APOLOGIA ECCLESIÆ ANGLICANÆ.

Authore IOANNE IUELLO, olim Episcopo Sarisburiensi.

ROM. 1.

Non enim me pudet Evangelii Christi: Potentia siquidem est Dei, ad salutem omni credenti, &c.

Jewel

LONDINI,
Impensis IACOBI BOLER.
Anno Dom. 1626.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

D. IOANNI IVELLO EPISCOPO SARISBVRIENSI.

P. Martyr S.D.

PERA Episcopi Londinensis, ampliss. præsul & Domine quotidie mihi etiam atque etiam observando, allatum est exemplum tuæ Apologiæ pro Anglicana Ecclesia, quæ neque à me neque à nostris antea fuerat visa. In tuis quidem postremis illam prodituram potius innuisti quàm significaveris: sed tantum itineris hactenus conficere non potuit, ut prius ad nos quàm circiter Cal. Sextiles pervenerit.

Apologia Ecclesiæ Anglicanæ.

 rit.

rit. Hinc tu animo tuo metia-ris, quantum dammum ob lo-corum distantiam subinde fa-ciamus. Ea verò non tantum mihi, cui omnia tua probantur & mirificè placent, omnibus modis & numeris satisfecit, verùm etiam Bullingero ejus-que Filiis & generis, nec non Gualthero & Vuolphio, tam sapiens, mirabilis & eloquens visa est, ut ejus laudanda nul-lum modum faciant, nec arbi-trantur hoc tempore quicquam perfectius aditum fuisse. Hanc ingenio tuo felicitatem, hanc ædificationem Ecclesiæ, hoc An-gliæ decus vehementer gratu-lor, teque obtestor, ut quam in-gressus es viam pergas tuis ve-stigijs premere. Et enim bonam licet habeamus caussam, tamen præ hostium numero pauci sunt,

qui

qui eam tueantur: & illi jam ita videntur experrecti, ut bonitate stili & argutis sophismatibus multum se probent imperitæ multitudini. Loquor autem de Staphilis, Hosijs, & plerisq; alijs hujus farinæ scriptoribus, qui hoc tempore mendaciorum Papæ strenuos patronos agunt. Quare cùm in Apologia tua illa doctissima & elegantissima tantum spei de te concitaveris, certò scias, omnes bonos & doctos jam sibi polliceri, Veritatem Evangelicam te vivo non esse ab hostibus impunè lacessendam. Ego verò plurimùm lætor, quòd illum diem viderim, quo factus sis parens tam illustris & elegantis filij. Largiatur Deus cœlestis pater pro sua bonitate, ut sobole non absimili frequenter augearis.

APOLOGIA ECCLESIÆ ANGLICANÆ.

VETUS illa est querela, à primis usque Patriarcharũ et Prophetarum ducta temporibus, & omnis memoriæ literis & testimoniis confirmata, Veritatem in terris peregrinam agere, & inter ignotos facile inimicos & calumniatores invenire. Id etsi aliis incredibile fortasse videri possit, si qui sunt, qui ista minus attentè observaverint, præsertim cùm hominum universum genus ipso naturæ ductu, sine magistro, sua sponte sit appetens veritatis: & Christus ipse Servator noster, cùm inter homines versaretur, quasi nomine ad exprimendam omnem vim divinam, aptissimè voluerit

Tertul. in Apologetico.

appellari Veritas: nos tamen qui in ſacris ſcripturis verſati ſumus, quique legimus & vidimus, quid omnibus piis omnium fere temporum, quid Prophetis, quid Apoſtolis, quid ſanctis martyribus, quid Chriſto ipſi acciderit, quibus illi probris, maledictis, contumeliis, cùm viverent, veritatis unius cauſſa vexati fuerint: videmus id non tantùm non eſſe novum aut incredibile, ſed etiam receptum jam & omnibus temporibus uſitatum. Immò illud multò potius mirum atque incredibile videri poſſet, ſi pater mendatiorum & hoſtis omnis veritatis Diabolus, nūc tandem repentè mutaret ingenium & ſperaret veritatem aliter, quàm mentiendo poſſe opprimi, aut aliis nunc artibus, quàm quibus ab initio ſemper uſus eſt, inciperet regnum ſuum ſtabilire. Ex omni enim memoria vix ullum tempus invenire poſſumus, vel creſcentis, vel conſtitutæ, vel renaſcentis religionis, quo non veritas atque innocentia indignis modis ab hominibus, & contumelioſiſſimè

Iohan. 8.

-diosissimè acciperetur. Videt, scilicet Diabolus, veritate incolumi, se incolumem esse, & sua tueri non posse.

Nam, ut ne quid de veteribus Patriarchis et Prophetis commemoremus, quorum, uti diximus, nulla pars ætatis fuit à contumeliis et probris libera, scimus fuisse olim quosdam, qui dicerent, et publicè prædicarent, veteres Iudæos, quos non dubitamus fuisse cultores unius et veri Dei, numinis loco aut suem, aut asinum coluisse, et omnem illam religionem nihil aliud fuisse, quàm sacrilegium, et contemptum omnium numinum. Scimus filium Dei et servatorem nostrum Iesum Christũ, cùm doceret veritatem, habitum fuisse pro præstigiatore, pro malefico, pro Samaritano, pro Beelzebub, pro seductore populi, pro homine bibulo et vorace. Et quis nescit, quæ dicta olim fuerint in acerrimum præconem, atque assertorem veritatis, divum Paulum: illum modò hominem seditiosum esse, militem conscribere

Cornel. Tacitus. Tertul in Apologet. cap. 7 C. Plinius.

Ioan. 8. 9, 10. Mat. 11.

secessionem facere: modò esse hæreticum, modò insanire, modò contentionis atque animi caussa in legem Dei blasphemum esse, & patrum instituta contemnere? Quis nescit divum Stephanum statim, cùm penitus intimis animi sensibus veritatem accepisset, & etiam cepisset liberè, sicut debuit, & fortiter prædicare, & præ se ferre, statim vocatum esse in judicium capitis, quasi qui contumelias nefariè dixisset in Legem, in Mosen, in Templum, in Deum? Aut quis nescit fuisse olim, qui sacras Scripturas arguerent vanitatis, quòd in illis dicerent contraria, et planè pugnantia contineri: et Apostolos Christi singulos inter se, Paulum verò ab omnibus dissensisse? Et ne longum sit omnia colligere, id enim esset infinitum, quis nescit, quæ olim convitia jacta fuerint in patres nostros, qui primi cœperunt agnoscere et profiteri nomen Christi, illos inter se conspirare, et occulta consilia inire contra Rempub. et ea caussa antelucanis horis inter se in tenebris

Acts 16.
Epiphanius.

Marcion ex Tertulliano
Ælius è Lactantio.

Eusebius lib. 5. cap. 1.
Tertul. 3.
Apologet. 1, 2, 3, & 7, 8, 9

nebris

[ll]ebris convenire, occidere pue[r]os infantes: explere se humanis carnibus, et ferali ritu bibere humanum sanguinem: postremò extinctis luminibus, adulterium inter se, et incestum promiscuè perpetrare, et fratres cum sororibus, filios cum matribus, sine reverentia sanguinis, sine pudore, sine discrimine concumbere, homines impios, sine religione ulla, sine Deo, hostes humani generis, indignos luce, indignos vita?

Isti tum omnia dicebantur in populum Dei, in Christum Iesum, in Paulum, in Stephanum, in eos omnes, quicunque primis temporibus amplexi sunt veritatem Evangelii, et se passi sunt odioso tum in vulgus nomine, appellari Christianos. Et quamvis ea non essent vera, id tamen Diabolus satis putabat sibi fore, si effecisset saltem, ut crederentur esse vera, utque Christiani publico omnium odio laborarent, et ab omnibus ad exitium quærerentur. Itaque reges et principes hujusmodi

Tertul. in Apolog. ca 3

hujusmodi tum persuasionibus inducti, occidére Prophetas Dei ad unum omnes: Esaiam ad serram: Hieremiam ad lapides: Danielem ad leones: Amos ad vectem: Paulum ad gladium: Christum ad crucem: Christianos omnes ad carceres, ad equuleos, ad furcas, ad rupes, ad præcipitia, ad bestias, ad ignes condemnare: et rogos ingentes ex illorum vivis corporibus, tantùm ad usum nocturni luminis, & ad ludibrium inflammare: eosque non alio loco numerare, quàm quo sordes vilissimas, & cathormata ac ludibria totius mundi. Sic videlicet semper accepti sunt auctores & professores veritatis.

Sueton. Tranquil. in Nerone.

Quo nos animo æquiore ferre debemus, quicunque professionem Evangelii Iesu Christi suscepimus, si in eadem caussa ad eundem tractamur modum, utque olim patres nostri, ita nos quoque hodiè, nullo nostro merito, tantùm quia docemus & profitemur veritatem, conviciis, contumeliis, mendaciis exagitamur.

1. Tim. 4.

Cla-

Clamant hodiè paſſim nos omnes eſſe hæreticos, diſceſſiſſe à fide, & novis perſuaſionibus atque impiis dogmatibus Eccleſiæ conſenſum diſſipaviſſe: nos veteres et jam olim damnatas hæreſes ab inferis redivivas reſtituere, & novas ſectas, atque inauditos furores diſſeminare: jam etiam in contrarias factiones & ſententias diſtractos eſſe, nec ullo pacto potuiſſe unquam inter nos ipſos convenire: eſſe homines impios, et Gigantum more, Deo ipſi bellum facere, et prorſus ſine omni numinis cura, cultuque vivere: nos omnia rectè facta deſpicere: non virtutis diſciplina uti ulla, non legibus, non moribus, non fas, non jus, non æquum, non rectum colere: ad omnia flagitia laxare fræna, et populum ad omne genus licentiæ, atque libidinis provocare: nos id agere et quærere, ut monarchiæ et regnorum ſtatus evertantur, et omnia ad popularem temeritatem et imperitæ multitudinis dominationem redigantur: nos ab Eccleſia catholica tumultuosè, de-

feciſſe

fecisse, et nefario schismate orbem terrarum concussisse, & pacem communem, atque otium Ecclesiæ publicum conturbasse: utque olim Dathan & Abiron ab Aarone & Mose, ita nos hodiè à Rom. Pontifice sine ulla satis justa caussa secessionem fecisse: priscorum patrum & veterum conciliorum auctoritatem pro nihilo putare: cæremonias antiquas á patribus & proavis nostris multis jam seculis, bonis moribus, & melioribus temporibus approbatas, temerè & insolenter abrogâsse: & nostra tantùm privata auctoritate, injussu sacri & Oecumenici Concilii, novos in Ecclesiam ritus invexisse: atque ista nos omnia non religionis caussa, sed contentionis tantùm studio fecisse: Se autem nihil prorsus immutâsse, omnia uerò ut ab Apostolis tradita, et ab antiquissimis patribus approbata fuerint, ad hunc usque diem per tot secula retinuisse.

Num. 16.

Néve res calumniis tantùm agi, & ad invidiam nostram in angulis solùm jactari videretur, subornati

ornati sunt à Romanis Pontificibus homines quidam satis diserti, & non indocti, qui ad caussam desperatam accederent, & eam libris et longis orationibus exornarent: ut cum eleganter et copiosè ageretur, homines imperiti possent in ea aliquid esse suspicari. Videbant scilicet, ubique terrarum caussam suam inclinare, artes suas jam videri, et minoris putari et præsidia sua in singulos dies labefactari: et omnino caussam magnopere egere patrocinio. Eorum autem, quæ ab illis in nos dicuntur, partim manifestè falsa sunt, et ipsorum à quibus dicuntur, judicio condemnata: partim, etsi falsa sunt illa quoque, tamen speciem veri aliquam et similitudinem præ se ferunt, ut in illis incautus lector, maximè verò, si accedat istorum composita et elegans oratio, facilè circumveniri, et errare possit: partim verò sunt ejusmodi, ut ea nos non tanquam crimina refugere, sed tanquam rectè, atq; optima ratione facta, agnoscere, et profiteri debeamus. Nam, ut

une

uno verbo quod res est dicamus, isti omnia nostra, etiam ea, quæ ne ipsi quidem negare possunt rectè atque ordine esse facta, calumniantur, et quasi nihil à nobis aut fieri aut dici rectè possit, ita dicta nostra, factaque omnia malitiosè depravant. Simpliciùs quidem et candidiùs agendum erat, si verè agere voluissent. Nunc autem nec verè, nec Christiano more, modoque, sed obscurè et veteratoriè, mendaciis nos oppugnant: et cæcitate populi et inscitia, atque ignorantia principum, ad odium nostri, et ad opprimendam veritatem abutuntur. Est hæc potestas tenebrarum et hominum stupore magis imperitæ multitudinis, et tenebris, quàm veritate aut luce fidentium, utque Hieronymus ait, clausis oculis veritati perspicuè contradicentium. Nos verò Deo optimo maximo gratias agimus, eam esse caussam nostram, in quam isti cùm cuperent, nullam contumeliam possent dicere, quæ non eadem in sanctos patres, in Prophetas, in Apostolos, in Petrum,

in Paulum, in Christum ipsum torqueri posset.

Iam verò si istis ad maledicendum disertis et eloquentibus esse licet, nos in optima nostra caussa, ad verè respondendum, haud sanè convenit esse mutos. Negligere enim quid de se, suaque caussa, quamvis falsè et calumniosè dicatur, præsertim cùm id ejusmodi sit, ut in eo Dei majestas et religionis negotium violetur, hominum est dissolutorum, et ad injurias divini nominis, securè atque impiè conniventium. Etsi enim aliæ injuriæ sæpe magnæ ab homine modesto et Christiano ferri ac dissimulari possint, tamen hæreseos notam qui dissimulet, eum Ruffinus negare solebat esse Christianum. Faciemus ergo nunc id, quod omnes leges, quod vox naturæ ipsa jubet fieri, quodq; Christus ipse in simili caussa contumeliis appetitus fecit, ut istorum criminationes propulsemus, ut caussam innocentiamque nostram modestè, et verè tueamur. Nam Christus quidem cùm à Pharisæis accusaretur,

accuſaretur veneficii, quaſi cõſuetudinem haberet cum dæmonibus, & illorum ope multa faceret: Ego (inquit) Dæmonium non habeo, ſed glorifico patrem meum: vos autem affeciſtis me ignominia. Et Paulus cùm à Feſto proconſule contemneretur ut inſanus, Ego, inquit optime Feſte, non inſanio, ut tu putas, ſed veritatis & ſobrietatis verba loquor. Et Chriſtiani veteres cùm pro homicidis, adulteris, inceſtis, rerum publicarum perturbatoribus ad populum traducerentur, & viderent hujuſmodi criminationibus in dubium vocari poſſe religionem quam profitebantur, maximè verò, ſi tacere viderentur, & quodammodo crimen agnoſcere, ne ea res Evangelii curſum impediret, habuerunt orationes, ſcripſerunt libros ſupplices, apud imperatores & principes verba fecerunt, ut ſeſe ſuoſque publicè defenderent.

Iohã. 8.

Act. 26.

Quadratus. Iuſtinus. Melito. Tertul. aliique.

Nos verò, cùm proximis iſtis viginti annis, tot millia noſtrorum fratrum inter exquiſitiſſimos cruciatus teſtimonium dixerint veritati,

ritati, & principes, cùm frenare cuperent Evangelium, multa moliendo nihil egerint, & totus jam propè terrarum orbis ad aspiciendam lucem oculos incipiat aperire, satis jam dictam & defensam putamus esse causam nostram: cumque res ipsa satis pro se loquatur, non multum opus esse verbis. Nam si pontifices ipsi vellent, aut etiam si possent, rem ipsam secum: & initia progressusque religionis nostræ cogitare, quemadmodum sua penè omnia nullo impellente, sine ulla humana ope ceciderint: nostra verò invitis ab initio imperatoribus, invitis tot regibus, invitis pontificibus, invitis propè omnibus, incrementa ceperint, & paulatim in omnes terras propagatæ fuerint, atque etiam postremo in regum jam aulas & palatia pervenerint, vel hæc ipsa satis illis magna indicia esse possint, Deum ipsum pro nobis propugnare, & ipsorum conatus de cælo ridere, & eam esse vim veritatis, quam nec *humanæ* vires, nec inferorum portæ possunt cõvellere.

vellere. Non enim insaniunt hodiè tot civitates liberæ, tot reges, tot principes, qui à sede Romana defecerunt, et se potius ad Christi Evangelium adjunxerunt.

Neque tamen si pontificibus otium hactenus nunquam fuit de istis rebus attentè et seriò cogitandi, aut si nunc aliæ illos curæ impediunt, et diversè distrahunt, aut si ista studia vulgaria et levia esse putant, et nihil ad dignitatem Pontificiam pertinere, idcirco caussa nostra debet videri deterior? aut si illi quod vident, videre fortè nolunt, et veritatem agnitam potius oppugnant, idcircò nos habendi statim sumus pro hæreticis, qui illorum voluntati non obsequimur? Quòd si Pius Pontifex is esset, non dicimus, quem se tantopere dici cupit, sed si is omnino esset, qui nos vel fratres suos, vel omnino homines esse duceret, rationes prius nostras, et quid à nobis, quid contra nos dici posset, diligenter expendisset: ac non ita temerè cæcis tantum præjudiciis, bonam partem orbis terrarum,

Titus. 4.

tot

t doctos & pios viros, tot respub.
t reges, tot principes in Bulla
ā, qua nuper simulabat concili-
n, inauditos, indicta caussa, con-
emnasset.

Verùm, ne, quia ad hunc mo-
um publicè ab illo notati sumus,
cendo videamur crimen confi-
ri, & præsertim quia in publico
oncilio; in quo ille nemini mor-
lium jus esse vult ferendi suffra-
ii, sententiæque dicendæ, nisi ju-
to, addictoque potestati suæ, au-
ri nullo modo possumus (id e-
m proximis comitiis Tridenti-
is nimium experti sumus, cùm
rincipum Germaniæ, & libera-
um civitatum legati & theologi
rorsus ab omni conventu ex-
luderentur: neque adhuc obli-
isci possumus, Iulium tertium
nte decem annos diligenter ca-
isse rescripto suo, ne quis nostro-
um hominum in concilio audi-
retur, nisi si quis fortè esset, qui
vellet palinodiam canere, & mu-
tare sententiam) vel ea maximè
caussa visum est nobis rationem
fidei nostræ scripto reddere, & ad
ea,

ea, quæ nobis publicè objecta sunt, verè, ac publicè respondere, ut orbis terrarum videre possit partes, et fundamenta ejus doctrinæ, cui tot boni viri postposuerunt vitam suam, utque omnes intelligant cujusmodi tandem homines illi sint, quidque de Deo et religione sentiant, quos Romanus Episcopus, antequam vocarentur ad dicendam caussam, non satis consideratè, nullo exemplo, nullo jure, tantùm quòd illos audiret à se suisque in aliqua parte religionis discrepare, condemnavit pro hæreticis.

Et, quamvis D. Hieronymus in suspitione hæreseos neminem velit esse patientem, nos tamen nec acerbè, aut dicaciter agemus, nec efferemur iracundia, quanquam nec acerbus, nec dicax videri debet, qui vera dicit. Istam eloquentiam libentiùs relinquimus adversariis nostris, qui quidquid in nos dicunt, quantumvis id acerbè aut contumeliosè dictum sit, tamen satis modestè et appositè dictum putant: verène an falsò, nihil

curant. Nobis his artibus opus
n est, qui veritatem defendimus.
Quòd si docemus sacrosanctum
i Evangelium, et veteres Epis-
os, atque Ecclesiam primiti-
n nobiscum facere, nosque
n sine justa caussa et ab istis dis-
isse, et ad Apostolos, veteres-
e catholicos patres rediisse, id-
e non obscurè, aut vafrè, sed
na fide coram Deo, verè, inge-
è, dilucidè, et perspicuè faci-
s: si illi ipsi qui nostram doctri-
m fugiunt, et sese catholicos
i volunt, apertè videbunt om-
s illos titulos antiquitatis, de
ibus tantopere gloriantur, sibi
cuti de manibus, et in nostra
ussa plus nervorum fuisse quàm
tarint, speramus, neminem il-
rum ita negligentem fore salu-
s suæ, quin ut velit aliquando
gitationem suscipere, ad utros
tiùs se adjungat. Certè quidem,
isi quis planè animo obduruerit,
t audire nolit, eum non pœnite-
it animum ad defensionem no-
stram advertere, et quid à nobis,
quamque ad religionem Christi-
anam

quam convenienter, aptéque
catur, attendere.

Nam quòd nos appellant hæreticos, est illud crimen ita gra
ut nisi videatur, nisi palpetur,
manibus digitisque teneatur, c
di facilè de homine Christia
non debeat. Est enim hæresis de
rutio salutis, abjectio gratiæ D
discessio à corpore & spiritu Chri
sti. Sed fuit hoc semper istis, &
lorum patribus familiare ac so
lennè, ut si qui essent, qui de illo
rum erroribus quererentur, & re
ligionem cuperent restitutam, e
statim quasi novatores rerum
homines factiosos, condemnare
pro hæreticis. Christus enim no
alia caussa dictus est Samarita
nus, quàm quod ad novam qua
dam religionem, et ad hæresi
defecisse putaretur. Et Paulus A
postolus Christi vocatus est i
judicium, ut caussam diceret d
Acts 24. hæresi. Ego quidem (inquit) ju
hanc viam, quam isti vocant hæ
resim, colo patrium Deum, cre
dens omnibus quæ scripta sunt i
Lege, et in Prophetis.

Bre

See page 90

Breviter, universa ista religio, quam hodiè profitemur homines Christiani, primis temporibus ab Ethnicis hominibus secta dicta est, & hæresis. His isti vocibus semper impleverunt aures principum, ut cùm illi opinione præjudicata nos odissent, & quicquid à nobis diceretur, haberent pro factione & hæresi, à re ipsa & à cognitione causæ abducerentur. Sed quantò crimen illud gravius est & atrocius, tantò argumentis majoribus, & clarioribus probari debuit, hoc præsertim tempore, postquam homines cœperunt minùs istorum oraculis habere fidei, & in illorum doctrinam diligentiùs inquirere, quàm solebant. Aliter enim nunc institutus est populus Dei, atque olim fuit, cùm omnia Pontificum Romanorum dictata haberentur pro Evangelio, & omnis religio ab illorum tantùm auctoritate penderet. Extant hodiè sacræ literæ, extant scripta Apostolorum & Prophetarum, ex quibus & omnis veritas, & doctrina Catholica probari possit, & omnis hæresis refutari.

Tertul. in Apologet.

2. Tim. 3.

Cùm nihil horum ab istis proferatur, tamen nos hæreticos appellari, qui nec à Christo, nec ab Apostolis, nec à Prophetis defecerimus, injuriosum est & peracerbũ. Hoc gladio Christus rejecit Diabolum, cùm ab illo tentaretur: his armis evertenda & profliganda est omnis altitudo, quæ sese attollit adversus Deum. Omnis enim scriptura, inquit Paulus, divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad refutandum, ad instituendum, ad arguendũ, ut vir Dei perfectus sit, & ad omne opus bonum instructus. Sic semper pii Patres contra hæreticos non aliundè, quàm è sacris scripturis pugnaverunt. Augustinus cùm disputaret adversus Petelianum hæreticum Donatistam, Ne, inquit, audiantur inter nos hæc verba, Ego dico, aut Tu dicis: Sic potiùs dicamus, Hæc dicit Dominus: ibi quæramus Ecclesiam: ibi discutiamus caussam nostram. Et Hieronimus: Omnia, inquit, ea quæ absq; testimonio scriptorum quasi tradita ab Apostolis asseruntur, per-

2 Cor. 10. 2. Tim. 3.

De unitate Eccle cap 3. Eadem sententia habetur contra Maximum Arrianorum Episcopum lib. 3. cap. 14. In primum cap. Aggei.

percutiuntur gladio Dei. Ambrosius etiam ad Gratianum Imperatorem, Interrogentur, inquit, scripturæ: interrogentur Apostoli: interrogentur Prophetæ, interrogetur Christus. Non dubitabant, videlicet, tum temporis catholici Patres & Episcopi, religionem nostram satis è divinis scripturis probari posse: nec unquam illi quenquam habere ausi sunt pro hæretico, cujus errorem non possent ex iisdem illis scripturis perspicuè, et liquidò coarguere. Nos quidem, ut cum D. Paulo respondeamus, juxta hanc viam, quam isti appellant hæresim, colimus Deum, & patrem Domini nostri Iesu Christi, & recipimus omnia, quæ aut in lege, aut in Prophetis, aut in Apostolorum libris scripta sunt. *Acts 24.*

Quarè si nos sumus hæretici, si isti sunt (quod appellari volunt) catholici, cur non faciunt id, quod vident patres catholicos viros semper fecisse? Cur nos è sacris scripturis non convincunt? Cur nos ad illarum examen non re-

revocant? Cur nos non ostendunt à Christo, à Prophetis, ab Apostolis, à sanctis Patribus discessisse? Quid hærent? Quid fugiunt? Est Dei causa. Cur eam dubitant permittere verbo Dei? Quòd si nos sumus hæretici, qui omnes nostras controversias referimus ad sacras literas, quiq; ad illas ipsas voces, quas scimus à Deo ipso consignatas esse, provocamus, & illis alia omnia, quæcunque possunt ab hominibus excogitari, postponimus: quid istos, quos tandem homines aut quales conveniet appellari, qui sacrarum Scripturarum, hoc est Dei ipsius judicium reformidant, & sua illis somnia & frigidissima commenta anteponunt, & traditionum suarum causa, Christi atq; Apostolorum instituta aliquot jam secula violarunt? Aiunt Sophoclem Poetam tragicum, cùm jam senex esset & accusaretur apud Iudices à filijs suis pro deliro, & fatuo, quasi qui rem suam familiarem temerè profunderet, & opus jam habere videretur curatore, ut se purgaret eo crimine, venisse

misse in judicium, & cùm pronunciasset Oedipum Coloneú tragœdiá, à se illis ipsis diebus, cùm accusaretur, valde elaboratè & perelleganter scriptam, ultro interrogâsse Iudices, num illud carmen videretur esse hominis delirantis.

Ita nos quoque, quoniam istis furere videmur, & ab illis traducimur pro hæreticis, quasi quibus nihil jam rei sit nec cum Christo, nec cum Ecclesia Dei, non alienum, aut inutile fore existimavimus, si apertè & liberè proponamus fidem nostram in qua stamus, & omnem illam spem, quam habemus in Christo Iesu: ut omnes videre possint, quid nos de quaque parte religionis Christianæ sentiamus, & statuere secum ipsi possint, an ea fides, quam videbunt & verbis Christi, & Apostolorum scriptis, & catholicorum patrum testimonijs & multorum sæculorum exemplis confirmatam, tantùm sit rabies quædam hominum furentium, & conspiratio hæreticorum.

Credimus ergo, unam quandam

dam naturam, esse et vim divinam, quam appellamus Deum, eamque in tres personas æquales distinctam esse, in Patrem, in filium, in Spiritum sanctum, ejusdem omnes potestatis, ejusdem majestatis, ejusdem æternitatis, ejusdem divinitatis, ejusdem substantiæ. Et quamvis tres illæ personæ ita distinctæ sint, ut nec Pater sit filius, nec filius sit Spiritus sanctus, aut Pater. Deum tamen esse unum, & illum unum creâsse cœlum, & terram, & omnia quæ cœli complexu continentur.

Credimus Iesum Christum filium unicum æterni patris, quemadmodum jam olim ante omnia initia decretum fuerat, cùm venisset plenitudo temporis, suscepisse carnem, & omnem naturam humanam, ex beata illa & pura Virgine, ut indicaret hominibus arcanam, & reconditam voluntatem Patris sui, quæ abdita fuerat à sæculis & generationibus: utque in hnmano corpore perageret mysterium redemptionis nostræ, & peccata nostra & syngrapham illam

illam quæ erat ſcripta contra nos, affigeret ad crucem.

Eum credimus noſtrâ cauſsâ eſſe mortuum, ſepultum, deſcendiſſe ad inferos, tertia die vi divina rediiſſe ad vitam, & reſurrexiſſe, poſt quadraginta dies, ſpectantibus Diſcipulis aſcendiſſe in cœlum, ut impleret omnia, & corpus illud ipſum, in quo natus, in quo verſatus, in quo ludibrio habitus, in quo graviſſimos cruciatus, & dirum genus mortis paſſus fuerat, in quo reſurrexerat, in quo aſcenderat ad patris dexteram, ſupra omnem principatum, & poteſtatem, &, virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur, non ſolùm in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro, in majeſtate et gloria collocâſſe: ibi eum nunc ſedere, et ſeſſurum eſſe, donec omnia perficiantur. Et quamvis majeſtas et divinitas Chriſti ubique diffuſa ſit, tamen corpus ejus, ut Auguſtinus ait, in uno loco eſſe oportere: Chriſtum corpori ſuo majeſtatem dediſſe, naturam tamen

Aug. tra. 50. in Ioan.

Acts 3.

Aug. tra. 30. in Ioan.

men corporis non ademisse: neque ita asserendum esse Christum Deum, ut eum negemus esse hominem: utque ait Martyr Virgilius, Christum humana sua natura nos reliquisse, divinitate autem non reliquisse: eúmque cum absit à nobis per formam servi, tamen semper esse nobiscum per formam Dei.

Ad Dardan.

Contra Eutichem. lib. 1.

Fulgentius ad Regem Thrasimundum.

Ab illo loco credimus Christum rediturum esse ad exercendum publicum illud judicium, tam de illis quos inveniet adhuc in corpore superstites, quàm de mortuis.

Credimus Spiritum sanctum, qui est tertia persona in sacra Triade illum verum esse Deum: non factum, non creatum, non genitum, sed ab utroque patre scilicet & filio ratione quadam mortalibus incognita ac ineffabili, procedentem. Illius esse duritiem humani cordis emollire, cùm aut per salutiferam prædicationem Evangelij, aut alia quacunque ratione in pectora hominum recipitur: illum eos illuminare, & in ag-

gnitionem Dei atque in omnem viam veritatis et in totius vitæ novitatem, et perpetuam salutis spem perducere.

Credimus unam esse Ecclesiam Dei, eámque non ut olim apud Iudæos, in unum aliquem angulum, aut regnum conclusam, sed catholicam, atque universalem esse, et diffusam in totum terrarum orbem, ut nulla nunc Natio sit, quæ possit verè conqueri, se exclusam esse, et non posse ad Ecclesiam, et ad populum Dei pertinere. Eam Ecclesiam esse regnum, esse corpus, esse sponsam Christi: ejus regni Christum solum esse Principem: ejus corporis Christum solum esse caput: ejus sponsæ Christum solum esse sponsum. Varios in Ecclesia esse ordines Ministrorum: alios esse Diacanos, alios Presbyteros, alios Episcopos, quibus institutio populi et religionis cura et procuratio commissa sit: neminem tamen unum nec esse, nec esse posse: qui summæ rerum universæ præsit. Nam et Christum semper adesse Ecclesiæ suæ, et vi-

cario homine, qui ex asse in integrum succedat, non egere: et neminem mortalem posse existere, qui universam Ecclesiam, hoc est, omnes partes orbis terrarum, vel animo complecti, nedum ordine collocare, et rectè ac commodè administrare possit: Apostolos, ut Cyprianus ait, pari omnes inter se fuisse potestate: atq; hoc idem fuisse alios quod Petrus fuit: omnibus ex æquo dictũ fuisse, Pascite: omnibus, Ite in mundum universũ: omnibus, Docete Evangelium: et ut ait Hieronimus, Omnes episcopos ubicunque tandem sint, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, ejusdem esse meriti, ejusdem sacerdotii. Vtque Cyprianus ait, Episcopatum unum esse, et ejus partem in solidũ teneri à singulis. Et de sententia Niceni concilii, Romanũ episcopum nihilo plus juris in Ecclesiam Dei obtinere, quàm reliquos patriarchas Alexandrinũ, et Antiochenũ: Romanum verò episcopum, qui nunc ad se unum omnia revocat, nisi officium faciat, nisi administret sacramenta

De simplicitate prælatorum.

Ad Evagr.

De simplicitate prælatorum.

menta, nisi instituat populum, nisi moneat, nisi doceat, ne episcopum quidem aut omnino presbyterum jure dicendum esse. Episcopum enim, ut Augustinus ait, nomen esse operis, non honoris: ut ille se intelligat non esse Episcopum, qui velit præesse, et non prodesse, caput verò Ecclesiæ totius, aut universalem Episcopum, non magis aut illum, aut alium quemvis mortalem esse posse, quàm sponsum, quàm lucem, quàm salutem, quàm vitam Ecclesiæ. Hæc enim esse Christi unius privilegia, et nomina, et illi uni propriè atque unicè convenire: neque usquam quenquam Romanum Episcopum ante Phocam Imperatorem, quem scimus (interfecto Imperatore Mauricio domino suo) per nefarium scelus ad Imperium adspirâsse, hoc est, ante sexcentesimum decimum tertium annum à Christo nato, unquam passum fuisse sese tam superbo nomine salutari. Concilium etiam Carthaginense disertè cavisse, ne quis episcopus aut sũmus Pontifex, aut primus sacerdos diceretur:

1. ad Tim. 3.

Cap. 47.

retur: Episcopum verò Romanum, quoniam ita hodiè dici vult, et alienam potestatem sibi vendicat, præterquàm quòd apertè facit contra vetera concilia, contráque patres: si Gregorio suo velit credere, nomen arrogans, profanum, sacrilegum, Antichristianum, sibi imponere: esse Regem superbiæ, esse Luciferum, qui se fratribus suis anteponat: abjecisse fidem, esse præcursorem Antichristi.

Greg. lib 4. Epist 76. 78. 80. Et lib 7. Epist. 69.

Ministrum legitimè vocari oportere, et rectè atq; ordine præfici Ecclesiæ Dei: neminem autem ad sacrum ministerium pro suo arbitrio, et libidine posse se intrudere. Quo major nobis ab istis fit injuria, quibus nihil sæpius in ore est quàm, apud nos nihil ordine, nihil decenter, omnia confusè ac perturbatè fieri: omnes apud nos esse Sacerdotes, omnes esse Doctores, omnes esse Interpretes.

Ministris à Christo datum esse dicimus ligandi, solvendi, aperiendi, claudendi potestatem. Ac solvendi quidem munus in eo situm esse, ut Minister, vel dejectis

animis

animis et verè resipiscentibus, per Evangelij prædicationem, merita Christi, absolutionemque offerat, et certam peccatorum condonationem ac spem salutis æternæ denunciet: aut ut eos qui gravi scandalo, et notabili publicóque aliquo delicto fratrum animos offenderint, et sese à communi societate Ecclesiæ, et à Christi corpore quodammodo abalienarint, resipiscentes, reconciliet, et infidelium cœtum atque unitatem recolligat ac restituat. Ligandi verò illum claudendique potestatem exercere dicimus, quoties vel incredulis et contumacibus regni cœlorum januam occludit, illisque vindictam Dei, et sempiternum supplicium edicit, vel publicè excommunicatos ab Ecclesiæ gremio excludit. Sententiam autem, quamcunq; Ministri Dei ad hunc modum tulerint, Deus ipse ita comprobat, ut quicquid hîc illorũ opera solvitur et ligatur in terris, idem ipse solvere et ligare velit, et ratum habere in cœlis. Clavis autem quibus aut claudere regnum

cæ-

cœlorum, aut aperire possint, ut Chysostomus ait, dicimus esse scientiam scripturarum: ut Tertullianus, esse interpretationem Legis: ut Eusebius, esse verbum Dei. Accepisse autem Discipulos Christi hanc potestatem, non ut audirent arcanas populi confessiones, aut captarent murmura, quod sacrificuli nunc omnes passim faciunt, atque ita faciunt, quasi in eo solo sita sit omnis vis atque usus clavium: sed ut irent, ut docerent, ut publicarent Evangelium, ut essent credentibus odor vitæ ad vitam: ut essent incredulis atque infidelibus odor mortis ad mortem: ut piorum animi conscientia superioris vitæ & errorum consternati, postquam adspicere cœpissent lucem Evangelij, & in Christum credere, ut fores clave, ita illi verbo Dei aperirentur: impii autem & contumaces, quique nollent credere & redire in viam, quasi obserati & clausi relinquerentur, & proficerent, ut Paulus ait, in deterius. Hanc esse rationem clavium: hoc pacto aut aperiri aut clau-

2. Tim. 3.

claudi hominum conſcientias: ſacerdotem quidẽ eſſe Iudicẽ, nullius tamen eũ poteſtatis, ut ait Ambroſius, jus obtinere: idcirco Chriſtum his verbis increpuiſſe Scribas & Phariſæos, ut coargueret illorũ in docendo negligentiam. Væ, inquit, vobis Scribæ & Phariſæi, qui abſtuliſtis claves ſcientiæ, & clauſiſtis regnũ cœlorum coram hominibus. Cumque clavis, qua aditus nobis aperitur ad regnum Dei, ſit verbum Evangelii, & interpretatio Legis & Scripturarum, ubi non ſit verbum, ibi dicimus non eſſe clavẽ: & cùm unum omnibus datum ſit verbum, unaq; ſit omnium clavis, unã eſſe miniſtrorum omnium, quod quidem ad aperiendum, aut claudendum attinet, poteſtatem: immò etiam Pontificem ipſum, quamvis illi ſuaviter cantillentur illa verba à paraſitis ſuis, Tibi dabo claves, regni cœlorum, ac ſi ex illi uni, & præterea mortalium nemini convenirent: niſi id agat, ut hominum flectantur conſcientiæ, & ſuccumbant verbo Dei, negamus aut aperire, aut claudere, aut

De pœniten. diſt. 1. cap. verbum Dei.

Luc. 11.

Mat. 23.

Mat. 16.

aut omnino habere claves. Et quamvis doceat, & instituat populum, quod utinam aliquando & verè faciat, & inducat aliquando animum, esse eam aliquam saltem partem officij sui, tamen ejus clavem nihilo aut meliorem aut majorem esse, quàm aliorum. Quis enim illum discrevit? Quis illum docuit doctiùs aperire, aut meliùs absolvere, quàm fratres suos?

Matrimonium in omni genere & statu hominum, in Patriarchis, in Prophetis, in Apostolis, in sanctis Martyribus, in Ministris Ecclesiarum, in Episcopis sanctum & honorificum esse dicimus: & ut Chrysostomus ait, fas & jus esse cum eo, ad cathedram episcopalem ascendere, utque Sozomenus ait de Spiridione, & Nazianzenus de patre suo, Episcopum pium, & industrium nihilo deteriùs ea causa, immò meliùs etiam & utiliùs versari in ministerio. Legem autem illam quæ hominibus eam libertatem per vim adimat & invitos adigat ad cælibatum, esse, ut divus Paulus ait, doctrinam dæ-

In Titum primo hom. 11. Theoph. ad Titum 10. Eus lib. 18. cap. 5. In monodia sua super Basilium.

1. Tim. 4. 1.

dæmoniorum: & ex eo (quod Episcopus Augustinus, Faber, Abbas, Panormitanus, Latomus, omnes illud Tripartitum quod adjunctum est secundo Tomo Conciliorum, alijque pontificiarum partium satellites, resque adeò ipsa, et omnes historiæ confitentur) incredibilem vitæ ac morum impuritatem in Ministris Dei, et horrenda flagitia esse consecuta: et rectè dixisse Pium secundum Romanum Episcopum, videre se multas causas, cur eripiendæ fuerint uxores Sacerdotibus, multò autem et plures videre, et graviores, cur sint reddendæ.

Platina in Pij 2. vita.

Recipimus et amplectimur omnes Canonicas Scripturas, et veteris et novi Testamenti: Deoque nostro gratias agimus, qui eam lucem nobis excitarit, quam semper haberemus in oculis, ne vel humana fraude, vel insidijs dæmonum, ad errores et fabulas abduceremur: eas esse cœlestes voces, per quas Deus voluntatem suam nobis patefecerit: in illis solis posse hominum animos acquiescere:

escere: in illis ea omnia, quæcum- que ad nostram salutem sint ne- cessaria, ut Origines, Augustinus, Chrysostomus, Cyrillus docue- runt, cumulatè et plenè contineri: eas esse vim et potentiam Dei ad salutem: eas esse fundamenta pro- phetarum et Apostolorum, in qui- bus ædificata sit Ecclesia Dei: eas esse certissimam normam ad quam ea, si vacillet aut erret, possit exigi: et ad quam omnis doctrina Eccle- siastica debeat revocari: contra e- as nec legem, nec traditionem, nec consuetudinem ullam audiendam esse: ne si Paulus quidem ipse, aut Angelus de cœlo veniat, et secus doceat.

Recipimus sacramenta Eccle- siæ, hoc est, sacra quædam signa, cæremonias, quibus Christus nos uti voluit, ut illis, mysteria salutis nostræ, nobis ante oculos consti- tueret, et fidem nostram, quam habemus in ejus sanguine, vehe- mentiùs confirmaret, et gratiam suam in cordibus nostris obsigna- ret. Eaque cum Tertulliano, Ori- gine, Ambrosio, Augustino, Hie- ronimo,

Hieronimo, Chrysostomo, Basilio, Dionysio, aliisque catholicis Patribus, figuras, signa, symbola, typos, antitypa, formas, sigilla, signacula, similitudines, exemplaria, imagines, recordationes, memorias appellamus. Nec dubitamus etiam cum eisdem dicere, esse illa visibilia quædam verba, signacula justitiæ, symbola gratiæ diſertéq; pronunciamus in Cæna credentibus verè exhiberi corpus & sanguinem Domini, carnem filii Dei, vivificantem animas nostras, cibum supernè venientem, immortalitatis alimoniam, gratiam, veritatem, vitam: eamque communionem esse corporis et sanguinis Christi, cujus participatione vivificamur, vegetamur, et pascimur ad immortalitatem, et per quam conjungimur, unimur, et incorporamur Christo, ut nos in illo maneamus, et ille in nobis.

Duo autem sacramenta, quæ eo nomine propriè censenda sint, agnoscimus, Baptismum, et Eucharistiam. tot enim videmus tradita esse et consecrata à Christo,

sto,

ſto, et à veteribus Patribus, Am-
broſio, et Auguſtino, approbata.

Et Baptiſmum quidem Sacramentum eſſe remiſſionis peccatorum, et ejus ablutionis quam habemus in Chriſti ſanguine: et ab eo neminem, qui velit profiteri nomen Chriſti, ne infantes quidem Chriſtianorum hominum, quoniam naſcuntur in peccato, et pertinent ad populum Dei, arcendos eſſe.

Euchariſtiam eſſe Sacramentum, hoc eſt, ſymbolum conſpicuum corporis et ſanguinis Chriſti, in quo ſubjicitur quodammodo oculis noſtris mors Chriſti, et ejus reſurrectio, et quæcunque geſſit in humano corpore: ut de ejus morte, et noſtra liberatione gratias agamus, et frequentatione Sacramentorum, ejus rei memoriam aſſiduè renovemus, ut verò Chriſti corpore et ſanguine alamur, in ſpem reſurrectionis et vitæ æternæ, utque pro certiſſimo habeamus, id eſſe animis noſtris alendis corpus et ſanguinem Chriſti, quod alendis corporibus eſt panis et vinum

[...]inum. Ad hoc epulum invitan[...]um esse populum, ut omnes inter [...] communicent, et societatem su[...], inter se, spemque eam, quam [h]abent in Christo Iesu, publicè significent, et testificentur. Itaque si [q]uis fuisset, qui spectator tantùm [e]sse velit, et à sacra communione [a]bstineret, illum veteres Patres, et Romanos Episcopos in primitiva Ecclesiâ, ante quàm nata esset privata Missa, tanquam improbum atque Ethnicum excommunicasse: neque ullum fuisse eo tempore hominem Christianum, qui cæteris spectantibus, communicaret solus. Ita olim decrevit Calixtus, ut peracta consecratione, omnes communicarent, nisi mallent carere Ecclesiasticis liminibus. Sic enim ait Apostolos statuisse, et sanctam Romanam Ecclesiam tenere. Populo verò ad sacram communionem accedenti, utramque partem Eucharistiæ tradendam esse. Id enim et Christum jussisse, et Apostolos ubique terrarum instituisse, et omnes veteres Patres, et catholicos Episcopos secutos esse:

Chrysost. ad Eph. ser. 3. De cons. dist. 1. cap. omnes.

Dist. 2. cap. seculares.

De consecr. Dist. 2 cap. Peracta.

De consecr. Dist 1 cap. Comperimus.

esse: et si quis contra faciat, e ut Gelasius ait, committere sac legium: et adversarios hodiè n stros, qui explosa atque abdic communione, sine verbo Dei, si veteri concilio sine ullo cathol patre, sine exemplo primitivæ E clesiæ, sine etiam ratione privat Missas et multitudinem sacr mentorum defendant, idque no tantùm contra expressum ma datum et jussum Christi, sed etia contra omnem antiquitatem fac ant, improbè facere, et esse sacrile gos.

Panem et vinum dicimus esse sacra, et cælestia mysteria corporis et sāguinis Christi, et illis Christum ipsum, verum panem æternæ vitæ sic nobis præsentē exhiberi, ut ejus corpus, sanguinemque per fidem verè sumamus: non tamen id ita dicimus, quasi putemus naturam panis et vini prorsus immutari atq; abire in nihilum, quemadmodum multi proximis istis seculis somniarunt, neq; adhuc potuerunt unquam satis inter se de suo somnio convenire. Neq; enim id

Christus egit, ut panis triticeus
[...]ceret naturam suam ac novam
[...]ndam divinitatem indueret,
[...] ut nos potius immutaret, utq;
[...]eophilactus loquitur, transele-
[...]ntaret in corpus suum. Quid e
[...] magis perspicuè dici potest,
[...]m quod Ambrosius ait, Panis
[...]vinum sunt quæ erant, et in alt-
[...] commutantur? aut quod Gela-
[...]s, Non desinit esse substantia
[...]nis, vel natura vini: aut quod
[...]heodoretus, Post sanctificationē
[...]ystica symbola naturam suam
[...]opriam non abjiciunt (manent
[...]im in priori sua substantia, et fi-
[...]ra, et specie): aut quod Augu-
[...]nus, Quod videtis, panis est et
[...]lix, quod etiam oculi renunci-
[...]t, quod autem fides vestra postu-
[...]t instruenda, Panis est corpus
Christi, calix sanguis: aut quod O-
[...]gines, Ille panis qui sanctificatur
[...]r verbum Dei, quòd quidem ad
[...]ateriam attinet, in ventrē abis,
[...] in secessum ejicitur: aut quòd
Christus non tantùm post conse-
[...]rationem calicis, sed etiam post
[...]ommunionem dixit, Non bibam
am-

In Ioan. cap. 6.

D. sacra. Lib. 4 cap.

In Dialogis primo & 2.

In Sermone ad infantes de consecrat. Dist 2. cap. Qui manducant.

In Mat. 15.

Luc. 22.

amplius de hac generatione vi
Certum enim est ex vite pr
nerari vinum, non sanguinem. N
tamen cum ista dicimus, exten
mus Cœnam domini, aut cam
gidam tantùm cæremoniam e
docemus, et in ea nihil fieri, q
multi hos docere calumnian
Christum enim asserimus, v
sese præsentem exhibere in Sac
mentis suis : in Baptismo, ut e
induamus : in Cœna, ut e
fide et Spiritu comedamus, et
ejus cruce ac sanguine habeam
vitam æternam : idque dicim
non perfunctoriè et frigidè, sed
ipsa et verè fieri. Etsi enim Chr
corpus dentibus et faucibus n
attingimus, eum tamen fide, me
te, Spiritu, tenemus et premimu
Neque verò vana ea fides est, qu
Christum complectitur, nec frig
dè percipitur, quod mente, fide
Spiritu percipitur. Ita enim no
bis in illis mysterijs, Christus ip
se totus, quantus est, offertu
et traditur, ut verè sciamus, e
se jam nos carnem de ejus carne,
et os de ossibus ejus, et Christum
in

m nobis manere, & nos in illo.
s Itaque in peragendis mysteriis
ne quàm ad sacram communio-
em veniatur, rectè admonetur
populus, ut sursum habeant corda, (De consecra. Dist. 2. cap. Quando.)
animos in cœlum dirigant. Ibi
enim esse illum, de quo nos opor-
teat saciari ac vivere. Et Cyrillus
in percipiendis mysteriis, exclu-
dendas esse ait crassas cogitatio-
nes. Et Concilium Nicenum, ut
græcè citatur à quibusdam, discer-
tè vetat, ne humiliter intenti si-
mus ad propositum panem & vi-
num. Et ut Chrysostomus rectè
scribit, corpus Christi dicimus esse
cadaver, nos oportere esse aqui-
las, ut intelligamus in altum sub-
volandum esse, si velimus ad Chri-
sti corpus accedere. Hanc enim a-
quilarum esse mensam, non gra-
culorum. Et Cyprianus, Hic, in- (De Cœna Domini.)
quit, panis, cibus mentis est, non
cibus ventris. Et Augustinus, Quo-
modo, inquit, tenebo absentem? (In Ioan. tract. 50.)
Quomodo in cœlum mittam ma-
num, ut ibi sedentem teneam? Fi-
dem, inquit, mitte, & tenuisti.
Nundinationes verò & auctio-

nes Missarum, & circungestatio-nes, atque adorationes panis, & a-lias idololatricas & blasphemas ineptias, quas nemo istorum af-firmare potest Christum & Apo-stolos tradidisse, in Ecclesiis no-stris non ferimus: & Episcopos Romanos rectè reprehendimus, qui sine verbo Dei, sine auctorita-te sanctorum patrum, sine exem-plo, novo more, non tantùm pro-ponunt populo panem Euchari-sticum divino cultu adorandum, sed etiam illum in equo gradario, quocunque ipsi iter faciunt, ut o-lim ignem Persicum, aut Isidis sa-cra circunferunt, & Christi sacra-menta ad scenam jam, & pompam traduxerunt, ut in eâ re, in quâ mors Christi inculcanda & cele-branda erat, & in quâ mysteria re-demptionis nostræ sanctè ac reve-renter erant agitanda, hominum oculi nihil aliud quàm insanis spe-ctaculis, & ludicra levitate pasce-rentur. Quòd autem dicunt, & in-terdum etiam stultis persuadent, sese Missis suis posse distribuere atq; applicare hominibus sæpe e-tiam

Libro dè cæremoniis Ecclesiæ Rom.

tiam nihil de eâ re cogitantibus, nec quid agatur intelligentibus) omnia merita mortis Christi, & ridiculũ, & Ethnicum, & ineptũ est. Fides enim nostra mortem & crucem Christi nobis applicat, non actio sacrificuli. Fides (inquit Augustinus) sacramentorum justificat, non sacramentũ. Et Origines, Ille, inquit, est sacerdos, et propitiatio, et hostia, quæ propitiatio ad unumquemq; venit per viam fidei. Atque ad hunc modum, sine fide ne vivis quidem prodesse dicimus sacramenta Christi: mortuis verò multò minùs. Nam quòd de Purgatorio isti suo jactare solent, etsi illud scimus nõ ita novum esse, tamen non aliud quàm fatuum et anile commentum est. Augustinus quidem modò hujusmodi quendam locum esse ait, modò posse esse non negat, modò dubitat, modò prorsus pernegat, et in eo homines humana quadam benevolentia putat falli. Tamẽ ab hoc errore uno, tanta crevit seges sacrificulorum, ut cùm in omnibus angulis Missæ palàm et publicè venderentur,

Ad Rom. cap. 3. lib. 3.

Aug. in Psal. 85 in enchirid ca. 67. De civit. Dei lib. 11 cap. 26. contra Pelagianos lib. hipognosticon. 5.

derentur, templa Dei facta fuerint tabernæ meritoriæ, & miseris mortalibus persuasum fuerit, nihil prorsus esse vendibilibus: istis quidem certè nihil erat utilius.

Ad Ioan. Epist. 119.

De multitudine otiosarum cæremoniarum, scimus Augustinum graviter suo tempore conquestum esse. Itaque nos magnum earum numerum resecavimus, quòd illis sciremus affligi conscientias hominum, & gravari Ecclesiam Dei.

Retinemus tamen & colimus, non tantùm ea, quæ scimus tradita fuisse ab Apostolis, sed etiam alia quædam, quæ nobis videbantur sine Ecclesiæ incommodo ferri posse: quòd omnia cuperemus in sacro cœtu, ut Paulus jubet, decenter, atque ordine administrari. Ea verò omnia, quæ aut valdè superstitiosa, aut frigida, aut spurca, au ridicula, aut cum sacris literis pugnantia, aut etiam sobriis hominibus indigna esse videbamus, qualia infinita sunt hodiè in papatu, prorsus sine ullâ exceptione repudiavimus: quod nollemus Dei cultum ejusmodi in-

ineptiis longiùs contaminari.

Precamur eâ linguâ, quam nostri, ut par est, omnes intelligant: ut populus quemadmodum Paulus monet, è communibus votis utilitatem communem capiat: quẽadmodum omnes pii patres, & catholici Episcopi, non tantùm in Veteri, verumetiam in Novo Testamento & precati sunt ipsi, & populum precari docuerunt, ne, ut Augustinus ait, tanquam psittaci, & merulæ, videamur sonare quod nescimus.

Mediatorem & peccatorem, per quem accedendum sit ad Deum patrem, non alium habemus quàm Iesum Christum, cujus unius nomine, omnia à patre impetrantur. Turpe autem & planè ethnicum est, quod in istorum Ecclesiis videmus passim fieri, non tantùm quòd infinitum numerum habere volunt peccatorum, idque prorsus sine auctoritate verbi Dei, ut quemadmodum Hieremias ait, Divorum numerus æquet nunc, vel potius superet numerum civitatum, & miseri mortales nesciant, ad

Hierem. 2. & 11.

quem se potissimùm debeant vertere: quodque cùm tot sint, ut numerari non possint, illis tamen singulis suum cuique ab illis munus, et officium, quid impetrare, quid dare, quid efficere debeant, descriptum est: sed etiam quod ita non tantùm impiè, sed etiam impudenter appellant virginem matrem, ut se matrem esse meminerit, ut imperet filio, ut in illum utatur jure suo.

Bernardus.

Dicimus, Hominem natum esse in peccato, & in peccato vitam agere, neminem posse verè dicere, mundum esse cor suum: justissimum quemque servum esse inutilem: Legem Dei perfectam esse, et à nobis requirere perfectam et plenam obedientiam: illi à nobis in hac vitâ satisfieri non posse ullo modo: neque esse mortalium quenquam, qui possit in conspectu Dei propriis viribus justificari, Itaque unicum receptum nostrum et perfugium esse ad misericordiam patris nostri per Iesum Christum, ut certò animis nostris persuadeamus illum esse propitiationem

pro

pro peccatis nostris: ejus sanguine omnes labes nostras deletas esse: illum pacificâsse omnia sanguine crucis suæ, illum unica illa hostia, quam semel obtulit in cruce, omnia perfecisse, et ea caussa cùm animam ageret, dixisse, Consummatum est: quasi significare vellet, persolutum jam esse pretium pro peccato humani generis.

Hoc sacrificium, si qui sunt qui non putant esse satis, eant sanè et quærant aliud melius. Nos quidē et quia illud unicum esse scimus. uno contenti sumus, nec expectamus aliud: et quia semel tantùm offerendum erat, non jubemus repeti: et quia plenum et omnibus numeris et partibus perfectum erat, non substituimus continentes hostiarum successiones.

Quamvis autem dicamus nihil nobis esse præsidii in operibus et factis nostris, et omnem salutis nostræ rationem constituamus in solo Christo, non tamen ea caussa dicimus laxè et solutè vivendum esse, quasi tingi tantùm et credere, satis sit homini

Christiano, & nihil ab eo aliud expectetur. Vera fides viva est, nec potest esse otiosa.

Sic ergo docemus populum, Deum vocâsse nos, non ad luxum & libidinem, sed ut Paulus ait ad opera bona ut in illis ambulemus: Deum eripuisse nos à potestate tenebrarum, ut serviamus Deo viventi: ut rescindamus omnes reliquias peccati: ut in timore & tremore operemur salutem nostram: ut appareat Spiritum sanctificationis esse in membris nostris, & Christum ipsum per fidem in cordibus nostris habitare.

Postremò credimus hanc ipsam carnem nostram, in qua vivimus, quamvis mortua abierit in pulverem, tamen ultimo die redituram esse ad vitam: propter Spiritum Christi qui habitat in nobis. Tum verò quicquid hîc interim patimur ejus caussa, Christum absterturum esse omnem lacrymam ab oculis nostris: & nos propter illum fruituros esse æterna vita, & semper futuros cum illo in gloriâ, Amen.

Istæ

Istæ sunt horribiles illæ hære-
ses, quarum nomine bona pars
orbis terrarum hodiè à Pontifice
inaudita condemnatur. In Chri-
stum potius, in Apostolos, in san-
ctos Patres lis intendenda fuit.
Nam ab illis ista non tantùm pro-
fecta, sed etiam constituta sunt: ni-
si isti fortè velint dicere, quod eti-
am fortasse dicent, Christum non
instituisse sacram communionem,
ut inter fideles distribueretur: aut
Apostolos Christi, veteresque Pa-
tres dixisse privatas Missas in om-
nibus angulis templorum, modò
denas, modò vicenas uno die: aut
Christum & Apostolos abegisse
omnem plebem à sacramento
sanguinis: aut id, quod ab ipsis ho-
diè ubique fit, atque ita fit, ut eum
condemnent pro hæretico, qui
secus faciat, à Gelasio suo non ap-
pellari sacrilegium: aut non esse
ista verba Ambrosii, Augustini,
Gelasii, Theodoreti, Chysostomi,
Originis, panem & vinum in sa-
cramentis manere eadem quæ fu-
erant: illud, quod videtur in sacrâ
mensâ, esse panem non desinere

esse substantiam panis, et naturam vini: panis substantiam et naturam non mutari: aut illum ipsum panem, quod quidem ad materiam attinet, abire in ventrem, et in secessum ejici: aut Christum, Apostolos, et sanctos patres, non precatos esse eâ linguâ, quæ à populo intelligeretur: aut Christum unica illa hostia, quam semel obtulit, nō omnia perfecisse: aut illud sacrificium fuisse imperfectum, ut nunc nobis opus sit alio. Hæc illis omnia dicenda sunt, nisi fortè malint hoc dicere, omne jus et fas esse conclusum in scrinio pectoris pontificii: quodq; olim quidam ex ejus asseclis, et parasitis non dubitavit dicere, illum posse dispensare contra Apostolum, contra concilium, contra canones Apostolorum: et istis exemplis atque institutis et legibus Christi non teneri.

Dist. 36. Lector in Gloss. Dist. 81. Presbyter.

Ista nos didicimus a Christo, ab Apostolis et sanctis patribus, et eadem bonâ fide docemus populum Dei: atque eâ caussâ hodiè ab antistite scilicet religionis, appellamur hæretici.

O

O Deū immortalem, ergo Christus ipse, et Apostoli, et tot patres una omnes erraverunt? Ergo Origines, Ambrosius, Augustinus Chrysostomus, Gelasius, Theodoretus erant desertores fidei Catholicæ? Ergo tot Episcoporum et doctorum virorum tanta consensio nihil aliud erat quàm conspiratio hæreticorum? Aut quod tum laudabatur in illis, id nunc damnatur in nobis? Quodque in illis erat catholicum, id nunc mutatis tantùm hominum voluntatibus, repentè factum est schismaticum? aut quod olim erat verum, nunc statim, quia istis non placet, erit falsum? Proferant ergo aliud Evāgelium: aut caussas ostendant, cur ista quæ tam diu in Ecclesiâ Dei publicè observata, et approbata fuerint, nunc demum oportuerit revocari. Nos quidem illud verbū quod à Christo patefactum et ab Apostolis propagatū est, scimus et ad salutē nostram, et ad omnē veritatem propugnandam, et ad omnem hæresin convincendam esse satis. Ex illo nos solo omne genus ve-

veterum hæreticorum, quos isti nos aiunt ab inferis revocâsse condēnamus: & Arrianos, Eutychianos, Marcionitas, Ebionæos, Valentinianos, Carpocratianos, Tatianos, Novatianos, eosque uno verbo omnes, qui vel de Deo patre, vel de Christo, vel de sancto Spiritu, vel de ullâ aliâ parte religionis Christianæ impiè senserūt, quia ab Evangelio Christi coarguuntur, impios & perditos pronuntiamus, & usque ad inferorum portas detestamur: nec id solùm sed etiam, si fortè erumpant uspiam, & sese prodant, eos legitimis & civilibus suppliciis severè & seriò coercemus.

Fatemur quidem novas quasdam, et antea non auditas sectas, Anabaptistas, Libertinos, Mennonios, Zuenkfeldianos statim ad exortum Evangelii extitisse. Verùm agimus Deo nostro gratias, satis jam orbis terrarum videt, nos nec peperisse, nec docuisse, nec aluisse ista monstra. Lege sodes, quisquis es, libros nostros: prostant ubique venales. Quid unquā scrip-

scriptum est à quoquam nostrorum hominum, quod posset apertè istorum favere insaniæ? Immò nulla hodiè regio ita libera est ab istis pestibus, atque illæ sunt, in quibus liberè & publicè docetur Evangelium. Quòd si rem ipsam attentè & rectè putare velint, magnum hoc argumentum est, esse hanc Evangelii veritatem, quam nos docemus. Nam nec lolium facilè sine frumento nasci solet, nec palea sine grano. Statim ab Apostolorum ipsorũ temporibus, cùm primùm propagaretur Evangelium, quis nescit quot hæreses unà exortæ fuerint? Quis unquam antea audierat Simonem, Menandrum, Saturninum, Basilidem Corpocratem, Corinthum, Ebionem, Valentinum, Secũdum, Marcosium, Colorbasium, Heracleonem, Lucianũ, Severum? Et quid istos commemoramus? Epiphanius numerat octoginta, Augustinus etiam plures distinctas hæreses, quæ unà creverint cum Evangelio. Quid ergo? An Evangeliũ, quòd unà cum illo hæreses nascerentur,

rentur, non erat Evangelium? aut Christus eâ caussâ non erat Christus?

Neque tamen apud nos, uti diximus, pullulat ista seges, qui publicè & liberè docemus Evangelium. Apud adversarios nostros, in cæcitate ac tenebris istæ pestes exordiuntur, et incrementa ac vires capiunt, ubi veritas tyrannide, sævitiaque opprimitur, nec nisi in angulis & occultis congressionibus audiri potest. Faciant sanè periculũ, dent cursum liberum Evãgelio: luceat veritas Iesu Christi, & radios in omnes partes porrigat, statim videbunt ut nocturnam caliginem ad aspectum solis, ita istas umbras ad lucem Evangelii protinus evanuisse. Nam nos quidem omnes illas hæreses, quas isti nos alere, & fovere calumniantur, illis interim sedentibus atque aliud agentibus, quotidiè repellimus & propulsamus.

Quòd autem dicunt nos in varias sectas abiisse, & velle alios Lutheranos, alios Zuinglianos appellari, neq; adhuc potuisse satis

tis

tis inter nos ipsos de summâ doctrinæ convenire, quid illi dixissent si primis illis temporibus Apostolorum, & sanctorum patrum extitissent? cùm alius diceret, Ego sum Pauli: alius, Ego sum Cephæ: alius, Ego sum Apollo: cú Paulus Petrú reprehenderet: cùm simultatis caussa Barnabas à Paulo discederet: cùm, ut auctor est Origenes, Christiani in tot jam factiones distracti essent, ut nomen tantùm Christianorú commune, aliud autem prætereà nihil, Christianorum simile retinerent: utq; Socrates ait, dissensionum & sectarú caussa in theatris à populo publicè riderentur, cumque, ut ait Imperator Constantinus, tot essent dissensiones & rixæ in Ecclesiâ, ut ea calamitas videri possit omnem aliam superiorem calamitatem superâsse: cùm Theophilus, Epiphanius, Chrysostomus, Augustinus, Ruffinus, Hieronimus, omnes Christiani, omnes Patres, omnes catholici, acerbissimis atq; etiam implacabilibus inter se cõtẽtionibus conflictarentur: cú ut Nazian-

zenus

zenas ait, ejuſdem corporis membra inter ſe conſumerentur: cùm Oriens ab Occidente de fermentato, & de Paſchate, non ita magnis de rebus ſcinderetur: cùm in omnibus conciliis nova ſubinde ſymbola, & nova decreta cuderentur? Quid iſti tum dixiſſent? Ad quos ſe potiſſimùm applicuiſſent? Quos fugiſſent? Cui Evangelio credidiſſent? Quos pro hæreticis: quos pro catholicis habuiſſent? Nunc duo tantùm nomina Lutherus & Zuinglius, quas iſtis tragœdias excitant! Vt quoniam illi duo de re aliquâ non dum conſentiunt, idcirco utrunque erráſſe, neutrum habuiſſe Evangelium, neutrum verè ac rectè docuiſſe arbitremur?

Verùm, O Deus bone, quínam iſti tandem ſunt, qui diſſenſiones in nobis reprehendunt? An verò omnes iſti inter ſe conſentiunt? An ſinguli ſatis habent conſtitutum quid ſequantur? An inter illos nullæ unquam diſſentiones, nullæ lites extiterunt? Cur ergo Scotiſtæ & Thomiſtæ de merito con-

congrui & condigni: de peccato originis in beatâ Virgine: de Voto solenni & simplici, non meliùs inter se conveniunt? Cur Canonistæ auricularem confessionem de jure humano, & positivo esse aiunt, scholastici contrà, de jure divino? Cur Albertus Pighius à Cajetano, Thomas à Lõbardo, Scotus à Thoma, Occanus à Scoto, Alliensis ab Occano, Nominales à Realibus dissentiunt? Vtque taceam tot dissensiones fraterculorum, & monachorum, quòd alii in piscibus, alii in oleribus; alii in calceis: alii in crepidis: alii in lineâ veste: alii in laneâ, sanctitatem cõstituunt: alii albati, alii pullati: alii latiùs, alii angustiùs rasi: alii soleati, alii nudipedes; alii cincti, alii discincti ambulant? Meminisse debent esse aliquos ex suis qui dicant, Christi corpus adesse in Cœnâ naturaliter: contrà ex iisdem illis suis esse alios qui negent: esse alios qui dicant, corpus Christi in sacrâ communione dentibus nostris lacerari & atteri, rursus esse alios, qui negent: esse alios

Ste. Gardinerus in Sophistica Diaboli Rich. Faber. Recantatio Berengarij Schola, & Glossa. Guimundus. De consecr. Dist 2. Ego Beren.

os

os qui scribant corpus Christi in Eucharistiâ esse quantum, esse alios contrà qui negent: esse alios qui Christum divina quadam potentia: alios qui benedicendo: alios qui quinque conceptis verbis: alios qui eadem illa quinque verba repetendo, dicant consecrâsse. Esse alios qui in illis quinque verbis, Hoc, pronomine demonstrativo putent panem triticeum: alios qui malint vagum quoddam individuum indicari. Esse alios qui dicant canes & mures posse verè & reipsa comedere corpus Christi: esse alios qui id constanter pernegent: esse alios qui dicant, accidentia ipsa panis vinique nutrire posse: esse alios qui dicant, redire substantiam. Quid plura? Prolixum & permolestum esset omnia numerare. Ita universa forma horum religionis & doctrinæ, adhuc apud illos ipsos à quibus nata & profecta est, prorsus incerta, & controversa est. Vix enim unquam inter se conveniunt, nisi fortè, ut olim Pharisæi & Sadducæi, aut Herodes & Pilatus contra

Thomas.

Gardinerus.

De consecra. Dist. 2 Species Glossa.

contra Christum.

Eant ergo sanè, & pacem potius inter suos domi sanciant. Vnitas quidem & consensio maximè convenit religioni. Non tamen est ea certa & propria nota Ecclesiæ Dei. Summa enim erat consensio inter eos qui adorabant aureum vitulum: & inter eos qui conjunctis vocibus in servatorem nostrum Iesum Christum clamabant Crucifige. Neque quia Corinthii dissensionibus inter se laborabant, aut quia Paulus à Petro, aut Barnabas à Paulo, aut Christiani statim sub ipsis initiis Evangelii aliqua de re à se mutuò dissidebant, idcirco nulla erat inter eos Ecclesia Dei? Illi quidem quos isti contumeliæ causâ appellant Zuinglianos, & Lutheranos, re autem vera sunt utriq; Christiani, et inter sese amici, ac fratres. Non de principiis aut fundamentis religionis nostræ, nō de Deo, nō de Christo, non de sancto spiritu, non de ratione justificationis, nō de æternâ vitâ, tātū de una, nec ea ita gravi aut magnâ quæstione, inter se dissētiūt

Nec

Nec desperamus, vel potius non dubitamus, brevi fore concordiam: & si qui sunt, qui aliter sentiant quàm par est, positis aliquando affectionibus, & nominibus, Deum id illis esse patefacturum, ut re melius animadversa atque explorata, quod olim in Calcedonensi concilio factum est, omnes dissensionũ caussæ, & fibræ ab ipsis radicibus extirpentur, & ἀμνηςίᾳ sepeliantur sempiterna, Amen.

Gravissimum verò est, quòd nos dicunt esse homines impios, & omnem religionis curam abjecisse, quanquam non debet id multum nos movere, quòd illi ipsi, à quibus objicitur, sciunt contumeliosum & falsum esse. Nam Iustinus Martyr auctor est, cùm primùm Evangelium cœptum esset publicari, & Christi nomen patefieri, Christianos omnes dictos fuisse ἀθέυς. Cumque Polycarpus staret pro judicio; populus his vocibus incitavit Proconsulem ad cædem & internecionem eorum omnium, qui Evangelium profiterentur, αἶρε τοὺς ἀθέους, hoc est, tolle

de

e medio istos homines impios, qui Deum non habent. Non quòd Christiani Deum revera non haberent, sed quòd saxa, & stipites, quæ tum pro Diis colebantur, non adorarent. Verùm orbis terrarum satis jam videt, quid nos nostrique ab istis, religionis, et unius Dei nostri caussa perpessi simus. In carceres, in aquas, in ignes nos abjecerunt, et in nostro sanguine voluntati sunt, non quod aut adulteri essemus, aut latrones, aut homicidæ sed tantùm quòd agnosceremus Evangelium Iesu Christi, et speraremus in Deum vivum, quodque nimium, O Deus bone, justè, vereque quereremur, traditionum inanissimarum caussa violari ab istis legem Dei: et adversarios nostros: qui scientes et prudentes Dei jussa ita obstinatè contemnerent, esse hostes Evangelii, et inimicos crucis Christi.

Euseb. lib. 4.

Verùm isti cùm viderent doctrinam nostram non posse rectè accusari, maluerunt in mores nostros invehere: nos omnia rectè facta damnare: ad licentiam & libidinem

bidinem fores aperire: et populum ab omni ſtudio virtutis abducere. Et certè ea eſt ſemperque fuit hominum omnium etiam piorum et Chriſtianorum vita, ut ſemper etiam in optimis, et caſtiſſimis moribus tamen aliquid poſſes deſiderare: eaque propenſio omnium ad malum, eaque omnium proclivitas ad ſuſpicandum, ut quæ nec facta, nec cogitata unquam fuerint, audiri tamen, et credi poſſint. Vtque in candidiſſimâ veſte facilè exigua notatur labes, ita in vita candidiſſimâ, facilè leviſſima nota turpitudinis deprehenditur. Neque nos aut eos omnes qui amplexi ſunt hodie doctrinam Evangelii, Angelos eſſe arbitramur, et prorſus ſine maculâ ullâ rugaque vivere: aut iſtos vel ita cæcos, ut ſi quid in nobis notari queat, non poſſint id vel per tenuiſſimam rimam animadvertere: vel ita candidos, ut quidquam velint in meliorem partem interpretari: vel ita ingenuos, ut oculos ſuos velint in ſe reflectere, et mores noſtros de ſuis moribus æſtimare. Quòd ſi

rem ipsam ab initiis velimus re-
tere, scimus temporibus ipsis
postolorũ fuisse homines Chri-
ianos propter quos nomen Do-
ini blasphemaretur, et malè au-
iret inter Gentes.

Queritur apud Sozomenum
mperator Constantius, multos
ostquam ad Christianam religio-
em accessissent, evasisse deterio-
es. Et Cyprianus lugubri oratio-
e describit corruptelam sui tem-
oris. Disciplinam inquit, quam A-
ostoli tradiderant, otium jam et
ax longa corruperat. Studebant
ugendo patrimonio singuli, et
bliti quid credentes, aut sub A-
postolis antè fecissent, aut semper
cere deberent, insatiabili cupi-
ditatis ardore ampliandis faculta-
tibus incubabant.

De lapsis.

Non in Sacerdotibus religio
devota, non in Ministris fides in-
tegra, non in operibus misericor-
dia, non in moribus disciplina.
Corrupta barba in viris, in fœmi-
nis forma fucata. Et ante illũ Ter-
tullianus, O miseros, inquit, nos,
qui Christiani dicimur hoc tem-
pore!

pore! Gentes agimus sub nom[ine]
Christi.

Postremò ne omnes com[me-]
moremus, Gregorius Nazian[ze-]
nus de miserabili statu suorum [tem-]
porum ita loquitur: Vitiorum, [in-]
quit, nostrorum caussa, odio ja[m]
laboramus inter Gentes. Spe[cta-]
culum etiam jam facti sumus no[n]
solum angelis et hominibus, [sed]
etiam omnibus impiis. Hoc loco [e-]
rat Ecclesia Dei, cùm primùm lu[-]
cere cœpisset Evangelium, c[um]
nondum rabies tyrannorum [re-]
isset, aut gladius à Christiano-
rum hominum cervicibus abla[tus]
esset. Scilicet, non est novum ho-
mines, esse homines, etiam si ap-
pellentur Christiani.

Sed isti cùm ita odiosè nos ac-
cusant, nihilne interim de se co-
gitant? An illi quibus tam proc[ul]
spectare, et quid in Germaniâ,
quidque in Angliâ agatur vider[e]
otium est, aut obliti sunt, aut vide-
re non possunt quid agatur Ro-
mæ? An nos ab illis accusamur, de
quorum vitâ nemo potest satis ho-
neste et verecunde cōmemorare?

Nos

Nos quidem non sumimus id nobis hoc tempore, ut ea quæ unà cum ipsis sepulta esse oportebat, in lucem & in conspectum proferamus. Non est id religionis, non est verecundiæ, non est pudoris nostri. Ille tamen qui se Christi vicarium & Ecclesiæ caput dici jubet, qui audit ista Romæ fieri, qui videt, qui patitur, nihil enim aliud addimus, qualia ea sint, facilè potest cum animo suo cogitare. Recogitet enim illi sanè in memoriam: cogitet Canonistas illos suos esse, qui populum docuerunt simplicem fornicationem non esse peccatum: quasi illam doctrinam ex Mitione comico didicissent: Non est peccatum, mihi crede, adolescentulum scortari. Cogitet, suos illos esse, qui decreverunt, sacerdotē fornicationis caussa non esse summovendum. Meminerit Cardinalem Campegium, Albertum Pighium, aliosque complures suos docuisse, sacerdotem illum multò sanctiùs & castiùs vivere, qui alat concubinam, quàm qui uxorem habeat in matrimonio. Nondum

3 Quest. 7. lata Extra. de Bigamis. Quia circa.

D ille,

ille spero, oblitus est, multa esse Romæ publicarum meretricum millia, & se ex illis in singulos annos, vectigalis nomine, colligere ad triginta millia ducatorum. Oblivisci non potest, se Romæ lenocinium publicè exercere, & de fœdissimâ mercede fœdè ac nequiter delitiari. An omnia tum Romæ satis aut salva aut sancta erant, cùm Iohanna fœmina integræ ætatis magis quàm vitæ, esset Papa, & se gereret pro capite Ecclesiæ: & cùm se biennium totum in illâ sanctâ sede aliorum libidini exposuisset, postremò in lustranda Civitate, inspectantibus Cardinalibus & Episcopis, palàm pareret in publico?

Statua eiusdem fœminæ parturientis adhuc Romæ est.

Sed quid opus erat concubinas & lenones commemorare? vulgare enim jam illud Romæ & publicum, & non inutile peccatum est. Meretrices enim ibi jam sedent, non ut olim extra Civitatem, obnupto, & obvoluto capite, sed in Palatiis habitant, per forum vagantur apertâ fronte, quasi id non tan-

Genesis 38.

In Concilio dilectorum Cardinalium. fo. 3.

tantùm liceat, ſed etiam laudi eſſe debeat. Quid plura? Illorum jam libidines terrarum orbi ſunt ſatis notæ. D. Bernardus, de Pontificis familia, ipſoque adeò Pontifice, liberè & verè ſcribit: Aula, inquit, tua, bonos recipit, non facit: Mali ibi proficiunt, boni deficiunt. Et quicunque ille fuit, qui ſcripſit opuſculum Tripartitum, quod adjunctum eſt ad concilium Lateranenſe: Tantus, inquit, hodiè eſt luxus, non tantùm in clericis & ſacerdotibus, ſed etiam in prælatis & epiſcopis, ut horribile ſit auditu.

De conſideratione ad Eugenium.

Atqui iſta non tantùm uſitata ſunt, & ea cauſſa conſuetudinis & temporis gratia approbata, ut cætera ſunt iſtorum ferè omnia, ſed etiam antiqua jam & purida. Quis enim non audivit quid Petrus Aloiſius, Pauli tertii filius deſignarit in Coſmum Cherium epiſcopum Fanenſem? quid Ioannes Caſa Archiepiſcopus Beneventanus, Legatus Pontificis apud Venetos, ſcripſerit de horrendo ſcelere, & quod nefando quidem au-

diri debeat, id verbis ſpurciſſimis & ſceleratâ eloquentiâ commendarit? Quis non audivit Alphonſum Diazium Hiſpanum, cùm ea gratia Roma miſſus fuiſſet in Germaniam, innocentiſſimum & ſanctiſſimum virum Ioannem Diazium fratrem ſuum, tantùm quòd amplexus eſſet Evangelium Ieſu Chriſti, & Romam redire nollet, nefariè atque impiè interfeciſſe? Sed iſta, inquient, in Repub. optimè conſtituta, etiam invitis magiſtratibus, poſſunt interdum accidere: & bonis legibus vindicantur.

Eſto ſanè, Sed quibus bonis legibus animadverſum eſt in iſtas peſtes? Petrus Aloiſius cùm ea flagitia, quæ diximus, deſignâſſet, ſemper fuit in ſinu atque in deliciis apud patrem ſuum Paulum tertium. Diazius, interfecto fratre ſuo, Pontificis ope ereptus eſt, ne in eum animadverteretur bonis legibus. Ioannes Caſa Archiepiſcopus Beneventanus adhuc vivit: immò etiam Romæ, & in Sanctiſſimi oculis & conſpectu vivit. Occiderunt

ciderunt fratrum nostrorum infinitos numeros, tantùm quòd verè ac purè crederent in Iesum Christum. At ex illo tanto numero meretricum, scortatorum, adulterorum, quem unquam, non dico, occiderunt, sed aut excommunicaverunt, aut omnino attigerunt? An verò, libidines, adulteria, lenocinia, scortationes, parricidia, incestus, & alia nequiora Romæ peccata non sunt? Aut si sunt in urbe Roma, in arce sanctitatis, à vicario Christi, à successore Petri, à sanctissimo patre ita facilè & leviter, quasi peccata non sint, ferri possunt?

O sancti Scribæ & Pharisæi, quibus ista sanctitas nota non fuit! O sanctitatem & fidem Catholicam! Non ista Petrus Romæ docuit: Paulus non ita Romæ vixit. Non illi lenocinium publicè exercuerunt: non illi vectigal & censum à meretricibus exegerunt: non illi adulteros & parricidas palàm & impunè tolerarunt: non eos in sinum, non in concilium, non in familiam, non in Christia-

norum hominum cœtum recepe-runt. Non debebant isti tantopere exaggerare vitam nostram. Consultiùs multò fuit, ut prius vel approbarent hominibus, vel certè occultiùs aliquantò tegerent vitam suam.

Nam nos quidem utimur priscis & avitis legibus, & quantum his moribus & temporibus, in tanta corruptela rerum omnium potest fieri, disciplinam Ecclesiasticam diligenter & seriò administramus. Prostibula quidem meretricum & concubinarum aut scortatorum greges non habemus: nec adulteria matrimoniis anteponimus, nec lenocinium exercemus: nec de fornicibus stipendia colligimus: nec incesta, & flagitiosas libidines, nec Aloisios, nec Casas, nec Diazios parricidas impunè ferimus. Nam si ista nobis placuissent, nihil opus erat, ut ab istorum societate ubi ea vigent & habentur in precio, discederemus, & ea caussa in odia hominum, & in certissima pericula incurreremus. Habuit Paulus quartus ante non

ita

ita multos menses Romæ in carcere aliquot fratres Augustinianos, & complures Episcopos, et magnum numerum aliorum piorum hominum religionis caussa. Habuit tormenta: exercuit in illos quæstiones: nihil reliquit intentatum. Ad extremum ex illis omnibus, quot potuit mœchos, quot scortatores, quot adulteros, quot incestos invenire? Sit Deo nostro gratia: etsi illi non sumus, quos esse oportebat, quosque profitemur, tamen, quicunque sumus, si cum istis conferamur, vel vita nostra atque innocentia, facilé has calumnias refutabit. Nos enim non tantùm libris et concionibus, sed etiam exemplis & moribus populum ad omne genus virtutis, et rectè factorũ cohortamur. Evangelium, docemus non esse ostentationem scientiæ, sed legem vitæ: utque Tertullianus ait, Christianum hominem non loqui magnificè oportere, sed magnificè vivere: nec auditores, sed factores legis justificari apud Deũ. Ad hæc omnia hoc etiam solent addere, idque

in Apologetico 45.

que omni convitiorum genere amplificare, nos esse homines turbulentos, regibus sceptra de manibus eripere, populum armare, tribunalia evertere, leges rescindere, possessiones dissipare, regna ad popularem statum revocare, sursum deorsum omnia confundere: breviter in Repub. nihil integrum esse velle. O quoties his verbis inflammaverunt animos principum, ut illi in herba extinguerent lucem Evangelii, priusque illud odisse inciperent, quàm nosse possent: utque magistratus, quoties aliquem videret nostrûm, toties se putaret hostem videre suum!

Tertullian in Apolog. 1.2. & 3.

Molestum quidem nobis esset ita odiosè accusari gravissimo crimine majestatis, nisi sciremus Christum ipsum aliquando, & Apostolos, & infinitos alios homines pios, & Christianos, vocatos fuisse in invidiam, eodem ferè crimine. Nam Christus quidem quàvis docuisset dandum esse Cæsari, quod esset Cæsaris, tamen accusatus est seditionis, quòd res novas moliri, & regnum appetere dice-

diceretur: itaque occlamatum est pro tribunalibus publicè adversus eum: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris, Et Apostoli, quamvis semper & constanter docuissent obtemperandum esse magistratibus: omnem animam superioribus potestatibus esse subditam: idque non tantùm propter iram & vindictam, sed etiam propter conscientiam: tamen dicti sunt commovere populum, & multitudinem ad rebellionem incitare. Amamus hoc maximè pacto, genus & nomen Iudæorum adduxit in odium apud regem Assuerum, quòd illos diceret esse populum rebellem & contumacem, & principum edicta et jussa contemnere. Impius Rex Achabbus, Eliæ Prophetæ Dei: Tu, inquit, conturbas Israel. Amasias sacerdos Bethel, apud Regem Hieroboam, accusat Amos Prophetam conspirationis. Ecce, inquit, Amos conjurationem fecit contra te, in medio domus Israel. Breviter Tertullianus ait, adversus ōnes Christianos hanc suo tempore ac-

Hester.

3. Reg. 18.

Amos 7.

In Apolo-get. cap. 37.

accusationem fuisse publicam: esse illos proditores, esse perduelles, esse hostes humani generis.

Quare si nunc quoque veritas malè audiat, et, eadem cùm sit, iisdem nunc contumeliis afficiatur, quibus affecta est olim, et id molestum et ingratum est, novum tamen aut insolens videri non potest.

Facilè istis fuit ante annos quadraginta, ista maledicta et alia graviora in nos confingere, cùm in mediis illis tenebris exoriri primùm cœpisset, et lucere radius aliquis ignotæ tum et inauditæ veritatis: cúm Martinus Lutherus, et Huldericus Zuinglius præstantissimi viri, et ad illustrandum orbem terrarum à Deo dati, primùm accessissent ad Evangelium: cùm et res adhuc nova esset, et eventus incertus, et animi hominum suspensi atq; attoniti, et aures apertæ ad calumnias, et nullũ in nos tam grave flagitium fingi posset, quod non propter rei ipsius novitatem, atque insolentiam, facilè à populo crederetur. Ita enim veteres ho-

stes

stes Evangelii, Symmachus, Celsus, Iulianus, Porphyrius, olim aggressi sunt accusare omnes Christianos seditionis, et majestatis, antequam aut princeps, aut populus, quinam illi Christiani essent, aut quid profiterentur, aut quid crederent, aut quid vellent, scire possent. Nunc verò postquam etiam hostes nostri vident et negare non possunt, nos semper omnibus dictis nostris, scriptisq; diligenter admonuisse populum officii sui, ut principibus suis et magistratibus, quamvis impiis, obtemperarent, idque et usus ipse et experientia satis docet, et omniũ hominum, quicunq; atq; ubicunq; sunt, oculi vident et contestantur: putidum erat ista objicere, et cùm nova et recentia crimina nulla essent, obsoletis tantùm mendaciis nobis invidiam facere voluisse.

Agimus enim Deo nostro, cujus hæc solius caussa est, gratias, in omnibus regnis, ditionibus, Rebusp. quæ ad Evangelium accesserunt, nullum unquam adhuc hujusmodi exemplum extitisse,

Nullum

Nullum enim nos regnum evertimus: Nullius ditionem aut jura minuimus: Rempub. nullã turbavimus. Manent adhuc ſuo loco, & avita dignitate reges Angliæ noſtræ, Daniæ, Suetiæ: Duces Saxoniæ: Comites Palatini, Marchiones Brandeburgici: Lantgravii Heſſiæ: Reſpub. Heluetiorum, et Rhetorum & liberæ civitates, Argentina, Baſilea, Francofordia, Vlma, Auguſta, Norinberga, omnes eodem jure, eodemque ſtatu quo fuerunt anteà, vel potiùs, quia propter Evangelium populum habent obſequentiorem, multò meliore. Eant ſanè in illa loca, ubi nunc Dei beneficio auditur Evangelium, ubi plus majeſtatis? ubi minus faſtus & tyrannidis? ubi princeps magis colitur? ubi populus minus tumultuatur? ubi unquam fuit publica res, ubi Eccleſia tranquillior?

At Ruſtici, inquies, à principio hujus doctrinæ paſſim cœperunt furere, & tumultuari per Germaniam. Eſto. At in illos promulgator hujus doctrinæ Martinus Lutherus

therus vehementissimè atque acerrimè multa scripsit, eosque ad pacem & ad obedientiam revocavit.

Quod autem objici solet interdum ab hominibus imperitis rerum, de mutato statu Heluetiorum, & interfecto duce Austriæ Leopoldo, & patria in libertatem vindicata, factum est id, uti ex omnibus historiis satis constat, ante annos ducentos sexaginta, sub Bonifacio octavo, cùm maximè vigeret potestas Pontificum, ducentos circiter annos, antequam Huldericus Zuinglius, aut docere inciperet Evangelium, aut omnino natus esset. Ex eo verò tempore semper illi omnia pacata, & tranquilla habuerunt, non tantùm ab hoste externo, sed etiam à tumultu intestino.

Quòd si peccatum fuit patriam suam ab externâ dominatione, præsertim cùm insolenter & tyrannicè opprimerentur, liberare, tamen vel nos alienis, vel illos avitis criminibus onerare, et iniquum, et absurdum est.

Sed

Sed ô Deum immortalem! an Romanus Episcopus accusabit nos perduellionis? An ille docebit populum obtemperare, atque obsequi magistratibus? Aut omninò rationem majestatis habet ullam? Cur ergo nunc ille, quod nullus veterum Episcoporum Romanorum unquam fecit, quasi omnes reges & principes, quicunque atque ubicunque sint, velit esse servos suos, patitur se à suis parasitis, Dominum dominantium appellari? Cur ille se jactat esse Regem regum, & habere jus regum in subditos?

August. Steuchus. Anton. de Rosellis.

Cur omnes Imperatores & Monarchas, jurejurando adigit in verba sua? Cur majestatem imperatoriam septuagies septies se inferiorem esse gloriatur, idque ea maximè caussa, quòd Deus duo lumina in cœlo fecerit: quodque cœlū & terra non in duobus principiis, sed in uno principio creata fuerint? Cur ille, ejusque sectatores, Anabaptistarum & Libertinorum more. quo licentiùs & securiùs grassarentur, jugum excusserunt,

De Maior. & obed. sol.

De Maior. & obed. Vnam sanctam.

runt,

runt, & se ab omni civili potestate exemerunt?

Cur ille legatos suos, hoc est, callidissimos exploratores, habet tanquam in insidiis, in aulis, in cōciliis, in cubiculis regum omniū? Cur ille, ubi visum est, principes Christianos inter se committit, & pro suâ libidine turbat seditionibus orbem terrarum? Cur proscribit, & pro Ethnico & Pagano haberi vult, si quis princeps Christianus ab imperio suo discesserit: & indulgentias ita liberaliter pollicetur, si quis quacunque ratione interficiat hostem suum? An ille conservat imperia & regna, aut omnino consultum cupit otio publico? Ignoscere nobis debes, pie lector, si ista videmur acriùs & vehementiùs agere, quàm deceat homines theologos. Tanta enim est rei indignitas, tantaq; in Pontifice, tamque impotens libido dominandi, ut aliis verbis, aut tranquilliùs proponi non possit. Ille enim in publico concilio ausus est dicere, omne jus regum omniū à se pendere. Ille ambitionis, & regnan-

Clemens 5. in Concil. Viennens. Leo Papa.

vandi caussa distraxit Romanum Imperium, et commovit, ac laceravit orbem Christianum. Ille Romanos atque Italos, seque adeò ipsum jurejurando, quo Imperatori Græco obstringebatur, perfidè liberavit: et subditos ad defectionem sollicitavit: et Carolum Magnum Martellum è Galliâ in Italiam evocavit: et eum novo more Imperatorem fecit. Ille Gallorum Regem Chilphericum, non malum principem, tantùm quòd ipsi non placeret, de regno dejecit, et in ejus locum Pipinum surrogavit. Ille, ejecto, si id efficere potuisset, Philippo Pulchro rege, decrevit atque adjudicavit regnú Galliæ Alberto Regi Romanorú. Illæ florentissimæ civitatis et Reipublicæ Florentiæ patriæ suæ opes fregit, eamque è liberò et tranquillo statu, unius libidini in manú tradidit. Ille cohortatione suâ effecit, ut tota Subaudia hinc ab Imperatore Carolo quinto, inde à Gallorum rege Francisco miserè discerperetur, et infelici Duci, vix una civitas quò se reciperet,

Zacharias Papa.

Clemens Papa 7.

Idem Clemens.

ret, relinqueretur.

Tædet exemplorum, & molestum esset omnia Romanorum Pontificum egregiè facta commemorare. Quarum, obsecro, partium erant illi, qui Henricum septimum Imperatorem veneno sustulerunt in Eucharistia? Qui Victorem Papam in sacro calice? Qui Ioannem nostrum Regem Angliæ in mensario poculo? Quicunque illi tandem, et quarumcunque partium fuerint, Lutherani certè, aut Zuingliani non fuerunt. Quis hodiè summos reges & monarchas admittit ad oscula beatorum pedum? Quis Imperatorem jubet sibi astare ad frenum: & Gallorum Regem ad ferrum illud pensile quo in equum ascenditur? Quis Franciscum Dandalum, Ducem Venetiarum, Regem Cretæ ac Cypri, catenis vinctum abjecit sub mensam suam, ut ossa liguriret inter canes? Quis Imperator Henrico Sexto, Romæ diadema non manu, sed pede imposuit: et eodem pede rursus dejecit, atque etiam addidit, habere se po-

Sabellicus.

Cælestinus Papa.

Hildebrandus Papa.

potestatem & creandi Imperatores, & summovendi? Quis Henricum filium armavit in Imperatorem Henricum quartum patrem suum: effecitque ut pater à filio suo caperetur, & detonsus atque ignominiosè habitus, conjiceretur in monasterium, & inedia, ac
Alexand. 3. mœrore contabesceret? Quis cervices Imperatoris Friderici subjecit fœdum in modum pedibus suis? & quasi id non esset satis, addidit etiam insuper ex Psalmis Davidis, Super aspidẽ et basiliscũ ambulabis, conculcabis leonẽ et draconem: quale exemplum spretæ et contemptæ majestatis, nunquam anteà ulla memoria auditum fuerat: nisi fortè vel in Tamberlane Scytha, homine fero et barbaro, vel in Sapore Rege Persarum?

Omnes isti fuerunt Papæ: omnes successores Petri: omnes sanctissimi, quorum singulas voces singula nobis oporteat esse Evangelia.

Si nos rei sumus majestatis, qui principes nostros colimus, qui illis omnia, quantum quidem per verbum Dei fas est, deferimus, qui

qui pro illis precamur, quid ergo isti sunt, qui non tantùm hæc fecerunt omnia, quæ diximus, sed etiam ea quasi optimè facta comprobarunt? An verò illi aut ad hunc modum docent populum revereri magistratum, aut satis verecūdè possunt nos, tanquam homines seditiosos, et perturbatores pacis publicæ, et majestatis contēptores accusare? Nam nos quidē nec jugū excutimus, nec regna movemus, nec reges aut facimus, aut dejicimus, nec imperia transferimus, nec regibus nostris venena propinamus, nec illis pedes osculandos porrigimus, nec pedibus nostris illorum cervicibus insultamus. Hæc potiùs est professio, hæc est doctrina nostra: omnē animā, quæcunq; tandē ea sit, sive sit monachus, sive evangelista, sive propheta, sive apostolus, oportere regibus et magistratibus esse subditam: et pontificem adeò ipsum, nisi Evangelistis, nisi Prophetis, nisi Apostolis major videri velit, quod veteres Episcopi Romani melioribus temporibus semper fecerunt,

Chrysostomus 13. ad Roman.

opor-

Gregorius sæpe in Epist.

oportere Imperatorem dominum suum et agnoscere, et appellare. Nos publicè docemus, ita obtemperandum esse principibus, tanquam hominibus à Deo missis: quique illis resistit: illum Dei ordinationi resistere: Hæc sunt instituta nostra: hæc in libris, hæc in concionibus nostris: hæc in moribus, et modestia populi nostri elucescunt.

Illud verò, quòd nos dicunt discessisse ab unitate Ecclesiæ catholicæ, non tantùm est odiosum, sed etiam, etsi verum non est, tamen speciem aliquam et similitudinem habet veri. Apud populum verò et imperitam multitudinem, non tantùm vera, et certa fidem faciunt, sed etiam si quæ sunt, quæ videri possint verisimilia. Itaque videmus vafros homines, et callidos, quibus vera non suppeterent, semper verisimilibus pugnavisse, ut qui rem ipsam penitus intueri non possent, specie saltem aliqua et probabilitate caperentur. Olim quòd veteres Christiani, patres nostri, cùm preces Deo adhiberent,

Tertul. in Apo. ca. 16.

rent,

rent, ad Orientem ſolem conver-terentur, erant qui dicerent, eos Solẽ venerari, et habere pro Deo. Cumque illi dicerent ſe, quod ad æternam et immortalem vitam attinet, non alicunde vivere, quàm de carne et ſanguine ejus Agni, qui non haberet labem, hoc eſt, ſervatoris noſtri Ieſu Chriſti, invidi et inimici crucis Chriſti, quibus id tantùm erat curæ, ut religio Chriſtiana quacunq; ratione malè audiret, perſuaſerunt populo, eſſe eos homines impios, mactare humanas hoſtias, et ſanguinem humanum bibere. Cumque illi dicerent, apud Deum nec marem eſſe nec fœminam, nec omnino, quod ad juſtitiam adipiſcendam attinet, diſtinctionem eſſe ullam perſonarum, ſeque omnes inter ſe ſorores fratreſque ſalutarent: non deerant, qui calumniarẽtur, Chriſtianos nullum habere inter ſe diſcrimen aut ætatis, aut generis: ſed omnes beſtiarum ritu promiſcuè inter ſe concumbere. Et cùm precationis et Evangelii audiendi cauſſa ſæpe inter ſe in crypta, et ab-

Tertul. in Apolog. cap. 7. 8. 9.

Idem ca. 39

abdita quædam loca convenirent, quòd idem interdum ab hominibus conjuratis soleret fieri, rumores publicè spargebantur, eos conspirare inter se, et habere consilia vel de occidendis magistratibus, vel de evertenda Repub. Quodq; ad agitanda sacra mysteria de instituto Christi, adhiberent panem et vinum, putabantur à multis non Christum colere, sed Bacchum et Cererem: quòd illa numina ab Ethnicis hominibus profanâ superstitione, simili ritu, pane et vino colerentur.

Augustinus.

Credebantur ista à multis, non quòd vera essent (quid enim esse posset minus) sed quòd essent verisimilia, et specie aliquâ veri possent fallere.

Ita isti nos calumniantur esse hæreticos, ab Ecclesiâ et Christi communione discessisse: non quòd ista vera esse credant (neque enim id illis curæ est) sed quòd ea hominibus imperitis, possint aliqua fortè ratione videri vera. Nos enim discessimus, non ut hæretici solent, ab Ecclesiâ Christi, sed quòd

quòd omnes boni dèbent, à malorum hominum et hypocritarum contagione. Hic tamen isti mirificè triumphant, illam esse Ecclesiam: illam esse sponsam Christi: illam esse columnam veritatis illam esse Arcam Noë, extra quam nulla salus sperari possit. Nos verò discessionem fecisse: Christi tunicam laceràsse: à corpore Christi avulsos esse, et à fide catholicâ defecisse. Cumque nihil relinquant indictum, quod in nos, quamvis falsò, et calumniosè, dici possit, hoc tamen unum non possunt dicere: nos vel à verbo Dei, vel ab Apostolis Christi, vel à primitivâ Ecclesiâ discessisse.

Atqui nos Christi et Apostolorum, et sanctorum patrum, primitivam Ecclesiam, semper judicavimus esse catholicam: nec eam dubitamus Arcam Noë, sponsam Christi, columnam et firmamentum veritatis appellare: aut in eâ omnem salutis nostræ rationem collocare.

Odiosum quidē est, à societate, cui assueveris, discedere, maximè

verò

verò illorum hominũ, qui qua-
vis non sint, tamen videantur fi-
tem, atq; appellentur Christi-
Et certè nos istorum Ecclesiam
qualiscunq; tandem ea nunc est
vel nominis ipsius caussa, vel quod
in ea Evangelium Iesu Christi ali-
quando verè, ac purè illustratum
fuerit, non ita contemnimus: nec
ab eâ nisi necessariò, et perinviti
discessionem fecissemus. Sed quid
si in Ecclesiâ Dei Idolum excite-
tur, et desolatio illa, quam Chri-
stus futuram prædixit, stet palam
in loco sancto? Quid si arcam Noe
prædo aliquis, aut pirata occupet?
Certè isti, quoties Ecclesiam no-
bis prædicant, se ipsos solos eam
faciunt: et omnes illos titulos sibi
ipsis adscribunt: atque ita trium-
phant, ut olim illi qui clamabant,
Templum Domini, Templũ Do-
mini: aut ut Pharisæi et Scribæ,
Ioan. 8. cùm jactarent se esse filios Abra-
hami.

Ita inani splendore imponunt
simplicibus, posseque nomine ipso
Ecclesiæ quærunt obruere: ut si
latro, occupata domo aliqua alie-
na,

[illegible] turbato, vel interfe- [illegible] eam postea adscribat [illegible] filium de possessio- [illegible] : aut si Antichristus, [illegible] occupabit Templũ Dei, [illegible] postea illud jam esse suum, [illegible] ad Christum pertinere, [illegible] quidem cum in Ecclesia [illegible] Ecclesiæ simile reliquer- [illegible] Ecclesiæ tamen patroni & [illegible] tores videri volũt: prop- [illegible] Gracchus olim defendebat [illegible] rium, cum largitionibus faci- [illegible], & infamis sumptibus ærari- [illegible] funditus effudisset. Nihil au- [illegible] unquam tam impium aut ab- [illegible] fuit, quin Ecclesiæ nomi- [illegible] facile tegi & defendi posset. [illegible] enim etiam Vespæ favos, [illegible] impii coetus habent similes Ec- [illegible] Dei.

At non quicunque dicuntur populus Dei, sunt statim populus Dei: nec quicunque sunt ex pa- [illegible], sunt omnes Israelitæ. [illegible] Arriani se solos jacta- [illegible] esse catholicos: cæteros om- [illegible] modò Ambrosianos, modò [illegible], modò Joannitas

August. Epi 48. ad Vincen.

E ap-

appellabant Nestorius, ut ait Theodoretus, cùm esset hæreticus, tamen regebat se τῷ ὀρθοδοξίας σχήματι, hoc est, specie quadam, ac velo orthodoxæ fidei. Ebion quàvis sentiret cum Samaritanis, tamen, ut Epiphanius ait, appellari volebat Christianus. Mahometani hodiè, quamvis eos ex omnibus historiis satis constet, idq; ipsi negare non possint, ab Agara ancilla ducere originem, tamen quasi oriundi sint à Sara muliere libera, & uxore Abrahami, nominis ipsius & stirpis caussa, malunt appellari Saraceni.

Ita Pseudoprophetæ omnium temporum qui sese Prophetis Dei, qui Esaiæ, qui Hieremiæ, qui Christo, qui Apostolis opponebant, nihil unquam æquè crepabant, atque nomen Ecclesiæ. Neque eos alia de caussa ita acerbè lacerabant, aut perfugas & apostatas appellabant, quàm quòd à sua societate discessissent, & instituta majorum non observarent. Quòd si nos hominum tantùm illorum, à quibus tum Ecclesia regebatur, judicium sequi,

sequi, aliud autem nihil, nec Deú, nec ejus verbum spectare volumus, negari prorsus non potest, apostolos, quòd à pontificibus & sacerdotibus, hoc est, ab Ecclesia catholica defecissent, & illis invitis & reclamantibus, multa in religione innovâssent, rectè fuisse ab illis, & secundum leges condemnatos. Itaque, ut Antæum aiunt olim ab Hercule tollendum fuisse à Terra matre, antequam ab eo posset vinci: ita adversarii nostri, ab ista matre sua, hoc est, ab ista inani specie atq; umbra Ecclesiæ, quam præ se gerunt, levandi sunt: alioqui non possunt cedere verbo Dei. Itaque Hieremias, Nolite, inquit, tantopere jactare, esse apud vos templum Domini: vana ea fiducia est. Sunt enim ista, inquit, verba mendacii. Et Angelus in Apocalypsi: Dicunt, inquit, se Iudæos esse, at sunt Synagoga Satanæ. Et Christus cùm Pharisæi jactarent genus & sanguinem Abrahami: Vos, inquit, ex Diabolo patre estis: Abrahamū enim patrem non refertis. Ac si illis ita diceret: *Ioan. 8.*

Non estis id quod tantopere dici vultis. Imponitis populo inanibus titulis, & ad evertendam Ecclesiam abutimini nomine Ecclesiæ. Quare hoc istos primùm liquidò & verè probâsse oportuit: Ecclesiam Romanam esse veram & orthodoxam Ecclesiam Dei, eamq; ut hodiè ab ipsis administratur, cum primitiva Christi, Apostolorum, & sanctorum patrum Ecclesia, quam non dubitamus fuisse catholicam, convenire. Nos quidem, si inscitiam, si errorem, si superstitionem, si cultum Idolorum, si hominum inventa, eaque sæpe pugnantia, cum sacris Scripturis, judicâssemus, aut placere Deo, aut ad æternam salutem esse satis: aut si statuere potuissemus, verbum Dei, ad aliquot tantùm annos fuisse scriptum, postea oportuisse abrogari: aut omnino dicta & jussa Dei subjicienda esse voluntati humanæ, ut quidquid ille dicat aut jubeat, nisi Romanus Episcopus, idem velit & jubeat, pro irrito & indicto habendum sit: si hæc in animum nostrum inducere

ducere potuissemus credere: fatemur nihil fuisse caussæ, cur istorum societatem relinqueremus. Quòd autem nunc fecimus, ut discederemus ab illa Ecclesia, cujus errores testati ac manifesti essent, quæque jam apertè discessisset à verbo Dei, neque tam ab ea, quàm ab ejus erroribus, idq; non turbulentè aut improbè, sed tranquillè ac modestè faceremus, nihil aut à Christo, aut ab Apostolis fecimus alienum. Neque enim ea est Ecclesia Dei quæ infuscari labe aliqua non possit, aut non interdum egeat instauratione: alioqui quid tot coitionibus & consiliis opus est, sine quibus, ut ait Aegidius stare fides Christiana non potest? Quoties enim, inquit, consilia intermittuntur, toties ecclesia à Christo derelinquitur. Aut si nihil periculi est, ne quid Ecclesia detrimenti accipiat, quid opus est, ut nunc quidem est apud istos, inanibus nominibus Episcoporũ? Cur enim illi pastores appellantur, si oves nullæ sunt, quæ possint errare? Cur vigiles, si civitas nulla

In Latera. concil. sub Iulio.

 est,

est, quæ possit prodi? Cur columnæ, si nihil est quod possit ruere? Statim ab initio rerum Ecclesia Dei cœpta est propagari, eaq; instructa cœlesti verbo, quod Deus ipse fuderat ab ore suo: instructa sacris cæremoniis, instructa Spiritu Dei, instructa Patriarchis & Prophetis: atque ita continuata est ad ea usq; tempora, cùm Christus sese ostenderet in carne.

Sed, ô Deum immortalem, quoties ea interim, & quàm horribiliter, obscurata atq; imminuta est! Vbi enim ea tum fuit, cùm omnis caro contaminâsset viá suam super terram? Vbi ea fuit, cùm ex omni mortalium numero, octo tantùm essent homines, & ne illi quidem omnes casti, ac pii, quos Deus à communi clade, atque interitu vellet esse superstites? Cùm
3. Reg. 19. Elias Propheta ita lugubriter & acerbè quereretur, se solum ex omni terrarum orbe relictum esse,
Esa. 1. qui Deum verè, & ritè coleret: cumque Esaias diceret, Argentum populi Dei, hoc est, Ecclesiæ, factum esse scoriam: & civitatem eam,

eam,quæ aliquando fidelis fuerat, factam eſſe meritricem: & in ea à capite uſque ad calcem, in toto corpore nihil eſſe integrum: aut cùm Chriſtus diceret, Domum Dei à Phariſæis & ſacerdotibus factam eſſe ſpeluncam latronum? Scilicet, Eccleſia ut ager frumentarius, niſi exaretur, niſi ſubigatur, niſi colatur, niſi curetur, pro tritico carduos, & lolium, et urticas proferet. Itaq; Deus ſubinde miſit Prophetas & Apoſtolos, poſtremò etiam Chriſtum ſuum, qui populum in viam reducerent, & Eccleſiam vacillantem in integrum inſtaurarent. Néve quis dicat hæc in lege tantùm, in umbra atque in infantia contigiſſe, cùm figuris & cæremoniis veritas tegeretur, cum nihil adhuc ad perfectum adductũ eſſet, cùm lex non in cordibus hominum, ſed in lapidibus incideretur (etſi ridiculum eſt illud quoque) idem enim omnino erat etiam tum Deus, idem Spiritus, idem Chriſtus, eadem fides, eadem doctrina, eadem ſpes, eadem hæreditas, idem fœdus,

Mat. 21.

Lib.1.ca.1. dus, eadem vis verbi Dei. Et Eusebius ait : Omnes fideles usque ab Adamo, re quidem ipsa Christianos fuisse (quamvis non ita dicerentur) ne quis inquam, ita dicat, Paulus Apostolus jam tum in Evangelio, in perfectione, in luce, similes errores & lapsus deprehendit, ut ad Galatas, quos jam antea instituerat, necesse habuerit ita scribere : Vereor ne inter vos frustrà laboraverim, et vos frustrà audiveritis Evangelium, Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. Nam de Corinthiorum Ecclesia, quam illa fœdè fuerit inquinata, nihil est necesse dicere. Iam verò an Galatarum & Corinthiorum Ecclesiæ labi potuerunt, sola Romana Ecclesia errare, & labi non potest? Certè Christus tantò antè prædixit de Ecclesia sua, fore aliquando tempus, cùm desolatio staret in loco sancto. Et Paulus Antichristum ait, aliquando positurum esse tabernaculum suum in templo Dei : et futurum ut homines sanam doctrinam non sustinerent, sed

Mat.24.

2.Thes.2.

2.Tim.4.

sed in ipsa Ecclesia ad fabulas cō- 2. Pet. 2.
verterentur. Et Petrus, futuros ait in Ecclesia Christi, magistros mēdaciorum. Et Daniel Propheta, Dan. 8.
de ultimis temporibus Antichristi, Veritas, inquit, eo tēmpore prosternetur, et conculcabitur in terra. Et Christus, tantam ait fore ca- Mat. 24.
lamitatem et confusionem rerum, ut etiam electi, si possit fieri, abducendi sint in errorem. Atque ista omnia futura, non apud Paganos aut Turcas, sed in loco sancto, in templo Dei, in Ecclesia, in cœtu ac societate illorum, qui professuri sint nomen Christi.

Et, quamvis ista vel sola possint homini prudenti esse satis, ne temerè patiatur imponi sibi nomine Ecclesiæ, ut ne quid in eam ex verbo Dei velit inquirere, tamen multi etiam sæpe patres, viri docti et pii, vehementer questi sunt, hæc omnia suis temporibus accidisse Deus enim in media illa caligine tamen voluit esse aliquos, qui, etsi non lucem ita conspicuam et illustrem darent, tamen quasi scintillam aliquam, quam ho-

hominës in tenebris notare pos-sent, accenderent.

Certè Hilarius, cùm res adhuc incorruptæ quodammodo essent, & integræ, tamẽ, Malè, inquit, vos parietum amor cepit? malè Ecclesiam Dei in tectis, ædificiisque veneramini: malé sub iis, pacis nomen ingeritis. Anne ambiguum est, in iis Antichristum esse sessurum? Montes mihi, et sylvæ, et lacus, et carceres, et voragines sunt tutiores: in illis enim Prophetæ, aut manentes, aut demersi Dei Spiritu, prophetabant.

Contra Auxentium.

Gregorius, quasi videret, atque animo prospiceret ruinam rerum, ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum, qui primus omnium se novo nomine salutari jusserat, universalem Episcopum totius Ecclesiæ Christi, ita scripsit: Si Ecclesia pẽdebit ab uno, tota corruet. Et quis est, qui non hoc jam olim factum viderit? Iam olim Episcopus Romanus Ecclesiam totam à se uno pendere voluit: quare mirum non est: si ea jam olim tota corruerit. Bernardus Abbas, ante

In registro Epistola ad Mauricium. Lib. 4. Epist. 32.

ante annos quadringentos, nihil, inquit, jam integrum est in clero: superest ut reveletur homo peccati. Idem in conversione D. Pauli: Videtur, inquit, jam cessâsse persecutio: immò jam incipit persecutio ab illis, qui in Ecclesia primas obtinent. Amici tui et proximi tui, adversus te appropinquarunt et steterunt: à planta pedis usque ad verticem capitis, non est ulla sanitas. Egressa est iniquitas à senioribus Iudicibus, vicariis tuis, qui videntur regere populum tuum. Non possumus jam dicere, Vt est populus, sic est sacerdos, quoniam non ita est populus, ut sacerdos. Heu, heu, Domine Deus: ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in Ecclesia tua primatum diligere, et gerere principatum. Idem in Cantica: Omnes amici, omnes inimici, omnes necessarii, omnes adversarii, servi Christi, serviunt Antichristo. Ecce in pace mea amaritudo mea est amarissima. Rogerus Bacon, magni nominis vir, cùm acri oratione perstrinxisset miserabilem statum

Serm. 33.

In libello de Idiomate linguarum.

tum sui temporis: isti inquit, tot errores Antichristum requirunt.

Gerson queritur, suo tempore omnem vim sacræ Theologiæ, ad ambitiosum certamen ingeniorũ, et meram Sophisticam fuisse revocatam.

Fratres Lugdunenses, homines, quod quidem ad vitæ rationem attinet, non mali, Romanam Ecclesiam, è qua tum una, oracula omnia petebantur, fidenter solebant affirmare, esse meretricem illam Babilonicam, de qua tam perspicuæ extent prædictiones in Apocalypsi, et cœtum inferorum.

Scio horum hominum auctoritatem apud istos levem esse. Quid ergo, si illos testes advoco, qui solent ab ipsis adorari?

Platina.

Quid si dico Adrianum Episcopum Romanum ingenuè confessum esse, omnia ista mala à Pontificio culmine cœpisse ruere?

Pighius in eo fatetur errarum esse quòd in Missam, quam alioqui videri vult sacrosanctam, abusus complures invecti sint. Gerson, quòd multitudine levissimarum,

rum cæremoniarum vis omnis Spiritus sancti, quam in nobis vigere oportuit, & vera pietas sit extincta, Græcia tota atque Asia, quòd Pontifices Romani Purgatoriorum suorum, & Indulgentiarum nundinis, & vim hominum conscientiis attulerint, & illorum loculos expilaverint.

De Tyrannide verò Episcoporum Romanorum & fastu Persico, ut alios taceamus, quos illi, quòd vitia sua liberè & ingenuè reprehendant, hostium fortasse suorum loco numerabunt, illi ipsi, qui Romæ, in Vrbe sancta, in oculis sanctissimi patris egerunt vitã, et omnia ejus intima videre potuerunt, & nunqnam à catholica fide discesserunt, Laurentius Valla Marsilius Patavinus, Franciscus Petrarcha, Hieronymus Savanarola, Abbas Ioachinus. Baptista Mantuanus, & ante istos omnes, Bernardus Abbas, sæpe multumq; conquesti sunt: ipsumque interdum Pontificem, verè ne, an falsò, nihil dicimus, certè non obscurè significabant esse Antichristum.

Neque

Neque verò est, quòd quisquam objiciat, fuisse illos Lutheri discipulos, aut Zuinglii. Extiterunt enim non tantùm annis, sed etiam sæculis aliquot, antequam illorum nomina audirentur. Videbant illi etiam tum errores irrepsisse in Ecclesiam, eosque cupiebant emendatos. Et quid mirum, si Ecclesia erroribus abducta fuerit, illo præsertim tempore, cùm nec Episcopus Romanus qui summæ rerum solus præerat, nec alius ferè quisquam aut officium suum faceret, aut omnino officium suum intelligeret? Vix enim est credibile, illis otiosis & dormientibus, Diabolum toto illo tempore, aut dormivisse perpetuò, aut fuisse otiosum. Quid enim illi interim fuerint, quaque fide curaverint domum Dei, ut nos taceamus, audiant saltem Bernardum suum.

Ad Eugenium.

Episcopi, inquit, quibus nunc commissa est Ecclesia Dei, non doctores sunt, sed seductores: non pastores, sed impostores: non prælati, sed Pilati.

Hæc

Hæc Bernardus de Pontifice, qui se summum appellabat, deque Episcopis qui tum sedebant ad gubernaculum. Non erat ille Lutheranus, non erat hæreticus, ab Ecclesia non discesserat: tamen Episcopos illos, qui tum erant, non dubitavit seductores, impostores, Pilatos appellare. Iam verò cum populus palàm seduceretur, & oculis hominũ Christianorũ imponeretur, & Pilatus sederet pro tribunalibus, & Christum Christiq; membra ferro flammæq; adjudicaret, O Deus bone, quo tum loco erat Ecclesia Christi! Ex tot autẽ tamq; crassis erroribus, quem unquam isti errorem repurgaverunt? aut quem omnino errorem agnoscere & confiteri voluerunt?

Sed quoniam isti suam esse affirmant universalem possessionem Ecclesiæ catholicæ, & nos quòd cum ipsis non sentiamus, appellant hæreticos, vide sanè, Ecclesia ista, quam tandem habeat notam, aut significationem Ecclesiæ Dei. Neque verò Dei Ecclesiam, si eam velis seriò & diligenter quærere,

rere, est adeò difficile deprehendere. Est enim excelso, et illustri loco, in vertice montis posita, ædificata videlicet, in fundamentis Apostolorum, & Prophetarum. Ibi (inquit Augustinus) quæramus Ecclesiam: ibi decernamus caussam nostram, utque alibi idem ait, Ecclesia ex sacris & canonicis Scripturis ostendenda est: quæq; ex illis ostendi non potest, non est Ecclesia.

De unitate Eccle. cap. 3.

Cap. 4.

Nescio tamen quo pacto reverentiáne, an conscientia, an desperatione victoriæ, ut latro crucem, ita isti semper horrent & fugiunt verbum Dei. Neque id sanè mirum. Vt enim cantharum aiunt in opobalsamo odoratissimo alioqui unguento facillimè extingui atq; emori: ita illi caussam suā in verbo Dei tanquam in veneno, extingui vident, & suffocari.

Itaque sacrosanctas Scripturas quas Servator noster Iesus Christus non tantùm in omni sermone usurpavit, sed etiam ad extremum sanguine suo consignavit, quò populum ab illis, tanquam à

re periculosa et noxia, minore negotio abigant, solent literam frigidam, incertam, inutilem, mutam, occidentem, mortuam appellare: quod nobis quidem perinde videtur esse, ac si eas omnino nullas esse dicerent. Sed addunt etiam simile quoddam non aptissimum: eas esse quodammodo nasum cereum, posse fingi flectique in omnes modos, & omnium instituto inservire. An Pontifex ista à suis dici nescit? aut tales se habere patronos non intelligit?

Pighius in Hierarchia.

Audiat ergo quàm sanctè, quãque piè, de hac re scribat Hosius quidam Polonus, ut ipse de se testatur, Episcopus, certe homo disertus, & non indoctus, & acerrimus ac fortissimus propugnator ejus caussæ. Mirabitur opinor hominem pium de illis vocibus, quas sciret profectas ab ore Dei, vel tam impiè sentire potuisse, vel tam contumeliosè scribere, ita præsertim, ut eam sententiam non suam unius propriam videri vellet, sed istorum commu-

Hæc Hosius in lib. de expresso verbo Dei, sed astutè, & sub alterius persona: quamvis & ipse alias eadem, in eodem etiam libro, disertis verbis affirmet.

munem omnium.

Nos, inquit, ipsas Scripturas, quarum tot jam non diversas modò, sed etiam contrarias interpretationes afferri videmus, facessere jubebimus, & Deum loquentem potius audiemus, quàm, ut ad egena ista elementa nos convertamus, & in illis salutem nostram constituamus. Non oportet legis & scripturæ peritū esse, sed à Deo ductum. Vanus est labor qui scripturis impenditur. Scriptura enim creatura est, & egenum quoddam elementum. Hæc Hosius. Eodem prorsus Spiritu atque animo, quo olim Montanus, aut Marciō, quos aiunt solitos esse dicere, cùm sacras scripturas contemptim repudiarent, se multò & plura, & meliora scire, quàm aut Christus unquā scivisset aut apostoli. Quid ergo hîc dicam? O calumnia religionis! O præsides Ecclesiæ Christi! An hæc ea reverentia vestra est, quam adhibetis verbo Dei? An nos sacras scripturas, quas D. Paulus ait divinitus afflatas esse, quas Deus tot miraculis illustrarit, in

quibus

quibus Christi ipsius certissima vestigia impressa sint, quas omnes sancti patres, quas Apostoli, quas Angeli, quas Christus ipse filius Dei cùm opus esset, pro testimonio citarit, an eas vos, quasi indignæ sint quæ à vobis audiantur, facessere jubebitis? hoc est, Deo ipsi, qui vobis in Scripturis clarissimè loquitur, silentium imponetis? aut illud verbum, quo uno, ut Paulus ait, reconciliamur Deo, quodque propheta David ait, sanctū, & castū esse, & in omne tempus esse duraturum, egenum tantùm, & mortuum elementum appellabitis? Aut in eo, quod Christus nos diligenter scrutari, quodq; in oculis assiduè habere jussit omnem nostram operam dicetis frustrà collocari? Et Christum, Apostolosque, cùm hortarentur populum ad sacras literas, ut ex illis abundarent in omni sapientia, & scientia, voluisse hominibus fucum facere? Non est mirum, si isti nos, nostraque omnia contemnant, qui Deum ipsum, ejusque oracula ita parvi faciāt. Insulsum tamē erat, ut nos

nos læderent, injuriam eos tam gravem facere verbo Dei.

Tamen quaſi hoc parum eſſet, comburunt etiá ſacroſanctas ſcripturas, ut olim impius rex Aza, aut Antiochus, aut Maximinus, eaſque hæreticorum libros appellare: omninoque id videntur velle facere, quod olim Herodes, obtinendæ potentiæ ſuæ cauſſa, in Iudæa fecit. Is enim, cùm eſſet Idumæus, alienus à ſtirpe & ſanguine Iudæorum, haberi tamen cuperet pro Iudæo, quo magis regnum illorum, quod ab Auguſto Cæſare impetraverat, ſibi poſteriſque ſuis confirmaret, omnes genealogias, quæ apud illos in archivis ab Abrahamo uſque diligēter fuerant aſſervatæ, & ex quibus facilè nullo errore deprehendi poſſet, è quo quiſque genere oriundus eſſet juſſit incendi & aboleri, videlicet, ne quid ſupereſſet in poſterum, quo ipſe notari poſſet alieni ſanguinis. Ita prorſus iſti, cum omnia ſua, quaſi ab Apoſtolis, aut à Chriſto tradita, velint haberi in precio, ne quid uſpiam ſu-

Euſebius.

superfit, quod hujuſcemodi ſomnia, & mendacia poſſit coarguere, aut incendunt, aut populo intervertunt ſacras ſcripturas.

Rectè ſanè, & valde in iſtos appoſitè ſcribit Chryſoſtomus: Hæretici, inquit, claudunt januas veritati. Sciunt enim, ſi illæ pateant, Eccleſiam non fore ſuã. Et Theophylactus, Verbum, inquit, Dei, eſt lucerna, ad quam fur deprehenditur. Et Tertullianus, Sacra, inquit, ſcriptura hæreticorum fraudes & furta convincit. Cur enim cœlant, cur ſupprimunt Evangelium, quod Chriſtus de tecto ſonari voluit? Cur illud lumen abdunt ſub modiũ, quod ſtare oportuit in candelabro? Cur multitudinis imperitæ cæcitati, atque inſcitiæ magis, quàm cauſſæ bonitati confidunt? An putant artes jam ſuas non videri? aut ſe nunc, quaſi Gygis anulum habeant, poſſe ambulare inconſpicuos? Satis jam omnes, ſatis vident, quid ſit in illo ſcrinio pectoris Pontificii: vel hoc ipſum argumento eſſe poteſt, non rectè ab illis, non verè agi. Suſpecta

In opere imperfecto.

cta meritò videri debet ea caussa, quæ examen & lucē fugitat. Nam qui malè facit, ut Christus ait, quærit tenebras & odit lucem, animus benè sibi conscius ultrò venit in conspectum, ut opera, quæ à Deo profecta sunt, videri possint. Illi autem non usque adeò cæci sunt, quin ut hoc satis videant, si scripturæ semel obtineant, actum esse statim de regno suo: utque olim aiunt Idola Dæmonum, à quibus omnia tum oracula petebantur, repentè obmutuisse ad aspectum Christi, cùm ille venisset in terras, ita nunc omnes artes suas ad aspectum Evangelii statim esse ruituras. Antichristus enim non abjicitur, nisi claritate adventus Christi.

2.Thes.2.

Nos quidem, non ut isti solent, ad flammas confugimus, sed ad scripturas, nec illos ferro obsidemus, sed verbo Dei. Ex illo, ut Tertullianus ait: Fidem alimus: ex illo spem erigimus: ex illo fiduciam firmamus. Scimus enim, Evangelium Iesu Christi esse vim Dei ad salutem, & in illo esse æternam

am vitam: utque Paulus monet, ne Angelum quidem Dei de cœlo venientem audimus, si nos ab aliqua parte hujus doctrinæ conetur avellere. Immò, ut vir sanctissimus Iustinus martyr de se loquitur: ne Deo quidem ipsi fidem haberemus, si aliud nos doceret Evangelium. Nam quòd isti sacras scripturas, quasi mutas, & inutiles, missas faciunt, & ad Deum potius ipsum in Ecclesia, & in conciliis loquentem, hoc est, suos ipsorum sensus, & sententias provocant, est ea ratio inveniendæ veritatis & admodum incerta, et valde periculosa, et quodammodo fanatica, et à sanctis patribus non approbata. Chrysostomus quidem ait, multos esse sæpe, qui jactent Spiritum sanctum. At enim qui loquuntur de suo, falsò se illum habere gloriantur. Quemadmodum enim, inquit, Christus negabat se loqui à seipso, cùm loqueretur ex lege et è prophetis: ita nunc si quid præter Evangelium nomine sancti Spiritus nobis obtrudatur, non est credendum. Vt enim Christus

est

est impletio legis & Prophetarũ ita Spiritus est impletio Evangelii. Hæc Chrysostomus.

Isti verò quamvis non habeant sacras literas, habent tamen fortasse doctores veteres, & sanctos patres. Id enim semper magnificè jactaverunt, omnem antiquitatẽ & perpetuum omnium temporum consensum à se facere. Nostra verò omnia nova esse et recentia, ante paucos istos annos proximos nunquam audita.

Certè in religionem Dei nihil gravius dici potest, quàm si ea accusetur novitatis. Vt enim in Deo ipso, ita in ejus cultu nihil oportet esse novum. Nescimus tamen, quo pacto ab initio rerum ita vidimus semper fieri, ut quotiescunq; Deus quasi accenderet, & hominibus patefaceret veritatem suam, quávis ea non tantùm antiquissima, sed etiam æterna esset, tamen ab impiis hominibus et hostibus, recens et nová diceretur. Impius et sanguinarius vir Aman, ut Iudæos in odium adduceret, sic eos apud regem Assuerum accusavit: Habes

les hic, inquit Rex, populum nostrum quibusdam utentem legibus, ad omnes autem tuas leges contumacem, et rebellem. Paulus etiam Athenis cùm primùm tradere cœpisset, atque indicare Evangelium, dictus est novorum Deorum, hoc est, novæ religionis annunciator. Et an non possumus, inquiunt, ex te scire, quæ sit ista nova doctrina? Et Celsus cùm ex professo scriberet adversus Christum, ut ejus Evangelium novitatis nomine per contemptum eluderet, An, inquit, post tot sæcula nunc tandem subiit Deum tam sera recordatio? Eusebius etiam auctor est, Christianam religionem ab initio contumeliæ caussa dictam fuisse νέαν καὶ ξένην, hoc est, peregrinam, et novam. Ita isti, nostra omnia, ut peregrina et nova condemnant, sua autem omnia quæcunque ea sunt, laudari volunt ut antiquissima, ut hodiè magi, et malefici, quibus cum diis inferis res est, dicere solent, se habere libros suos, atque omnia sacra et recondita mysteria ab Athanasio, à Cypriano,

ano, à Mose, ab Abelo, ab Adamo, atque etiam ab Archangelo Raphaele, quo ars illa excellior, et divinior judicetur, quæ ab hujusmodi patronis et inventoribus profecta sit. Ita isti, quo illa sua religio, quam ipsi sibi idque non ita pridem pepererunt, vel stultis hominibus, vel parum quid agant quidque agatur cogitantibus, faciliùs et magis cõmendetur, eam solent dicere ad se ab Augustino. à Hieronymo, à Chrysostomo, ab Ambrosio, ab Apostolis, à Christo ipso pervenisse.

Satis enim sciunt, nihil istis nominibus popularius esse, aut in vulgus gratius. Verùm, quid si ea, quæ isti nova videri volunt, inveniantur esse antiquissima? Rursus, quid si ea ferè omnia, quæ isti antiquitatis nomine tantopere prædicant, ubi ea probè ac diligenter excussa fuerint, ad extremum inveniantur recentia et nova?

Profectò Iudæorum leges, et cæremoniæ, quamvis eas Amanus accusarit novitatis, non poterant hominum cuiquam verè et

rectè

rectè cogitanti videri novæ. Erant enim antiquissimis tabulis consignatæ. Et Christus, quamvis eum multi putarent ab Abrahamo, & priscis patribus discessisse, & novam quandam religionem suo nomine invexisse, tamen verè respondit. Si crederitis Mosi, crederetis mihi quoq;. Nam doctrina mea non est ita nova. Moses enim antiquissimus auctor, cui vos omnia tribuistis, de me locutus est. Et D. Paulus Evangelium Iesu Christi, etsi à multis novum esse judicetur, tamen habet inquit, antiquissimum testimonium legis & Prophetarum. Nostra verò doctrina, quam rectiùs possumus Christi catholicam doctrinam appellare, ita non est nova, ut eam nobis antiquus dierum Deus & pater domini nostri Iesu Christi, monumentis vetustissimis in Evangelio & in Prophetarum atque Apostolorum libris commendarit: eaq; nunc nova nemini videri possit, nisi si cui aut Prophetarum fides, aut Evangelium, aut Christus ipse videatur novus. Istorum ve-

verò religio, si ita antiqua et vetus est, uti eam ipsi videri volunt, cur unam ab exemplis primitivæ Ecclesiæ, ex antiquis patribus et consiliis veteribus non probant? Cur tam vetus caussa tam diu deserta jacet sine patrono? Ferrum quidem, et flammam semper habuerunt ad manum: de consiliis verò antiquis, et patribus, magnum silentium. Atqui absurdum erat ab istis ita cruentis et feris rationibus incipere, si potuissent alia argumenta leviora et mitiora inveniri. Quòd si illi ita prorsus fidunt vetustati, et nihil simulant, cur ante non ita multos annos, Ioannes Clemens Anglus, aliquot folia vetustissimi patris et Græci Episcopi Theodoreti, in quibus ille perspicuè ac luculenter docebat, naturam panis in Eucharistia non aboleri, cùm putaret nullum aliud exemplar posse uspiam inveniri, inspectantibus aliquot bonis viris, et fide dignis, laceravit et abjecit in focum? Cur negat Albertus Pighius, veterem patrem Augustinum, rectè sensisse de peccato

Dist. 27. quidam.
De bono viduitatis. cap. 10.

cato originis? aut de matrimonio, quod post votum nuncupatum sit initum, quod Augustinus asserit esse matrimonium, nec posse rescindi, illum errare, et falsum esse dicit, nec proba vel Dialectica? Cur nuper cùm excuderent veterem patrem Originem in Evangelium Ioannis, sextum illud caput, ubi illum credibile, vel potiùs certum est, contra ipsos de Eucharistia multa tradidisse, integrum omiserunt: et librum mutilum potiùs quàm integrum, qui errores suos coargueret, dare maluerunt? An hoc est antiquitati cō-fidere, antiquorum Patrum scripta lacerare, supprimere, truncare, comburere? Operæ precium est videre, quàm pulchrè isti cum illis patribus, quos jactare solent esse suos, de religione conveniant. Vetus concilium Elibertinum decrevit, ne quid, quod colitur à populo, pingeretur in templis. Vetus pater Epiphanius ait, esse horrendum nefas, et non ferendū flagitiū si quis vel pictam, quamvis Christi ipsius imaginē, excitet in templis

Caus. 27. 4. nuptiarum bonum.
In controversiis.
Liber hodiè circumfertur mutulus.

Cap. 3.

Christianorum: isti imaginibus & statuis, quasi sine illis religio nulla sit, omnia templa sua, atq; omnes angulos compleverunt. Veteres patres, Origines & Chrysostomus, hortantur populum ad lectionem sacrarum literarum, ut libros coëmant, ut de rebus sacris inter se, uxores cum viris, parentes cum liberis domi disputent: isti scripturas condemnant tanquam mortua elementa, & ab illis quantum maximè possunt, arcent populum. Veteres patres Cyprianus, Epiphanius, Hieronymus, si quis fortè voverit se velle vivere vitam cælibem, & postea vivat impurè, nec possit incendia cupiditatum cohibere, satius esse dicunt, ut ducat uxorem, & sese castè gerat in matrimonio atque illud ipsum matrimonium, vetus pater Augustinus, ratum & firmum esse judicat, nec oportere revocari: isti eum, qui se voto semel obstrinxerit, quantumvis uratur postea, quãtumvis scortetur, quãtumvis flagitiosè & perditè contaminetur, tamen illum non sinunt uxorem ducere: aut si fortè

Origines in Leviticum cap. 16. Chrysost. in Mat. prim. hom. 2. In Ioan. hom. 31.

Epist. 11. Lib. 1. Cont. Ap. here 61. De virginitate servanda ad Demetriadem.

fortè duxerit, tamen negant illud esse matrimonium: & satius multò, ac sanctius esse docent concubinam aut scortum alere, quàm ita vivere. Augustinus vetus pater querebatur de multitudine inanium cæremoniarum, quibus jam tum videbat hominum animos, & conscientias opprimi: isti quasi aliud nihil Deo curæ sit, ita cæremonias auxerunt in immensum, ut nihil jam penè aliud in illorum tẽplis, & sacris relictum sit. Vetus pater Augustinus negat fas esse, monachum ignavum in otio degere: & specie ac simulatione sanctitatis, ex alieno vivere: & illum qui ita vivat, vetus pater Apollonius ait, latroni esse similem: isti monachorum habent armentáne dicam, an greges, qui cùm prorsus nihil agãt, & ne simulent quidem, aut præ se gerant speciem ullam sanctitatis, tamen non tantùm vivant, sed etiam luxurientur ex alieno. Vetus Concilium Romanum decrevit, ne quis intersit sacris, quæ dicantur ab illo sacerdote, quem certum sit, alere concu-

Ad Ianuarium.

De opere monachorum.

Can. 3.

cubinam isti & concubinas locant mercede Sacerdotibus suis, & ad illorum sacrilegia homines invitos per vim adigunt. Veteres Canones Apostolorum illum Episcopum, qui simul & civilem magistratum, & Ecclesiasticam functionem obire velit, jubent ab officio summoveri, isti utrunq; magistratum & obeunt, & obire omnino volunt, vel potiùs alterum, quem ab illis obire maximè oportuit, non attingunt: nemo tamen est qui illos jubeat summoveri. Vetus Concilium Gangrense jubet, ne quis ita distinguat sacerdotem cælibem à marito, ut cælibatus caussa alterum putet altero sanctiorem. Isti eos ita distinguunt, ut à pio & probo viro qui uxorem duxerit, omnia sua sacra statim putent profanari. Vetus Imperator Iustinianus, jussit in sacro ministerio omnia clara, & quàm maximè arguta & expressa voce pronunciari, ut fructus ex ea re aliquis ad populum redire posset, isti ne quid populus intelligat, omnia sua non tantùm obscura & sub-

Can. 8.

In novellis const. 23. & 146.

submissa voce, sed etiam aliena, & Barbara lingua mussitant. Vetus concilium Carthaginense jubet, ne quid in sacro cœtu legatur præter scripturas Canonicas. Isti ea legunt in templis suis, quæ ne ipsi quidem dubitant esse mera mendacia & inanes fabulas. Quòd si quis ista infirma putat esse, ac levia, quòd ab Imperatoribus, & minutis quibusdam Episcopis, & non ita plenis conciliis decreta fuerint, & Papæ magis auctoritate ac nomine delectatur, Iulius Papa disertè vetat, ne sacerdos, dum peragit sacra mysteria, panem emergat in calicem, isti contra decretum Iulii Papæ, panem dividunt & immergunt. Clemens Papa negat fas esse Episcopo gerere utrunque gladium? et si utrunque, inquit, habere vis, & teipsum decipies, et eos qui te audient. jam Papa gladium utrunque sibi vendicat, et utrunque gerit: quare minus mirum videri debet, si illud secutum sit, quod Clemens ait, ut ille et seipsum deceperit, et illos qui illum audierint

Tertium Carth. cap. 47.

De consecra. dist. 2. Cum enim neme.

tint. Leo Papa in uno templo unam tantùm ait, fas esse Missam dicere uno die. Isti in uno templo quotidiè, sæpe denas, sæpe vicenas, sæpe tricenas, sæpe etiam plures Missas dicunt, ut miser spectator vix scire possit, quò se potissimùm debeat vertere. Gelasius Papa, si quis dividat Eucharistiam, & cùm alteram partem suscipiat, abstineat ab altera, eum ait improbè facere, & sacrilegium committere. Isti contra verbum Dei, contraque Gelasium Papam, alteram tantùm partem Eucharistiæ populo dari jubent, & in ea re, sacerdotes suos alligant sacrilegio. Quòd si illi hæc omnia usu jam ipso antiquata esse dicent, & mortua, & nihil ad ista tempora pertinere, tamen ut omnes intelligant, quæ fides istis hominibus habenda sit, quaque spe concilia ab illis convocentur, videamus paucis, quàm probè curent ea, quæ proximis istis annis recenti adhuc memoria, in publico concilio legitimè indicto, ipsi sanctè observanda esse decreverunt. In concilio proximo

cilio Tridentino, vix ante annos quatuordecem, sancitum est communibus suffragijs omnium ordinum, ne cui vni committerentur duo sacerdotia vno tempore. Vbi nunc est illa sanctio? An ea quoq; tam citò antiquata est et mortua? Nam isti quidem non tantùm duo sacerdotia, sed etiam complura sæpe monasteria, et Episcopatus modò binos, modò ternos, modò quaternos vni tribuunt, eique non tantùm indocto, sed etiam sæpe homini militari. In eodem concilio decretum est, oportere omnes Episcopos docere Evangelium: isti neque docent, neque in pulpitum vnquam ascendunt, neque id putant quidquam ad munus suum pertinere. Quæ ergo est ista pompa uetustatis? Quid de priscorum patrum, quid de conciliorum novorum ueterumq; nominibus gloriantur? Quid uideri volunt niti auctoritate illorum, quos cùm uisum est, pro libidine contemnunt? Sed gestit animus cum Pontifice potiùs ipso agere, & hæc illi coram in os dicere; Dic ergo nobis pie Pontifex

tifex, qui omnia antiqua crepas, & omnes tibi vni addictos esse gloriaris: ex omnibus patribus, quis vnquam te vel summum Pontificem, vel vniuersalem Episcopum, vel caput Ecclesiæ appellauit? Quis tibi traditum esse dixit vtrunque gladium? Quis te habere auctoritatem & ius conuocandi concilia? Quis vniuersum mundum esse diœcesim tuam? Quis de tua plenitudine episcopos omnes accipere? Quis tibi datam esse omnem potestatem tam in cœlo, quàm in terra? Quis te nec à regibus, nec à toto clero, nec ab vniuerso populo posse iudicari? Quis reges & Imperatores, de iussu & voluntate Christi, à te accipere potestatem? Quis te ita exquisita, & Mathematica ratione, septuagies septies maiorem esse maximis regibus? Quis tibi potestatem ampliorem tributam esse, quam reliquis patriarchis? Quis te Dominum Deum esse, aut non purum hominem, aut quiddam coagmentatū & concretū ex Deo & homine? Quis te vnum fontem esse

De Maior. & obed. vnam sanctam In extraua. Bonifacij. 8.
Durandus.
Concil. Lat. sub Iulio 2.
Dis. 9. Innocentij.
De Maior. & in obedi. so. lite.
In extrauag. Iohn. 22. ca. Cùm inter nonnullos. In glossa finali. In edit. impressa Parisijs. 1503.

esse omnis iuris? Quis te imperiũ habere in purgatoriũ? Quis te pro tuo arbitrio imperare posse Angelis Dei? Quis te esse Regẽ regũ, et Dominum dominantiũ vnquã dixit? Possumus alia quoq; eodem modo, ex omni numero veterũ Episcoporũ & patrũ. Quis vnquam vnus te docuit, vel inspectãte populo, Missam priuatam dicere, vel Eucharistiam supra caput attollere, qua in re omnis nunc religio tua continetur: vel Christi sacramenta truncare, et contra eius institutum. atque expressè verba altera parte populum fraudare? vtque semel finem faciamus, ex omnibus patribus, quis vnus te docuit Christi sanguinem, et sanctorum martyrum merita dispensare et indulgentias tuas, atque omnia spatia Purgatorij, ceu merces in foro vendere? Soliti sunt isti sæpe reconditam quandã doctrinam suam, et multiplices variasq; lectiones prædicare. Proferant ergo nunc aliquid si possunt, vt aliquid saltem legisse ac scire videantur. Clamarunt sæpe fortiter in

Antonius de Rosellis.

omnibus

omnibus circulis, omnes partes religionis suæ antiquas esse, et non tantùm multitudine, sed etiam consensu et continuatione omnium nationum, et temporum approbatas.

Ostendant ergo aliquando antiquitatem istam suam: faciant, vt appareat ista, quæ tantoperè prædicant esse tā latè propagata. Doceant omnes nationes Christianas in suam istam religionem cōcessisse. sed fugiunt, vt jam antè diximus, à decretis ipsi suis: eaque quæ ante ita paucos annos ab ipsis in omnem æternitatem sancita erant, tam breui tempore resciderunt. Quid ergo illis fidendum est in patribus, in ueteribus conciliis, in verbis Dei? Non habēt, ô Deus bone, non habent ea, quæ se habere gloriantur: non antiquitatem, non vniversalitatem, nō locorum, non temporum omnium consensum. Idque ipsi, etsi dissimulatum potiùs cuperent, tamen non ignorant: immò etiam interdum non obscurè confitentur. Itaque veterū conciliorum, et patrum sanctiones,

nes,

nes, aiunt ejusmodi esse, ut interdum mutari possint: aliis enim tēporibus Ecclesiæ, alia atque alia decreta convenire. Atque ita sese abdunt sub nomine Ecclesiæ, & inani fuco miseris mortalibus illudunt. Et mirum est, aut ita cœcos esse homines, ut ista videre nō possint: aut si videant, ita esse patientes, ut ea tam facilè, tamque æquo animo possint ferre.

Sed cùm illa tanquam nimium jam vetera, & obsoleta juberent esse irrita, alia quædam fortasse meliora atque utiliora reposuerunt. Solent enim dicere, ne Christum quidem ipsum, aut Apostolos, si reviviscant, meliùs, aut sanctiùs administrare posse Ecclesiam Dei, quàm quomodo nunc administratur ab ipsis. Reposuerunt illi quidem alia: sed quēadmodum Hieremias ait, Paleam pro tritico: eaque ut ait Esaias, quæ Deus ab illis non requisivit Obturarunt omnes venas aquæ vivæ, & exsciderunt populo Dei, cisternas ruinosas, & lutulentas, plenas limo & sordibus, quæ nec habent aquam

puram

puram nec eam poterant continere. Eripuerunt populo sacram communionem: verbum Dei, unde omnis consolatio petenda erat: verum cultum Numinis: rectum usum sacramentorum et precum: dederunt autem nobis de suo, quibus nos interim oblectaremus, sales, aquas, ampullas, sputa, ramusculos, bullas, jubilæa, indulgentias, cruces, suffitus, et infinitum numerum cæremoniarum, et ludos, ut Plautus ait, Ludificabiles. In his illi rebus, omnem religionem collocarũt: his rebus docuerunt Deũ ritè placari posse, his abigi Dæmones. his confirmari hominum conscientias. Hæc videlicet sunt pigmenta, et Myrothecia religionis Christianæ. Hæc Deo videnti, grata et accepta sunt: hæc oportuit in honorem venire, ut Christi et Apostolorum instituta tollerentur. Atque, ut olim Rex impius Hieroboam, cùm cultum Dei sustulisset, et populum ad aureos vitulos adduxisset, ne fortè posteà mutarent voluntatem, et à se dilaberentur, et redirent Hierosolymam ad templum

plum Dei, eos longa oratione cohortatus est ad constantiam. Hi, inquiens, Israël sunt Dii tui: Hoc pacto Deus vester jussit se à vobis coli. Grave autem vobis, et molestum erit, iter tam longinquum suscipere, et quotannis ad salutandum et colendum Deum ascendere Hierosolymam. Ita prorsus isti, cùm semel traditionum suarum caussa irritam fecissent legẽ Dei, ne populus postea oculos aperiret, et aliò dilaberetur, atque aliundè peteret certiorem aliquam rationem salutis suæ. O quoties acclamârunt hunc esse illũ cultum, qui Deo placeat, quemque ille à nobis exigat, quoque iratus flecti velit! His rebus Ecclesiæ consensum cõtineri: his rebus omnia peccata expiari, et tranquillari conscientias: qui discesserit ab his, eum sibi nihil spei ad æternam salutem reliquisse! Grave autem ac molestum populo esse ad Christum, ad Apostolos, ad veteres patres respicere, quidq; illi velint aut jubeant perpetuò attendere! Hoc, videlicet, est populum Dei ab infirmis mun-

mundi elemẽtis, à fermento Scri-
barum & Pharisæorum, et ab hu-
manis traditionibus abducere
Christi, atq; Apostolorum iussa lo-
co moueri oportuit, vt ista succe-
derent? O iustam caussam, cur ve-
tus & multis sæculis probata do-
ctrina antiquaretur, & in Ecclesiam
Dei noua forma religionis inue-
heretur! Tamen quidquid est, cla-
mant isti, nihil oportere immutari,
his rebus hominum animis satis-
fieri: Romanam Ecclesiam ista de-
creuisse: eam errare non posse. Syl-
uester enim Prierias ait, Ecclesiam
Romanam esse normam & regu-
lam veritatis: sacras scripturas ab
illa, & auctoritatem et fidem acci-
pere. Doctrina, inquit, Romanæ
Ecclesiæ, est regula fidei infallibi-
lis, à qua sacra scriptura robur ac-
cipit: Et indulgentiæ, inquit, aucto-
ritate scripturæ non innotuerunt
nobis, sed innotuerunt auctoritate
Romanæ Ecclesiæ Romanorumq;
Pontificum, quæ maior est. Pighius
etiam non dubitat dicere, injussu
Romanæ Ecclesiæ, ne clarissimæ
quidem scripturæ credendum esse.
pror-

uersus, vt si quis istorum, qui latinè rectè ac purè loqui non possit, aliquid tamen in ea lingua pro forensi consuetudine celeriter et expeditè balbutiat, omnino dicat, ad eum nunc modum aliis etiam omnibus loquendum esse, quo antè multos annos Mammetrectus aut Catholicon locuti sint, quoque adhuc ipsi vtantur in foro: sic enim satis intelligi posse, quid dicatur, et hominum voluntati satisfieri: ridiculum autem esse, nunc tandem nouo dicendi genere turbare orbem terrarum, & Ciceronis aut Cæsaris, veterem in dicendo puritatem atque eloquentiam, reuocare.

Tantùm, scilicet, isti debent inscitiæ ac tenebris superiorem temporum. Multa, vt, ait quidem, habentur sæpe in precio, tantùm quòd dicata aliquando fuerint Deorum templis. Ita nos videmus multo hodie probari ab istis et magnifieri, non quòd ea tanti esse judicent, sed tantum quòd recepta fuerint consuetudine, & quodammodo dicata templo Dei. *Plinius.*

A

At Ecclesia, inquiunt, nostra, errare non potest. Id opinor, ita dicunt, ut olim Lacedæmonii solebant dicere, in tota sua repub. nullum posse inveniri adulterum: cùm revera om .es potiùs essent adulteri, et incertis nuptiis, et uxoribus inter se communibus uterentur: aut hodiè ut Canonistæ ventris caussa, solent de Papa dicere. Illú, cùm sit Dominus omnium beneficiorum, etsi precio vendat Episcopatus, monasteria, sacerdotia, et nihil à se gratis abire sinat: tamen, cùm ea omnia dicat esse sua, etiásí maximè velit, non posse committere Simoniam: Quàm autem id firmum sit, quamq; consentaneum rationi dicatur, nos adhuc videre non possumus: nisi fortè, ut olim veteres Romani victoriæ, ita isti veritati, postquã ea semel ad illos pervenisset, alas, quibus advolaverat detraxerint, ne posset in posterũ avolare. Sed qnid si illis Hieremias, dicat, ut supra commemoravimus, Hæc esse verba mẽdacii? Quid si idẽ rursus dicat, illos ipsos, quos vinitores esse oportuit, dissipâsse,

Summa Anglica. Dist. Papa.

Theodoricus de Schismate.

passe, ac perdidisse vineam Domini? Quid si Christus dicat: illos quibus maximè templum oportuit esse curæ, ex templo Domini fecisse speluncam latronum? Quòd si errare Ecclesia Romana non potest, felicitatem ejus oportet majorem esse, quam istorum prudentiam. Ea enim est illorum vita, doctrina, diligentia, ut per eos quidem non tantùm errare Ecclesia, sed etiam funditus interire, et extingui possit. Profectò si errare Ecclesia ea potest, quæ à verbo Dei, quæ à jussis Christi, quæ ab Apostolorum institutis, quæ à primitivæ Ecclesiæ exemplis, quæ a veterum patrum et conciliorum sanctionibus, quæ à suis ipsius decretis discesserit, quæ nullis nec veteribus, nec novis, nec suis, nec alienis, nec humanis, nec divinis legibus teneri velit: certum est Ecclesiam Romanam non tantùm potuisse errare, sed etiam flagitiosè et turpiter erravisse.

At de nostris, inquient, fuistis, nunc autem apostatæ facti estis, et à nobis discessistis. Discessimus quidem

quidem ab illis, & ea de re, & Deo opt. maximo gratias agimus, & nobis magnoperè gratulamur. At à primitiva Ecclesia, ab Apostolis, à Christo non discessimus. Educati quidē sumus apud istos in tenebris & ignoratione Dei, ut Moses in disciplinis, & in sinu Ægyptiorum. De vestris fuimus inquit Tertullianus, fateor, nec mirum: fiunt enim, inquit, non nascuntur Christiani. Sed cur ipse de suis illis septem montibus, in quibus olim Roma stetit, descenderunt, ut in planicie potius, in campo Martio habitarent: Dicent fortasse, quòd jam aquarum ductus, sine quibus non possent commodè vivere, in illis montibus defecissent. Dent isti sanè eam nobis veniam de aqua æternæ vitæ, quam volunt sibi dari de aqua puteali. Aqua já apud istos defecerat: seniores ut Hieremias ait, mittebant parvulos suos ad aquas: at illi cùm nihil invenirent, miseri, et siti perditi, retulerunt vasa inania. Egeni, inquit Esaias, et pauperes quærebant aquas, sed eas nullas uspiam in-

venerunt. Lingua illorũ siti jam
uerat. Isti omnes canales, et du-
us perfregerant : isti obstruxe-
rant omnes venas, et cœno, lutoq;
ppleverant fontem aquæ vivæ :
que olim Caligula occlusis om-
nibus horreis, publicam populo
inediam, et famem: ita illi obtura-
tis omnibus fontibus verbi Dei si-
tim populo miserabilem induxe-
rant. Illi hominibus famem, ut ait
Amos Propheta, sitimque attule-
rant: non famem panis: non si-
tim aquæ : sed audiendi verbi Dei.
Circumibant miseri quærẽtes scin-
tillam aliquam divinæ lucis, ad
quam exhilararent conscientias:
t ea jam prorsus extincta erat.
nihil ipsi potuerunt invenire. Hæc
erat conditio, hæc erat miserabi-
lis forma Ecclesiæ Dei : Miserè in
ea sine Evangelio, sine luce, sine
consolatione ulla vivebatur.

Quare etsi discessio illis nostra
molesta est, tamen cogitare debẽt,
quàm justa fuerit caussa discessio-
nis. Nam si dicẽt, ab ea societate in
qua fueris educatus, nullo modo
fas esse discedere; facilè possunt
in

in nostro capite et Prophetas, et apostolos, et Christum ipsum condemnare. Nam cur hoc etiam non querentur, Lothum è Sodoma: Abrahamum, è Chaldæa: Hebræos ex Ægypto: Christum à Iudæis: Paulū à Pharisæis discessisse? Ni enim justa aliqua possit esse causa discessionis, nihil videmus, cur non illi quoq; possint eodem modo, factionis et seditionis accusari.

Quòd si nos damnandi sumus pro hæreticis, qui istorum imperata omnia non facimus, quid illi qui tandem, aut quales videri debent, qui Christi et Apostolorum imperata contemnunt? Si nos sumus Schismatici, qui discessimus ab istis, quo tandem illos nomine appellabimus, qui à Græcis, à quibus fidem acceperunt, ab Ecclesia primitiva, à Christo ipso, ab Apostolis, tanquam à parentibus discesserunt? Nam Græci quidem, qui hodiè profitentur religionem, et nomen Christi: etsi multa habeant contaminata, magnam tamen adhuc partē retinent eorum, quæ acceperant ab apostolis. Itaq;

nec

[illegible] habent Missas, nos [illegible] sacramenta, nec Purga[illegible] nec indulgentias. Pontifi[illegible] verò titulos, & magnificà no[illegible] tanti faciunt, ut quicunque [illegible] imponat sibi, seq; vel univer[illegible] Episcopum, vel Ecclesiæ to[illegible] caput velit appellari, eum illi [illegible] dubitent, & superbum homi[illegible], & in omnes alios episcopos [illegible] suos contumeliosum, & [illegible]reticum esse dicere.

Iam verò cùm perspicuum sit, [illegible] negari non possit, istos ab illis à [illegible]ibus Evangelium, à quibus fi[illegible], à quibus religionem, à qui[illegible] Ecclesiam acceperunt, defe[illegible]isse, quid caussæ est, cur nunc ad [illegible]eosdem, tanquam ad fontes nolint [illegible]vocari? Cur quasi apostoli om[illegible] patresq; nihil viderint, ita il[illegible] temporũ similitudinem re[illegible]formidant? An enim isti plus vi[illegible] aut Ecclesiam Dei pluris fa[illegible] quàm illi, qui ista tradide[illegible]runt, quàm illi, qui discessimus [illegible] Nam nos quidẽ discessimus ab illa Ecclesia, in qua nec verbũ Dei purè audiri potuit, nec sacramenta administrari, nec Dei no-

men, ut oportuit, invocari: quam ipsi fatentur multis in rebus esse vitiosam: in qua nihil erat quod quenquam posset prudentem hominem, et de sua salute cogitantem, retinere. Postremò ab Ecclesia ea discessimus quæ nunc est, non quæ olim fuit: atque ita discessimus, ut Daniel è cavea leonum, ut tres illi pueri ex incendio: nec eam discessimus quàm ab istis, diris, & devotionibus ejecti summus.

Accessimus verò ad illam Ecclesiam, in qua ne ipsi quidem, si verè atque ex animo loqui volunt, negare possunt, omnia castè ac reverenter, & quantum nos maximè assequi potuimus, proximè ad priscorum temporum rationem administrari. Conferant enim Ecclesias nostras suasque inter se: videbunt & se turpissimè ab Apostolis, & nos ab ipsis iustissimè discessisse. Nos enim cum Christo, Apostolis, et Sanctis patribus Eucharistiam populo damus integra: isti, contra omnes patres, contra omnes Apostolos, contra Christum ipsum cum summo,

mo, ut Gelasius ait, sacrilegio, sacramenta dividunt, et alteram partem populo eripiunt.

Nos Cœnam dominicam ad Christi institutionem revocavimus, eamque quam maximè, quãque plurimis communem, utque appellatur, ita re ipsa communionem esse volumus: isti contra institutum Christi omnia immutarunt, & ex sacra communione privatam fecerunt Missam: atque ita nos Cœnam præbemus populo, isti inane spectaculum.

Nos cum antiquissimis patribus affirmamus, corpus Christi non comedi nisi ab hominibus piis et fidelibus & imbutis spiritu Christi: isti docent ipsissimum corpus Christi re ipsa, utque ipsi loquuntur realiter, & substantialiter non tantùm ab impiis et infidelibus, sed etiam, quod horrendum dictu est, à muribus et canibus posse comedi.

Nos ita precamur in templis, ut, quemadmodum Paulus monet, populus scire possit quid precemur, et communibus votis respon- 1. cor. 14.

dere, Amen. isti ut æs tinniens, voces in templis ignotas, & peregrinas, sine intelligentia, sine sensu, sine mente fundunt: et omninò id agunt, ne populus quidquam possit intelligere.

Et ne omnia discrimina commemoremus, sunt enim propè infinita, nos scripturas sacras conuertimus in omnes linguas: isti eas vix extare patiuntur in vlla lingua. Nos inuitamus populum ad legendum, & audiendum verbum Dei: isti abigunt. Nos caussam ab omnibus cognosci volumus: isti fugiunt iudicium. Nos scientia nitimur: isti inscitia. Nos luci fidimus: isti tenebris. Nos colimus, vt par est, voces Apostolorum & Prophetarum: isti comburunt. Postremò nos in Dei caussa Dei unius judicio stare volumus: isti stare volunt suo. Quòd si illi hæc omnia tranquillo animo, & ad audiendum, discendumque comparato spectare velint, non tantum probabunt institutum nostrum, qui relictis erroribus Christum eiusque Apostolos secuti sumus,

sed

sed ipsi etiam à se deficient, seque ultrò aggregabunt ad partes nostras.

Atqui sine sacro Oecumenico concilio, nefas, inquient, fuit ista tentare. Ibi enim esse omnem vim Ecclesiæ: ibi Christum pollicitum esse sese semper præstò affuturum. Atqui ipsi mandata Dei et Apostolorum decreta violarunt, utque jam diximus, omnia propè, non tantùm instituta, sed etiam dogmata primitivæ Ecclesiæ dissipaverunt, nihil expectato sacro concilio.

Verùm quòd aiunt, nihil cuiquam fas esse innovare sine concilio, quis tandem scripsit nobis istas leges? Aut unde isti hoc edictum habuerunt?

Ridiculè quidem fecit ille Rex, qui cum oraculo certus esset de sententia, et voluntate summi Iovis, posteà rē integram retulit ad Apollinem, ut sciret, an idem illi videretur, quod patri. Nos autem multò ineptiùs faceremus, si cùm Deum ipsum nobis in sacrosanctis scripturis apertè loquentem audiamus, *Agesilaus.*

 mus,

mus, ejuſque voluntatem et mentem intelligamus, poſtea, quaſi id nihil ſit, rem integram referre velimus ad concilium, quod non aliud eſt, quàm quærere an idem hominibus videatur quod Deo: & an homines velint mandata Dei auctoritate ſua comprobare. Quid enim? niſi conciliũ velit et jubeat, verum non erit verũ? aut Deus non erit Deus? Si Chriſtus ab initio ita facere voluiſſet, ut nihil doceret, aut diceret invitis epiſcopis, omnem autem doctrinam ſuã ad Annam & Caiphã retuliſſet, ubi nunc eſſet fides Chriſtiana? aut quis unquam audiſſet Evangelium? Petrus quidem, quem Pontifex ſæpius magiſq; prædicare ſolet, quàm Ieſum Chriſtum, fidenter reſtitit ſacro concilio, & ſatius, inquit, eſt obtemperare Deo, quàm hominibus. Et Paulus, cùm ſemel animo hauſiſſet Evangelium, idq; non ab hominibus, neque per hominem, ſed per ſolam voluntatem Dei, non deliberavit cum carne & ſanguine, nec retulit ad cognatos aut fratres ſuos: ſed ſtatim abiit in Ara-

publicam, ut divina mysteria, Deo auctore, publicaret.

Nos quidem concilia, & episcoporum, doctorumq; hominum conventus & colloquia non contemnimus. Neq; ea quæ fecimus, prorsus sine episcopis aut sine concilio fecimus. Plenis comitiis res acta est longa deliberatione, frequenti synodo. De isto verò concilio, quod nunc à Pio Pontifice simulatur, in quo homines non appellati, non auditi, non visi, ita facilè condemnantur, quid nobis expectandum aut sperandum sit, non est difficile divinare.

Nazianzenus olim, cùm suo tempore videret, homines in hujusmodi conventibus ita esse cæcos et obstinatos, ut abducerentur affectibus, et victoriam magis quærerent, quàm veritatem: disertè pronuntiavit, se nullius concilii unquam exitum vidisse bonum. Quid ille nunc, diceret, si hodiè viveret, et istorũ conatus intelligeret? Nã tum quidem, etsi studebatur partibus, tamen et caussæ cognoscebantur, errores manifesti omnium partium

tium suffragiis communibus tollebantur. Isti verò nec caussam disceptari liberè volunt, nec quantumcunq; sit errorum, quidquam patiuntur immutari.

Id enim illi sæpe, et sine fronte jactare solent, Ecclesiam suam errare non posse: nihil esse in ea vitii: nihil esse nobis concedendum, aut, si quid sit, tamen episcoporum et abbatum esse hoc judicium: illos esse moderatores rerum: illos esse Ecclesiam Dei. Aristoteles ait, Spurios non posse facere civitatem. An autem ex istis effici posset Ecclesia Dei, ipsi videant. Certè nec legittimi sunt abbates, nec genuini episcopi.

Sed sint sanè Ecclesia: audiantur in conciliis: soli habeant jus suffragandi. Olim tamen cùm Ecclesia Dei, si ad istorum quidem Ecclesiam conferatur, satis cõmodè regeretur, ut Cyprianus ait, advocabantur ad Ecclesiasticarum caussarum cognitionem et presbyteri et diaconi, et nonnulla etiam pars plebis.

Sed quid si isti abbates et episcopi

copi nihil sciant? Quid si quid sit religio, quidque de Deo sentiendum sit, non intelligant? Quid si lex perierit à sacerdote, et consilium à senioribus? Quid si, ut ait Micheas, nox illis sit pro visione, & tenebræ pro divinatione? Quid si ut Esaias ait, omnes speculatores civitatis facti sunt cæci? Quid si sal vim suam et saporem amiserit? utq; Christus ait, ad nullum usum sit accommodus, ne ad id quidem ut abjiciatur in sterquilinium?

Ad Papam, scilicet omnia deferent, qui errare non potest. At illud primùm ineptum est, Spiritum sanctum à sacro concilio curriculo avolare Romam, ut si quid dubitet aut hæreat, & sese explicare non possit, ab alio nescio quo Spiritu doctiore consilium capiat.

Nam, si ita est, quid opus erat tot episcopos tantis impensis, tam longinquis itineribus, Tridentum hoc tempore convocari? Consultius multò erat, & satius certè multò, & brevius et commodius, ut ad Papam potius omnia rejicerent, & statim ad illius sacri pectoris ora-

culum devenirent. Deinde etiam iniquum est, caussam nostram à tot episcopis et abbatibus, ad unius hominis judicium devolvere, ejus præsertim, qui à nobis gravissimis criminibus accusetur, nec adhuc caussam suam dixerit, et nos antequam vocaremur ad judicium, sine judicio condemnarit. An ergo nos ista fingimus? Aut ista hodiè non est ratio conciliorum? Aut non omnia à sacro concilio ad unum Pontificem deferuntur: ut quasi tot sententiis, et subscriptionibus nihil sit actum, ille unus possit addere, mutare, minuere, abrogare, approbare, relaxare, restringere, quidquid velit? Quorum ergo hominũ sunt hæc verba? cur episcopi et abbates, non ita pridem in proximo concilio Tridentino ita ad extremum decreverunt: Salva semper in omnibus sedis Apostolicæ auctoritate? Aut cur Paschalis Papa ita insolenter de se scribit. Quasi, inquit, Romanæ Ecclesiæ legem concilia ulla præfixerint cùm omnia concilia per Romanæ Ecclesiæ auctoritatem et facta sint, et robur ac-

De electione & electi potestate. cap. Significa.

receperint, et in illorũ statutis Romani Pontificis patienter excipiatur auctoritas? Si ista rata esse volunt, cur concilia indicuntur? sin ea jubent esse irrita, cur in istorum libris, quasi integra relinquuntur?

Sed sit sanè Pontifex unus supra omnia concilia, hoc est, sit pars aliqua major quàm totum: plus possit, plus sapiat, quàm omnes sui: et vel invito Hieronymo, sit urbis unius auctoritas major quàm orbis terrarum. *Ad Evagrium.* At quid si ille de his rebus nihil viderit: et nec sacras scripturas, nec veteres patres, nec concilia sua unquam legerit? Quid si ille, ut olim Papa Liberius, deficiat ad Arrianos: aut, ut nõ ante ita multos annos, Ioannes Papa, de futura vita et animarũ immortalitate impiè et nefariè sentiat: aut ut olim Papa Zosimus concilium Nicenum, ita ille nunc potestatis suæ augendæ caussa, alia cõcilia corrũpat, et, quæ ne cogitata quidẽ unquam fuerint, ea à sanctis patribus deliberata et constituta esse dicat: utq; Camotensis ait, Põtifices solitos esse sæpe facere vim, ad-

adhibeat ſcripturis, ut habeat plenitudinem poteſtatis? quid ſi abjiciat fidem Chriſtianam, & efficiatur apoſtata, quales Lyranus ait, multos fuiſſe Papas? Tamenne Spiritus ſanctus ſtatim illi pulſabit pectus, atque etiàm nolenti, et invito accendet lumen ne poſſit errare? Aut ille erit fons omnis juris? & omnis theſaurus ſapientiæ atq; intelligentiæ in illo, tanquam in ſcrinio invenietur? Aut, ſi iſta in illo non ſunt, potéſtne de rebus tantis rectè & commodè judicare? Aut, ſi judicare non poteſt, petit ut iſta ad ſe unum omnia referantur? Quid ſi advocati pontificum, abbates, & epiſcopi, nihil diſſimulent, ſed apertè ſe gerant pro hoſtibus Evangelii, et quod vident, videre nolint, et vim facient ſcripturis, et videntes ac ſcientes depravent atque adulterent verbum Dei: et ea quæ perſpicuè ac propriè dicta ſunt de Chriſto, nec poſſunt cuiquā mortaliū alii convenire, impurè atq; impiè ad Papā transferant? Quid ſi dicant Papam eſſe omnia, et ſuper omnia: aut

Hoſtien. cap. Quanto Abbas de Electione, cap. Venerabili.

illum ea posse omnia, quæ Christus potest: et Papæ Christique unum esse tribunal, et unum consistorium? aut illum esse lucem illam quæ venerit in mundum, quod Christus de se uno pronunciavit, eumque qui malè agit odisse, fugere illam lucem: aut alios episcopos omnes de ejus accipere plenitudine? Postremò quid si non dissimulanter, aut obscurè, sed perspicuè et apertè decernant, contra expressum verbum Dei? An quidquid illi dicunt, statim erit Evangelium? An iste erit exercitus Dei? An ibi Christus præstò erit? An in istorum linguis natabit Spiritus sanctus, aut illi possunt verè dicere. Visum est Spiritui sancto, et nobis? Petrus quidem à Soto, et ejus astipulator Hosius, nihil dubitant affirmare, concilium illud ipsum, in quo Christus Iesus adjudicatus est morti, habuisse Spiritum propheticum, Spiritum sanctum, Spiritum veritatis: nec falsum aut vanum fuisse, quod episcopi illi dixerunt: Nos habemus Legem, et secundum Legem debet

Cornelius Episcop. in Concilio Tridentino.

Durandus.

Hosius contra Brentium, lib. 2

debet mori. Illos judicâsse (sic enim scribit Hosius) judicii veritatem: omninoque justum fuisse illud decretum, quo ab illis pronunciatum est, Christum dignum esse qui moreretur, Mirũ verò est, non posse istos pro se dicere, & propugnare caussam suam, nisi unà etiam Annæ Caiphæque patrocinentur. Nam qui illud ipsum concilium, in quo filius Dei ad crucem ignominiosissimè condẽnatus est, legitimum dicẽre fuisse ac probum, quod tandem illi concilium decernent esse vitiosum; Tamen qualia sunt istorũ cõcilia ferè omnia, necesse illis fuit, ut ista de Caiphæ, Annæq; cõcilio pronunciarẽt. Verùm, an isti Ecclesiá nobis instaurabunt, iidem ipsi Iudices, iidemq; rei? An isti minuent ambitionem fastumq; suum? An ipsi seipsos ejicient? an contra se ferent sententiam, ne episcopi sint indocti, ne ventres pigri, ne cumulent sacerdotia, ne gerãt se pro principibus, ne bella gerant? An dilecti pontificum filioli abbates decernent, monachum, qui suo sibi labore victum

non

non quærat, latronem esse? aut fas illi non esse, nec in civitatibus, nec in turba, nec ex alieno vivere: oportere monachũ humi cubare: olusculo, & ciceribus tueri vitam: incumbere literis, disputare, orare, opus facere, ad Ecclesiæ ministerium se parare? Eadem opera Pharisæi & Scribæ instaurabunt templũ Dei, et ex spelunca latronũ restituent nobis domum orationis.

Fuerunt ex ipsis aliqui, qui errores in Ecclesia complures deprehenderint: Adrianus Papa, Æneas Sylvius, Polus Cardinalis, Pighius, aliique uti jam diximus. Habuerunt postea concilium Tridenti, eodem loco, quo nunc indicitur. Convenerunt episcopi complures, & abbates, & alii quos oportuit. Erant soli: quidquid ageretur, nemo erat qui obstreperet. Nostros enim homines ab omni conventu prorsus excluserunt. Sederunt ibi magna expectatione sex annos. Primis sex mensibus, quasi id magnopere opus esset, multa de sacrosancta Triade, de patre, de filio, de spiritu sancto, pia

qui-

quidem, ſed non ita illo tempore neceſſaria decreverant. Interim tamen ex tot erroribus tam perſpicuis, tam confeſſis, tam manifeſtis, quem unum errorem correxerunt? à quo genere idolatriæ populum revocârunt? Quam ſuperſtitionem ſuſtulerunt? Quam partem tyrannidis et pompæ ſuæ minuerunt? Quaſi verò jam orbis terrarum non videat conſpirationem iſtam eſſe, non concilium: et iſtos epiſcopos, quos nunc ſibi Pontifex advocavit, prorſus juratos et addictos eſſe ejus nomini: nec unquam quidquam facturos, niſi quod illi placere, et ad ejus potentiam augendam facere, et illum velle videant: aut non ibi numerari ſententias potiùs quam appendi: aut non meliorem partem ſæpe à majore ſuperari. Itaq; ſcimus multos ſæpe bonos viros, et catholicos epiſcopos, cùm hujuſmodi concilia indicerentur, et apertè factionibus et partibus inſerviretur, et ſcirent ſe tantùm luſuros eſſe operam, adverſariorum animos prorſus eſſe obfirmatos, ni-

nihil posse promoveri, mansisse domi. Athanasius, cùm vocatus esset ab Imperatore ad concilium Cæsariense, et videret se ad infesta adversariorum suorum odia venturum esse, adesse, noluit. Idem postea cùm venisset ad concilium Syrmianum, et ex hostium suorum ferocia, atque odio, animo rei evẽtum præsagiret, statim sarcinas collegit, atque abiit. Ioannes Chrysostomus, quamvis quaternis literis ab Imperatore Arcadio vocatus esset ad concilium Arrianorum, tamen domi se continuit. Cùm Hierosolymorũ Episcopus, Maximus, sederet in concilio Palæstino, eum senex Paphnutius manu apprehensum eduxit foras. Non est fas, inquiens, nobis consultare de his rebus, cum hominibus impiis.

Theodoretus lib. 1. cap. 28

Tripar. lib. 10. cap. 13.

Euseb. lib. 1. cap. 17.

Ad concilium Syrmianum, à quo se subduxit Athanasius, occidentis episcopi venire noluerunt. Cyrillus ab illorum, qui Patropassiani dicebantur, concilio, per literas appellauit. Ad Mediolanẽse concilium Episcopus Treuerẽsis

Tripa. Sozome lib. 5. cap. 15.

ſis Paulinus, aliique complures cùm viderent conatus et potentiā Auxentij, venire recuſarunt. Fruſtra enim videbant ſe ituros eò, ubi non ratio, ſed factio audiretur: et ubi cauſſæ non judicio, ſed ſtudio diſceptarentur.

Atq; illi quantumvis habeant infeſtos et obſtinatos aduerſarios, tamen ſi veniſſent, audiri ſaltem in concilio liberè potuiſſent.

Nunc autem cùm nemo noſtrum ne ſedere quidem, aut omnino videri in iſtorum conſeſſu, nedum liberè audiri poſſit, cùm pontificum legati, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates omnes conjurati, omnes eadem culpa conſtricti, omnes eodē ſacramento obſtricti, ſoli ſedeant, & ſoli jus habeant ferendi ſuffragii, & poſtremò quaſi ipſi nihil egerint, omnia ſua judicia Papæ vnius voluntati, libidiniq; ſubjiciant: videlicet, ut ille, quem oportuit potius cauſſam dicere, de ſeipſo pronunciet: cùm vetus illa, & Chriſtiana libertas, quam æquum erat in Chriſtianis cōciliis eſſe maximam, prorſus de

conci-

sublata sit, mirari hodiè non
bent, homines prudentes ac pii,
nos id nunc facimus, quod olim
similis caussa, à tot patribus, et
catholicis episcopis factū vident:
quoniam audiri in concilio non
ssumus, & principum legati ha-
entur ludibrio, et nos omnes, qua-
tes jam antea confecta et consti-
a sit, ante judicium condemna-
ur, domi manere malimus, et rem
mnem Deo cōmittere, quàm eò
proficisci, ubi nec locum habituri
mus, nec quidquam possimus pro-
movere. Verum nostram injuriam
tienter & sedatè ferre possumus.
Sed cur reges Christianos & pios
principes excludunt à confessu su-
o? Cur eos vel ita inciviliter à se,
vel contumeliosè dimittunt, ut
quasi homines Christiani non sint,
ut judicare non possint, nolint e-
os religionis Christianæ caussam
cognoscere, et Ecclesiarum suarum
statū intelligere, aut si auctoritatē
suam interponant, & faciant, id
quod possunt, quod jubentur, quod
debēt, quodq; & Davidē & Salo-
monē, et alios bonos principes fe-
cisse

cisse scimus, ut ipsis aut dormien-
tibus, aut nefariè resistentibus, sa-
cerdotum libidinem coërceant, e-
osque et ad officium faciendum
adigant, et in officio contineant: ut
idola evertant : ut superstitiones
minuant: ut Dei cultum instau-
rent, cur statim clamant, illos om-
nia turbare, in alienum officium
irrumpere, et improbè atque im-
modestè facere ? Quæ scriptura
principem Christianum ab hujus-
modi caussarum cognitione un-
quam repulit ? Quis præter istos
solos unquam ista jura decrevit ?
At civiles, inquient, principes
Remp. atque arma tractare didi-
cerunt, religionis mysteria non
intelligunt. Quid ergo Papa ho-
diè aliud est, quam Monarcha aut
Princeps ? Quid cardinales, quos
nunc vix alios esse fas est, quàm
principum et regum filios ? Quid
patriarchæ, quid magna ex parte
archiepiscopi, quid episcopi, quid
abbates in regno Pontificio aliud
hodiè sunt, quàm civiles Princi-
pes, quàm duces, quàm comites,
quocunque incedant, magnificè
sti-

ati, sæpe etiam torquati, & ca-
tenati.

Amictum quidem habent illi interdum aliquem, cruces, columnas, galeros, tiaras, pallia, quam pompam veteres Episcopi, Chrysostomus, Augustinus, Ambrosius, non habebant. Præter ista verò quid docent, quid dicunt, quid faciunt, quid viuunt, quod deceat non tantùm Episcopum, sed etiam hominem Christianum? An tanti est titulum inanem gerere, & mutata solùm veste, appellari Episcopum?

Certè illis solis, qui ista nec sciunt, nec scire omnino volunt, nec nisi quod ad culinam et ventrem attinet, partem ullam religionis pretii faciunt, permitti rerum omnium summam, illos solos judices fieri, et tanquam cæcos in specula collocari: Principem verò Christianum, rectè sentientem, stare truncum et stipitem, non suffragari, non sententiam dicere, tantùm quid illi velint aut jubeant, obseruare, sine auribus, sine oculis, sine animo, sine pectore:

quidquid

quidquid ab iſtis imponatur, ſin
exceptione recipere, & cæco ju
dicio imperata facere, quantum
uis ea blaſphema ſint atque impia
etiam ſi eos jubeant religionem u
niverſam extinguere, & Chriſtum
ipſum in crucem tollere, et ſuper
bum, et contumelioſum, et ini
qnum eſt,et à principibus Chri
ſtianis,et prudentibus non feren
dum. Quid enim? An Caiphas et
Annas iſta videre poſſint, David
et Ezechias non poſſunt? et an
Cardinali, homini militari et ſan-
guinem ſpiranti, in concilio ſede-
re licet, Imperatori,aut Regi Chri-
ſtiano non licet? Nam nos qui
dem, nihil noſtris magiſtratibus
tribuimus aliud, quàm quod illis
et ex verbo Dei tributum ſcimus,
et optimarum rerumpub, exem-
plo comprobatum. Præterquam
enim quòd principi fideli à Deo
mandata eſt cura utriuſque tabu-
læ,ut intelligat, ad officium ſuum
non ciuilem tantùm rem, ſed eti-
am ſacram & Eccleſiaſticam per-
tinere: præterquam quòd Deus
ſæpe Regem,ac diſertè jubet lucos

ſuccidere

…cidere, Idolorum statuas et a…
…evertere, librum Legis sibi de…
…bere, quodq; illum Esaias ait,
…clesiæ patronum, & nutritium
…oportere: Præter, inquam, hæc
…nia, ex historiis, & optimorum
…porum exemplis videmus, pi…
…principes procurationem Ec…
…siarum ab officio suo nunquam
…isse alienam.

Moses, civilis magistratus, ac Exod.12.
…tor populi, omnem religionis,
…sacrorum rationem, & accepit à
…, et populo tradidit, et Aaro…
… Episcopum de aureo vitulo, Iosu.1.
…de violata religione, vehemen…
…er grauiter castigauit. Iosue, et
…non aliud erat, quàm magistra…
…civilis, tamen eum primùm in…
…guraretur, et præficeretur po…
…lo, accepit mandata nominatim
…religione, deq; colendo Deo.

David Rex, cùm omnis jam re… 1.Par.13.
…gio, ab impio rege Saule prorsus
…disſipata reduxit arcam Dei,
…est, religionem restituit:
…c tantùm adfuit ut admonitor
… hortator operis, sed etiam
…salmos et hymnos dedit, et
classes

classes disposuit, & pompam in[...]
ruit, & quodammodo præfuit [...]
cerdotibus.

2.Par.6. Salomon Rex ædificauit te[...]
plum Domino, quod eius pa[...]
David animo tantum destina[...]
rat: & postremò orationem eg[...]
giam habuit ad populum de re[...]
3.Reg.8. gione, & cultu Dei: & Abia[...]
episcopum postea summouit, [...]
eius locum Sadocum surrog[...]
Cumque postea templum Dei [...]
dum in modum esset sacerdo[...]
vitio et negligentia contamin[...]
2.Par.29. Ezechias illud Rex jussit, à ru[...]
ribus et sordibus repurgari, acc[...]
di lumina, suffitus adoleri, & ve[...]
ri ritu sacra fieri: æneum eti[...]
serpentem, qui tum à populo im[...]
4.Reg.18. piè colebatur, tolli, et in pulue[...]
2.Par.17. redigi. Iosaphat Rex, excelsa et l[...]
cos, quibus impediri videbat cu[...]
tum Dei, & populum à commun[...]
templo, quod erat Hierosolym[...]
ad quod ex omni parte Reg[...]
quotannis eundum erat, priu[...]
superstitione retineri, euertit [...]
4.Reg.23. sustulit. Iosias Rex, diligenter ad[...]
monuit sacerdotes & episcop[...]
offici[...]

See page 90.

... Rex, repressit iniqui ... 4. Reg. 12.
...diam sacerdotum. Iehu, 4. Reg. 10.
... prophetas neci dedit. Et,
... ex sacris scripturis ex-
... commemoremus, ac poti-
... Christo nato quemadmodum
... Evangelio Ecclesia administra-
... consideremus. Olim Impera
... Christiani indicebant Epis-
...orum concilia: Constantinus,
...cenum: Theodosius primus,
...stantinopolitanum. Theodo-
... secundus Ephesinum: Marti-
..., Chalcedonense, cumque
...finus allegasset Synodũ, quasi
... pro se faceret, ejus aduersari-
... Hieronymus, ut eum refutaret,
...ce, inquit, quis eam Imperator
...serit conuocari. Idem in Epi-
...phio Paulæ citat literas Impe-
...orum, qui episcopos Latinos
...ræcosque Romam accersiri jus-
...sint.

Omnino per annos quingen-
... Imperator solus agebat con-
... sacros, & episcoporum
...cilia celebrabat. Quo magis
...nc miramur importunitatem
...piscopi Romani, qui, quod
sciat

sciat, integris rebus, fuisse jus Imperatoris, nunc autem postquam Reges in patrem Cœsareæ maiestatis devenerunt, esse jus commune omnium principum, id ita temerè vni adscribat sibi,& satis esse putet voluntatem suam de habendo concilio cum Principe orbis terrarum viro, tanquam cum famulo suo communicare.

Vt Pius 4. in Bulla sua ad Impe. Ferdinandum.

Quòd si Imperatoris Ferdinandi modestia tanta est, fortasse, quòd artes Pontificias non satis norit, ut hanc injuriam ferre possit, Pontifex tamen pro sua sanctitate, injuriam illi facere, & jus sibi alienum arrogare non debebat.

At convocabat quidem tum, inquiet aliquis, Imperator concilia, quòd Romanus Episcopus nódum ad istam magnitudinem pervenisset, tamen ne tum quidem aut vnà sedebat cum Episcopis in concilio, aut omnino in deliberatione auctoritatem suam vllam in partem interponebat: immò verò, ut Theodoretus ait, Imperator Constantinus, in concilio Niceno

Hist. Eccle. lib. 1. cap. 5.

non

non solùm vnà sedebat, sed etiam episcopos, quemadmodum caussa ex Apostolicis, Propheticisque literis cognoscenda esset, admonebat. In disputationibus, inquit, de rebus diuinis, propositam nobis habemus, quam sequamur, doctrinam Spiritus sancti. Evangelici enim & Apostolici libri, & Prophetarum oracula satis ostendunt, quid nobis de voluntate Dei sit sentiendum. Theodosius Imperator, ut ait Socrates, non solùm sedit inter episcopos, sed etiã caussæ disceptationi præfuit, et Hæreticorum scripta lacerauit, et Catholicorum sententiam comprobauit.

Lib. 1. cap. 3

Socrates li. 5 cap. 10.

In Chalcedonensi concilio magistratus civilis Dioscorum, Iuvenalem, Thalassium, episcopos sua sententia pro Hæreticis condemnauit, eosque de illo gradu Ecclesiæ dejiciendos esse censuit.

Actione. 16

In Constantinopolitano concilio 3. civilis magistratus Constantinus, non solùm sedit inter episcopos, sed etiam subscripsit cum episcopis: Legimus, inquit, & sub-

ſubſcripſimus. In concilio Arauſicano 2. Legati principum viri Patricii non tantum ſententiam de religione dixerunt, ſed etiam inter epiſcopos ſubſcripſerunt. Sic enim in illo concilio ſcribitur ad extremum: Petrus Marcellinus, Felix, Liberius, viri clariſſimi, et illuſtres præfecti Prætorii Galliarum, atque patricii conſentientes, ſubſcripſerunt. Syagrius, Opilio, Panthagathus, Deodatus, Cariatho, Marcellus viri clariſſimi ſubſcripſerunt.

Quòd ſi præfecti Prætorii, & viri Patricii, ſubſcribere in concilio potuerunt, Imperatores & Reges non potuerũt? Non ſanè opus erat, rem ita perſpicuã, tot verbis & tam prolixè proſequi, niſi nobis res cum illis eſſet, qui omnia clariſſima, etiam ea, quæ vident, quæque oculis vſurpant, tamen, contentionis & vincendi ſtudio negare ſolent. Imperator Iuſtinianus legem tulit de corrigendis moribus, et de frenanda inſolentia ſacerdotum, & quamuis eſſet Chriſtianus & catholicus Imperator

stitor, tamen duos Papas successores Petri, vicarios Christi, Sylverium & Vigilium, de Papatu dejecit.

Iam verò qui auctoritatem sumunt in episcopo: qui à Deo accipiunt mandata de religione: qui reducunt arcam Dei, componunt sacros Psalmos, præsunt sacerdotibus, ædificant templa, habent conciones de cultu Dei: qui templa repurgant, demoliuntur excelsa, incendunt lucos: qui sacerdotes admonent officii, & illis scribunt leges vitæ: qui prophetas impios occidunt: qui episcopos summovent: qui cogunt concilia episcoporum: qui cum episcopis unà sedent, eosque quid agendum sit, instituunt: qui episcopum hæreticum adjudicant supplicio: qui de religione cognoscunt: qui subscribunt: qui pronunciant: atque hæc omnia, non alieno jussu, sed nomine suo, & rectè, & piè faciunt, an ad eos dicemus religionis curam non pertinere? aut magistratum Christianum, qui hisce rebus sese admis-

ccat, aut improbè, aut immodestè aut impiè facere? His rebus Imperatores & Reges antiquissimi, & Christianissimi sese admiscuerunt: non tamen ea caussa unquam notati sunt aut impietatis, aut immodestiæ. Et quis quærat, vel Principes magis catholicos vel exempla illustriora?

Quòd si hoc illis licebat, cùm essent civiles tantùm magistratus & præessent rebus publicis, quid hodiè peccaverunt nostri Principes, quibus, cùm eo loco sint, idem tamen non liceat? Aut quæ tanta vis doctrinæ, judicii, sanctitatis est in istis, ut præter consuetudinem omnium veterum, & catholicorum episcoporum, qui cum principibus viris de religione deliberarunt, nunc principes Christianos à caussæ cognitione, & a suo congressu rejiciant? Sed rectè illi cavent sibi, regnoq; suo, quod alioqui vident brevi esse ruiturum. Nam si illi, quos Deus in altissimo gradu collocavit, viderent, atque intelligerent istorum artes: contemni ab illis jussa Christi: obscurari

i & extingui lucem Evangelii: bi fucum fieri, imprudentibus illudi, atque obstrui aditum ad regnum Dei: nunquam illi se dita superbè despici, vel ita contumeliosè haberi ludibrio, ita facilè paterentur. Nunc autem illi eos inscitia & cœcitate obstrictos sibi habent atque obnoxios.

Nos quidem, uti diximus, de mutanda religione, nihil temerè aut insolenter, nihil nisi cunctanter, & magna cum deliberatione fecimus: neque id unquam animum induxissemus facere, nisi nos & manifesta, atque indubitata voluntas Dei nobis in sacrosanctis scripturis patefacta, & salutis nostræ ratio coëgisset. Etsi enim discessimus ab illa Ecclesia, quam isti appellant Catholicam, & ea re, nobis apud illos, qui judicare non possunt, invidiam faciunt, tamen id satis est nobis, satisque esse debet homini prudenti & pio, & de æterna vita cogitanti, nos ab ea Ecclesia discessisse, quæ errare potuerit, quam Christus,

qui errare non poteſt, tantò antè prædixerit erraturam, quamque nos ipſi oculis perſpicuè videbamus à ſanctis patribus, ab Apoſtolis, à Chriſto ipſo, à primitiva & catholica Eccleſia diſceſſiſſe. Acceſſimus autem quantùm maximè potuimus, ad Eccleſiam Apoſtolorum, & veterum catholicorum Epiſcoporum, & patrum, quam ſcimus adhuc fuiſſe integram, utque Tertullianus ait, incorruptam virginem, nulla dum idolatria, nec errore gravi ac publico contaminatam: nec tantùm doctrinam noſtram, ſed etiam Sacramenta, precumque publicarum formam, ad illorum ritus & inſtituta direximus: utq; Chriſtum ipſum, & omnes ferè pios feciſſe ſcimus, religionem ab illis turpiter neglectam et depravatam, ad originem et ad primordia revocavimus. Inde enim putavimus inſtaurationem petendam eſſe, unde prima religionis initia ducta eſſent. Hæc enim ratio, inquit antiquiſſimus pater Tertullianus, valet adverſus omnes Hæreſes, Id

eſſe

esse verum, quodcunque primum, id esse adulterum quodcunque posterius. Irenæus sæpe ad antiquissimas Ecclesias provocavit, quæ Christo fuissent viciniores, quasque credibile vix esset, erravisse. Iam verò, cur ea hodiè ratio non initur? Cur ad antiquarum Ecclesiarum similitudinem non redimus, Cur id à nobis hodiè audiri non potest, quod olim in concilio Niceno, à tot Episcopis, et catholicis patribus, nullo refragante, pronunciatum est, ἔθη ἀρχαῖα κρατείτω? Esdras cùm reficere vellet ruinas templi, non misit Ephesùm, quamvis ibi esse Dianæ templum pulcherrimum, et ornatissimum: cumque vellet sacra et cæremonias restituere, non misit Romam, quamvis fortasse audisset ibi esse Hecatombas, Solitaurilia, Lectisternia, Supplicationes, et libros Numæ Pompilii rituales. Satis ille sibi putavit fore, si exemplar veteris templi, quod ab initio Salomon ad Dei præscriptum excitaverat, et veteres illos ritus ac cæremonias, quas Deus ipse

Mosi nominatim scripserat, haberet ante oculos, & sequeretur.

Aggæus Propheta, cum jam templum ab Esdra refectum esset, & populo caussa oblata satis justa videri potuisset, sibi de tanto Dei optimi maximi beneficio gratulandi, tamen excussit omnibus lacrymas, quod qui erant adhuc superstites, et priora templi ædificia, antequam à Babyloniis diriperetur, viderant, meminissent, multum adhuc ab ea pulchritudine abesse, quæ olim fuerat. Tum enim demùm putâssent, templum egregiè instauratum, si ad pristinum exemplar, et veterem templi majestatem respondisset.

Divus Paulus ut Cœnam Domini, quam Corinthii jam tum cœperant corrumpere, repurgaret, proposuit illis institutionem Christi, quam sequerentur, Id inquit, ego vobis tradidi, quod acceperam à Domino. Et Christus, ut Pharisæorum errorem refelleret, Ad initia inquit redeundum est: ab initio non fuit sic.

Vtque

Vtque ſacerdotum ſordes, et avaritiam coargueret, et templum purgaret, Hæc inquit, ab initio, domus orationis fuit, ut populus omnis piè et caſtè precaretur: atque ita vos oportebat nunc quoque eam inſtituere. Non enim ea cauſſa extructa fuit, ut eſſet ſpelunca latronum.

Sic omnes in ſacris ſcripturis pii, et laudati Principes, eo maximè nomine laudati ſunt, quòd ambulaſſent in viis David patris ſui, videlicet, quòd ad primordia et ad fontes rediiſſent, et religionem in integrum reſtituiſſent.

Itaque nos cùm videremus omnia ab iſtis prorſus eſſe peſſundata et in templo Dei præter miſeras ruinas nihil eſſe reliqui, conſultiſſimum eſſe duximus, ut illas nobis Eccleſias proponeremus, quas certò ſciremus, et non erraſſe, et Miſſas privatas, et preces ignotas, ac barbaras, et iſtam ſacrorum corruptionem, atque alias ineptias non habuiſſe.

Et cùm templum Domini cuperemus

remus in integrum restitutum, non aliud fundamentum quærere noluimus, quàm quod jam olim ab Apostolis sciremus esse jactum, quod est Servator noster Iesus Christus.

Cùmque audiremus Deum ipsum nobis loquentem in verbo suo, et videremus exempla illustria veteris, et primitivæ Ecclesiæ, incerta autem esset Concilii generalis expectatio, et eventus multò incertior: maximè vero cùm certi essemus de voluntate Dei, et nefas esse duceremus nimiùm solicitos esse atque anxios de sententiis hominum, non potuimus amplius cum carne et sanguine deliberare: illud potius fecimus, quod et rectè posset fieri, et à piis hominibus, et catholicis episcopis sæpe multis factum esset: ut Provinciali synodo nostris Ecclesiis prospiceremus. *Sic* enim veteres patres scimus solitos esse experiri, antequā ad publicum orbis terrarum concilium veniretur. Extant hodiè Canones scripti, in conciliis municipalibus, Carthagini

sub

sub Cypriano, Ancyræ, Neocæsariæ, Gangræ, etiam in Paphlagonia, ut quidam putant, antequam Niceni concilii Oecumenici nomen auditum esset. Ad hunc modum olim sine concilio generali statim domi privata disceptatione occursum est Pelagianis, et Donatistis. Sic cùm Imperator Constãtinus apertè studeret Auxẽtio Arrianarum patrium Episcopo, Athanasius Episcopus Christianus, non ad concilium generale, in quo videlicet propter Imperatoris potentiã, et studium partium videbat nihil posse fieri, sed ad clerum, populumq; suum, hoc est, ad Provincialem synodum provocavit. Sic decretum est in concilio Niceno, ut in singulos annos bis, in Carthaginensi, ut minimùm semel episcoporum conventus, in singulis provinciis haberentur: quod Chalcedonense concilium ait, ea caussa fuisse factum, ut si qui errores, aut abusus uspiam emersissent, statim in ipso vestigio, ubi nati fuissent, extinguerentur. Ita, cùm Secundus, et Palladius, Aquileiense concilium

cilium, quod non esset generale ac publicum, repudiarent, Ambrosius Episcopus Mediolanensis respondit, Non debere illud novum cuiquam videri, aut peregrinum, si Occidentis episcopi cõvocent Synodos, aut agant conventus Provinciales, id enim anteà et ab Occidentalibus Episcopis non raró, et à Græcis sæpe factum esse. Ita Carolus Magnus Imperator concilium habuit provinciale in Germania contra concilium Nicenum secundum, de tollendis imaginibus. Nec nobis quidem prorsus inaudita, aut nova est ea ratio. Nos enim habuimus aliquando in Anglia synodos Provinciales, et domesticis legibus Ecclesias nostras ordinavimus. Quid multis? Certè concilia illa plenissima et maxima, de quibus isti solent tantoperè gloriari, si cum omnibus Ecclesiis, quæ per totum orbem terrarum agnoscunt, et confitentur nomen Christi, conferantur, quid obsecro aliud videri possunt, quàm privata quædam Episcoporum concilia, et synodi Provinciales? Nam

etsi

etsi fortè Italia, Gallia, Hispania, Anglia, Germania, Dania, Scotia conveniat: absit autem Asia, Græcia, Armenia, Persia, Media, Mesopotamia, Ægyptus, Æthiopia, India, Mauritania, quibus in locis omnibus, et Christiani homines multi sunt, et Episcopi: quomodo potest cuiquam sano hujusmodi concilium videri Generale? Aut cùm tot partes orbis absint, quomodò possint verè dicere, se habere consensum orbis terrarum? Aut quale tandem erat illud concilium proximum Tridentinum, aut quomodo dici potuit generale, cùm ad illud ex omnibus regnis et regionibus Christianis, quadraginta tantùm Episcopi convenissent, et ex illis aliqui ita diserti, ut remittendi esse viderentur ad Grammaticos: ita verò docti, ut nunquam perlegerint sacras literas. Quidquid est, veritas Evangelii Iesu Christi, non pendet à conciliis, aut, ut Paulus ait, ab humano die. Quòd si illi, quibus Ecclesiam Dei curæ esse oportuit, sapere nolint, et officio suo defuerit,

fuerit, atque animos suos contra Deum et ejus Christum obfirmaverint, et rectas vias domini pervertere perrexerint, Deus lapides excitabit, et pueros infantes disertos faciet, ut semper existant aliqui, à quibus istorum mendacia refutentur. Potest enim Deus, non solùm sine conciliis, sed etiam invitis conciliis, et tueri, et promovere regnum suum. Multæ, inquit Salomon, sunt cogitationes in humano corde: sed Domini consilium manet firmum. Non enim est sapientia, non est prudentia, non est concilium contra Dominum, Humanis operibus, inquit Hilarius, extructa non durant: aliter ædificanda, aliter conservanda Ecclesia est. Ea enim posita est in fundamentis apostolorum et prophetarum, et continetur uno angulari lapide, Christo Iesu. Multò verò clarissimè et ad hæc tempora appositissimè D. Hieronymus, Quoscunque, inquit, Diabolus deceperit, et quasi suavi et pernicioso carmine Sirenarum illexerit ad dormiendum, eos excitat sermo

In prophetam Naum, ca. 3.

di-

divinus, et dicit: Surge qui dormis, elevare, et illuminabit te Christus. In aduentu ergo Christi, et sermonis Dei, et doctrinæ Ecclesiasticæ, et consummationis. Ninivæ, et speciosissimæ meretricis elevabitur populus et properabit, qui sub magistris antea fuerat sopitus, et ibit ad montes scripturarum: ibi inveniet montes, Mosen, Iesum filium Nave: montes, prophetas, montes Novi testamenti, apostolos et Evangelistas. Et cùm ad tales montes confugerit, et in hujusmodi mōtium fuerit electione versatus, si non invenerit qui eum doceat (messis enim erit multa, operarii pauci) tamen et populi studium comprobabitur, quòd confugerint ad hujusmodi montes, et magistrorum negligentia coarguetur. Hæc Hieronimus ita perspicuè, ut nihil opus sit interprete, ita ad ea, quæ nos jam oculis videmus evenisse, accommodatè ut nobis quidem videatur, universum statum temporum nostrorum, et ornatissimæ illius meretricis Babylonicæ ruinam, et Ecclesiæ Dei

in-

instaurationem, & cæcitatem, atq; ignauiam episcoporum, & studium atque alacritatẽ populi, quasi Spiritu prophetico prædicere, et ante oculos nostros constituere voluisse. Quis enim tam cœcus est ut non videat istos illos magistros esse, à quibus populus, ut Hieronymus ait in errorem inductus sit, et cõsopitus: aut Niniven istorum Romam pulcherrimis aliquando fucatam coloribus, nunc detracta persona, & meliùs videri, & minoris fieri: aut homines pios excitatos tanquam è gravi somno, ad lucem Evangelii, & ad voces Dei, nihil expectatis hujusmodi magistrorum conciliis, contulisse se ad montes scripturarum?

At saltem (inquiet aliquis) injussu Romani Pontificis ista tentari non oportuit. illum enim unum esse nodum, & vinculum societatis Christianæ: illum unum esse sacerdotem. illum Levitici generis, quem Deus significaverit in Deuteronomio, à quo consilium in rebus arduis, & veritatis judicium petendum sit: Si quis illius judicio

judicio non obtemperet, illum in conspectu fratrum suorum oportere interfici: illum, quidquid agat, non posse à quoquam mortalium judicari: Christum in cœlis regnare, illum in terris: illum unum posse quidquid Christus, aut Deus ipse potest. illius & Christi unum esse consistorium: sine illo nullam esse fidem, nullam spem, nullam Ecclesiam: qui ab illo discedat cum abjicere & repudiare salutem suã. Hæc Canonistæ parasiti Pontificum, non nimium modestè illi quidem. Vix enim plura, certè non ampliora potuissent de Christo ipso dicere.

Nos quidem non voluptatis ullius humanæ, aut commodi caussa à Pontifice discessimus. Atq; utinam potius ille ita se gereret, ne opus esset discessione. Verum ita res erat. nos, nisi illo relicto, non potuimus ad Christum pervenire. Neq; ille nunc aliud fœdus nobiscum ferire vult, quam quale olim rex Ammonitarũ Naas ferire voluit cum Jabensibus, ut illis omnibus dextros oculos effoderet. Eri- 1. Reg. 11.

pere

pere enim vult nobis ſacras ſcripturas, Evangelium ſalutis noſtræ, et omnem illam ſpem quam habemus in Chriſto Ieſu. Aliis enim conditionibus pacem non poſſe convenire.

Nam quòd quidam tantopere ſolent prædicare, Papam ſolum eſſe ſucceſſorem Petri, quaſi ea cauſſa Spiritum ſanctum in ſinu gerat, et errare non poſſit, leve ac nugatorium eſt. Animo pio, ac Deum timenti, promiſſa eſt Dei gratia, non cathedris et ſucceſſionibus. Divitiæ, inquit Hieronymus, potentiorem Epiſcopum facere poſſunt: omnes tamen epiſcopi, quicunque ſunt, ſunt ſucceſſores Apoſtolorum. Quòd ſi locus et inauguratio ſola ſatis eſt, et Manaſſes ſucceſſit Davidi, et Cajaphas Aaroni, et idolum ſæpe ſtetit in templo Dei. Archidamus olim Lacedæmonius, multa de ſe prædicabat, quod eſſet ex Hercule oriundus: ejus inſolentiam ita refutabat Nicoſtratus: Atqui tu ex Hercule oriundus non videris. nam ille malos homines interfecit, tu ex bonis

ma-

malos facis. Cumque Pharisæi jactaret successiones suas, et genus et sanguinem Abrahami, vos, inquit Christus, quæritis me interficere, hominem qui veritatem vobis locutus sum, quam audivi à Deo. hoc Abraham nunquam fecit: vos ex patre Diabolo estis, & ejus voluntati vultis obsequi. Tamen ut aliquid successioni largiamur, an solus Papa successit Petro? Qua ergo in re, qua in religione, in qua functione, in qua parte vitæ illi successit? Quid vnquā aut Petrus Papæ simile habuit, aut Papa Petro? Nisi hoc fortè velint dicere, Petrū, cùm esset Romæ, nūquam docuisse Evangelium nunquam pauisse gregem: abstulisse claues regni cælorum abscondisse thesauros domini sui: tantùm sedisse in Laterano, & omnia spacia Purgatorii, & suppliciorum genera digito descripsisse: animas miseras alias in cruciatum relegasse: alias accepta mercede, repentè pro arbitrio exemisse: Missas priuatas, quæ in omnibus angulis dicerentur, tradidisse: sacra mysteria summissa

missa voce et aliena lingua mussitasse: Eucharistiam in omnibus templis, & altaribus collocasse, eamque ante se, quocunque incederet in asturcone gradario cum hominibus & tintinnabulis circũtulisse: oleum, ceram, lanam, campanas, calices, templa, altaria, sacro anhelitu consecrasse: jubilea, gratias, immunitates, expectationes, præventiones, annatas, pallia, vsum palliorum, bullas, indulgentias, diplomata vendidisse, sese caput Ecclesiæ, & summũ Pontificem, et episcoporum Episcopum, et solum sanctissimum appellasse: in alienas Ecclesias jus et auctoritatem sibi vsurpasse: ab omni se civili potestate exemisse: bella gessisse: Principes inter se commisisse: in aurata sella, corona lemniscata, apparatu Persico, regali sceptro, aureo diademate, lucẽtibus gemmis, in hominum nobilium cervicibus equitasse. Hæc scilicet Petrus olim Romæ fecit, eaque successoribus suis quasi per manus tradidit. Hæc enim à Papis hodie Romæ fiunt: atque ita fiunt

quasi

quasi aliud fieri nihil debeat. Aut, nisi hoc malint fortasse dicere, Papam ea nunc facere omnia, quæ olim scimus fecisse Petrũ: discurrere in omnes terras: docere Evangelium, non tantùm publicè, sed etiã privatim, per singulas domos: instare oportunè, importunè, tempestiuè, intẽpestiuè: opus facere Evangelistæ, implere ministerium Christi: esse speculatorem domus Israel: accipere oracula, et voces Dei, easque ut acceperit, ita populo reddere: esse sal terræ: esse lucem mundi non seipsum pascere, sed gregem: non implicare se civilibus negotiis hujus vitæ: nõ exercere dominium in populum Domini: non quærere ut id sibi ab aliis ministretur, sed ipsum potius alis ministrare: omnes episcopos putare socios esse suos, & pares: subjectum esse Principibus tanquam à Deo missis: reddere quod Cæsaris est Cæsari: quodq; veteres Episcopi Romani sine exceptione fecerũt, Imperatorẽ Dominũ suũ appellare. Hæc nisi nunc Papæ faciãt, et nisi ea quæ diximus. Petrus fecerit,

fecerit, nihil est quòd de nomine Petri, & de ista successione tantoperè glorientur, quòd autem de secessione nostra querantur, & nos ad societatem et fidem suam reuocent, multò minus. Cobilonem, aiunt, quendam Lacedæmonium, cùm fœderis feriendi caussa missus esset legatus ad Regem Persarum, & aulicos fortè inuenisset ludentes alea, statim re infecta, rediisse domum: rogatum cur neglexisset ea facere, quæ publicè acceperat in mandatis, respondisse, quòd ignominiosum existimasset id fore Reipublicæ, si fœdus percussisset cum aleatoribus. At, si nos ad Pontificem, pontificiosque errores redire animum induceremus, & fœdus, non tantùm cum aleatoribus, sed etiam cum hominibus longè nequioribus feriremus, esset id nobis non tantùm ad famam ignominiosum, sed etiam ad inflammandam aduersus nos iram Dei, & ad opprimendam extinguendamq; conscientiam nostram perniciosum. Nam nos quidem discessimus ab illo, quem videba-

ebamus multa jam secula cæcas- orbem terrarum, ab illo. qui ni- um insolenter dicere solebat, se rare non posse, & quidquid age- , non posse se à quoquam mor- alium, non à Regibus, non ab Im- peratoribus, non à toto clero, non universo populo judicari: non mille animas secum abduceret ad inferos, ab illo, qui sibi imperiū mebat, non tantùm in homines, etiam in Angelos Dei, ut irent, redirent, ducerent animas in Purgatorium, & easdem reduce- rent, cùm ipse vellet: quem Gre- gorius clarissimè dicebat esse præ- cursorem & antesignanum Anti- christi, & à fide catholica defecis- se: à quo Coryphæi, nostri illi, qui Evangelio, atque agnitæ veritati se opponunt, ad unum omnes jam- pridem ultrò, & libenter discesse- runt: et nunc etiam ab eodem non inviti discederent, nisi eos incon- stantiæ nota, et pudor, et populi de se existimatio impediret. Po- stremò ab illo discessimus, cui ob- stricti non eramus, quiq; præter genium quendam loci, et succes-

 sionem,

ſionem, quod pro ſe diceret, nihil habuit. Et nos quidem ab illo longè omnium juſtiſſimè diſceſſimus. Noſtri enim Reges, illi etiam, qui auctoritatem, et fidem epiſcoporũ Romanenſium obſervantiſſimè ſequebantur, ſatis jam olim ſenſerunt jugum et tyrannidem regni pontificii. Romani enim Epiſcopi et Henrico Regi noſtro, ejus nominis ſecundo, diadema de capite detraxerunt, eumq; abjecta omni majeſtate, privato tantùm habitu, ut eſſet ſuis omnibus ludibrio, ad Legatum ſuũ venire demiſſum, et ſupplicem voluerunt: et in Regem noſtrum Ioannem, epiſcopos, et monachos, et nonnullam etiam partem nobilitatis armaverunt, et populum omnem jurejurando quo illi erant obſtricti, liberarunt, eumque poſtremò nefariè per ſummũ ſcelus, non tantùm regno ſed etiam vita exuerunt: et Henricum ejus nominis octavum, nobiliſſimum principem, diris et fulminibus defixerunt. et in illum modò Cæſarem, modò Gallum commoverunt, quodq; in ipſis erat, regnum

noſtrum

nostrum prædæ, ac direptioni exposuerant: homines insani ac fatui, qui aut tantum Regem, larvis, et crepitaculis perterrefieri posse crederent, aut tantum Regnum tam facile, uno quasi bolo devorari. Et quasi hæc omnia non essent satis, universum etiam provinciam vectigalem habere voluerunt: et ex ea quotannis census injustissimos exegerunt. Tanti, videlicet, nobis constitit amicitia urbis Romæ. Quòd si illi nobis ista imposturis, et malis artibus extorserunt, nihil caussæ est, cur non illis eadem legitimis rationibus, et bonis legibus possunt eripi. At si ea illis Reges nostri in illa caligine superiorum temporū, inducti opinione aliqua simulatæ illorum sanctitatis, religionis ergo, ultrò, et liberaliter donaverunt, postea animadverso errore, à posteris Regibus, qui eadem potestate sunt, possunt auferri. Irrita enim est donatio, nisi donatoris voluntate comprobetur. voluntas autem videri non potest, quam error obfuscat atque impedit.

Habes Christiane lector, non esse novum, si hodiè postliminio restituta, et quasi renascens religio Christiana cõtumeliis, et conviciis accipiatur: id enim et Christo ipsi, et Apostolis accedisse. Tamen ne tu te istis adversariorum nostrorum clamoribus abduci, et tibi imponi patiaris, exposuimus tibi universam rationem religionis nostræ, quid de Deo patre, quid de ejus unico filio Iesu Christo, quid de Spiritu sancto, quid de Ecclesia, quid de Sacramentis, quid de ministerio, quid de sacris scripturis, quid de cæremoniis, quid de omni parte persuasionis Christianæ sentiamus. Diximus nos omnes antiquas hæreses, quas aut sacrosanctæ scripturæ, aut vetera concilia condemnarunt, ut pestes, et pernicies animorum detestari, nos disciplinam Ecclesiasticam, quam adversarii nostri prorsus enervarunt, quantùm maximè possumus, revocare: et omnem vitæ licentiam et dissolutionem morum, priscis et avitis legibus, et ea qua par est, quaq; possumus severitate vindicare.

vindicare. nos regnorum ſtatum, eo quo accepimus, loco, ſine imminutione vlla, aut mutatione retinere, & principibus noſtris Maieſtatem, quantùm maximè poſſimus, incolumem conſeruare. nos ab illa Eccleſia, quam iſti ſpeluncam latronum fecerant, & in qua nihil integrum, aut Eccleſiæ ſimile reliquerant, quamque ipſi fatebantur multis in rebus erraviſſe, ut Lothum olim è Sodoma, aut Abrahamum è Chaldæa; non contentionis ſtudio, ſed Dei ipſius admonitu diſceſſiſſe, & ex ſacris libris, quos ſcimus non poſſe fallere, certā quandam religionis formam quæſiuiſſe, & ad veterum patrum, atq; apoſtolorum primitiuam Eccleſiam, hoc eſt, ad primordia atque initia, tanquam ad fontes rediiſſe. auctoritatem autē in ea re, aut conſenſum concilii Tridentini, in quo videremus nihil rectè, atque ordine geri, ubi ab omnibus in vnius nomen iuraretur: vbi legati principum noſtrorum contemnerentur: vbi nemo noſtrorum theologorum audiretur:

 tur:

tur:ubi apertè partibus atq; ambitioni ſtuderetur, non expectaſſe: ſed quod olim ſancti patres, quodque maiores noſtri ſæpe fecerunt, prouinciali conuentu noſtras Eccleſias reſtituiſſe: Epiſcopi verò Romani, cui obſtricti non eramus, quique nihil habebat nec Chriſti, nec Petri, nec Apoſtoli, nec omninò Epiſcopi ſimile, jugum & tyrannidem pro eo, ac debuimus, excuſſiſſe. Poſtremò, nos inter nos de omnibus dogmatis, & capitibus religionis Chriſtianæ conuenire, & uno ore, vnoque ſpiritu colere Deum, & patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Quare Chriſtiane ac pie lector, cùm videas rationes & cauſas, & reſtitutæ apud nos religionis, & ſeceſſionis ab iſtis noſtræ, mirari non debes, ſi Chriſto noſtro obtemperare maluimus, quàm hominibus. Paulus nos admonuit, ne variis iſtis doctrinis nos abduci pateremur: utq; illos in primis fugeremus, qui ſererent diſſenſiones præter illam doctrinam, quam à Chriſto, & apoſtolis accepiſſent.

Iam-

Iamdudum, ut noctua ad orientem solem, ita istorum imposturæ dilabuntur, et fugiunt ad aspectum, et lucem Evangelii: et quamvis ad cœlum usque extructæ atque exaggeratæ sint: tamen levi momento, et quodammodo sua sponte corruunt. Non enim putare debes ista omnia temerè, aut casu accidisse. Dei hæc voluntas fuit, ut invitis propè omnibus, Evangelium Iesu Christi in orbem terrarum his temporibus spargeretur. Itaque, divinis vocibus admoniti homines, sese ultro ad Christi doctrinam contulerunt.

Nos quidem non gloriam ex ea re quæsivimus, non opes, non voluptates, non otium. Hæc enim isti habent abundè omnia, et nos ea, cùm apud illos essemus, multò largiùs et prolixiùs habebamus. Neque nos consensionem et pacem fugimus: sed pacis humanæ caussa, cum Deo belligerari noluimus. Dulce quidem, inquit Hilarius, est nomen pacis: sed aliud est, inquit, Pax, aliud servitus. Nam ut quod isti quærunt, Christus tace-

re jubeatur: ut prodatur veritas Evangelii: ut errores nefarii dissimulentur: ut Christianorum hominum oculis imponatur: ut in Deum apertè conspiretur, non ca pax est, sed iniquissima pactio servitutis. Est quædam, inquit Nazianzenus, pax inutilis: est quoddam utile dissidium. Nam paci cum exceptione studendum est quantum fas sit, quantùmque liceat. Alioqui Christus ipse, non pacem in mundum attulit, sed gladium. Quare si nos Papa secum in gratiam redire velit, ipse prius in gratiam redire debet cum Deo. Hinc enim, inquit Cyprianus, schismata oriuntur, quia caput non quæritur, & ad fontem sacrarum scripturarum non reditur: & cœlestis magistri præcepta non servantur. Non enim, inquit, pax ea est, sed bellum: nec Ecclesiæ jungitur, qui ab Evangelio separatur. Isti verò cauponari tantùm solent nomen pacis. Pax enim illa quam tantoperè quærunt, otiosorũ tantùm est ventrum tranquillitas. Nã hæc omnia inter nos facile com-

poni possent, nisi ambitio, venter, luxus impedirent. hinc illæ lacrymæ: animus est in patinis. Id scilicet, clamant, atque obstrepunt, ut male parta, fœdiùs et nequiùs tuentur. Queruntur hodiè de nobis Indulgentiarii, Datarii, quæstores, Ienones, aliique, qui quæstum putant esse pietatem, nec Iesu Christo serviunt, sed suo ventri. Olim enim isti generi hominum fuit quæstus uberrimus apud sæculum prius. Nunc autem quidquid Christo accedit, id omne sibi detractum putant. Id hodiè Pontifex ipse queritur, refrixisse, videlicet, pietatem: reditus suos angustiores jam esse, quàm solebant. Itaque nos in odium rapit, quantum potest, et onerat contumeliis, et condemnat pro Hæreticis: ut qui caussam non intelligunt, putent, nullos esse homines nequiores. Nos tamen interim ea caussa nec pudet, nec certè pudere debet Evangelii. Dei enim gloriam pluris facimus, quàm existimationem hominum. Scimus ista vera esse omnia, quæ docemus, nec

possumus

possumus aut vim facere conscientiæ nostræ, aut testimonium dicere contra Deum. Nam si nos negamus partem aliquam Evangelii Iesu Christi coram hominibus, ille nos vicissim negabit coram Patre suo. Quòd si qui sunt, qui offendi velint, et Christi doctrinam non ferant, cæci sunt, et duces cæcorum: Veritas tamen prædicanda, et præ nobis ferenda est, et patienter expectandum est tribunal Dei. Interim isti videant, quid agant, et de salute sua cogitent, et desinant odisse ac persequi Evangelium Filii Dei, ne illum aliquando sentiant vindicem, et ultorem caussæ suæ. Deus se haberi ludibrio non sinet. Iamdudum homines vident, quid agatur. Ista flamma, quantò magis reprimitur, tantò magis magisque erumpit, atque evolat. Infidelitas istorum non frustrabitur fidem Dei. Quòd si duritiam istam animorum ponere, et Christi Evangelium recipere recusabunt, Publicani, et peccatores antevertent illis in regno Dei.

Deus

Deus, & pater Domini nostri Iesu Christo illis omnibus oculos aperiat, ut videre possint beatam illam spem, ad quam vocati sunt, ut una omnes glorificemus unum illum, & verum Deum, eumque quem de cœlo ad nos demisit Iesum Christum, cui unà cum Patre, & sancto Spiritu, reddatur omnis honor, & gloria in omnem æternitatem.

A M E N.

